

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ РИНКУ ТА ЕКОНОМІКО-
ЕКОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
УКРАЇНСЬКИЙ ФОНД ПІДТРИМКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ОДЕСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ОДЕСЬКА ОБЛАСНА РАДА
ОДЕСЬКА ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВА ПАЛАТА**

**ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМНИЦТВА В ПАРАДИГМІ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ**

Матеріали науково-практичної конференції

11-12 жовтня 2012 року

Одеса 2012

УДК 334.722:330.3
ББК 65.29:20.1
Р 64

Потенціал підприємництва в парадигмі сталого розвитку регіонів України // Матеріали науково-практичної конференції, м. Одеса, 11-12 жовтня 2012р. / ІПРЕЕД НАН України. – Одеса: ІПРЕЕД НАН України, 2012. – с.

Збірник містить матеріали доповідей науково-практичної конференції «Потенціал підприємництва в парадигмі сталого розвитку регіонів України». У доповідях відображено теоретико-методологічні основи і прикладні аспекти розвитку підприємництва в регіонах України, проблеми вдосконалення підприємницького середовища та шляхи удосконалення державної та регіональної політики щодо зміцнення потенціалу підприємництва для забезпечення сталого розвитку України.

Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України (протокол № від 2012р.)

Орфографія та пунктуація авторів збережена.

© Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, 2012

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Президія:

Буркинський Борис Володимирович, академік НАН України, д.е.н., проф., директор ІПРЕЕД;
Кінах Анатолій Кирилович, Президент Українського союзу промисловців і підприємців
Бродський Михайло Юрійович, голова Державної служби України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва;
Хвесик Михайло Артемович, д.е.н., проф., Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України;
Бутенко Анатолій Іванович, д.е.н., проф., завідувач відділу розвитку підприємництва ІПРЕЕД;
Шувалов Сергій Євгенович, президент Одеської торгово-промислової палати.

Члени оргкомітету:

Василенко Валерій Миколайович, д.е.н, проф, Інститут економіко-правових досліджень НАН України;
Кизим Микола Олександрович, д.е.н., проф., НДЦ індустріальних проблем розвитку НАН України;
Кравців Василь Степанович, д.е.н., проф., Інститут регіональних досліджень НАН України;
Войнаренко Михайло Петрович, д.е.н., проф., заслужений діяч науки і техніки України, проректор Хмельницького національного університету;
Дубницький Володимир Іванович, д.е.н., проф., Донецький економічно-гуманітарний університет;
Ляшенко Вячеслав Іванович, д.е.н, с.н.с., Інститут економіки промисловості НАН України;
Шлафман Наталія Леонідівна, д.е.н, пров н.с. відділу розвитку підприємництва ІПРЕЕД.
Філіппова Світлана Валеріївна, д.е.н., проф., директор Інституту бізнесу, економіки та інформаційних технологій Одеського національного політехнічного університету.

Вчені секретарі оргкомітету:

Хумарова Н.І., д.е.н., с.н.с.
Карпінська Г.В.а, к.е.н., с.н.с.

Технічний секретаріат оргкомітету

Курносова А.В., Лукашук В.В.

ТЕМАТИЧНІ НАПРЯМКИ РОБОТИ КОНФЕРЕНЦІЇ:

➤ *Потенціал малого підприємництва: основні характеристики, критерії оцінки та механізми підвищення ефективності його використання для забезпечення сталого розвитку регіонів України*

➤ *Шляхи удосконалення державної та регіональної політики щодо зміцнення економічного, соціального та екологічного потенціалу підприємництва для забезпечення сталого розвитку України*

➤ *Моделі взаємодії суб'єктів підприємництва, держави та суспільства, спрямовані на сталий розвиток України*

➤ *Проблеми вдосконалення підприємницького середовища в Україні*

ПРОГРАМА КОНФЕРЕНЦІЇ
11 жовтня 2012р. – засідання конференції
09.00-10.30 реєстрація учасників
10:30-13.00 – Засідання першої половини дня

**Потенціал малого підприємництва:
основні характеристики, критерії оцінки та механізми
підвищення ефективності його використання для забезпечення
сталого розвитку регіонів України.**

Вітальне слово:

Буркинський Б.В., д.е.н., проф., академік НАН України, директор Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України

Кінах А.К., Президент Українського союзу промисловців і підприємців

Бутенко А.І., д.е.н., професор., зав. відділу розвитку підприємництва, ІПРЕЕД НАН України

Доповіді:

Лазарева Є.В., д.е.н., с.н.с., ІПРЕЕД НАН України

Тема доповіді: Методологічні аспекти визначення підприємницького потенціалу регіону

Говорушко Т.А. д.е.н., професор, Національний університет харчових технологій

Тема доповіді: Методологічні підходи до встановлення конкурентних переваг малих підприємств

Громова О.М., д.е.н., г.н.с., ІПРЕЕД НАН України

Тема доповіді: Перспективы развития традиционных видов морехозяйственной деятельности

Купінець Л.Є., д.е.н., с.н.с., зав. відділу економіко-екологічних проблем приморських регіонів ІПРЕЕД НАН України

Тема доповіді: Потенціал підприємництва у створенні сектору екологічних послуг

Карапейчик І.М., к.е.н., ПАО "Азовмаш"

Тема доповіді: Потенциал малого предпринимательства: определение и методология оценки

Карпінська Г.В., к.е.н., с.н.с., ІПРЕЕД НАН України

Тема доповіді: Пріоритетні види малого бізнесу Херсонської області

Козак К.Б., к.е.н., доцент, ОНАХТ

Тема доповіді: Роль розвитку персоналу у формуванні капіталу підприємств регіону

Ходаківська О.В., к.е.н., с.н.с., Національний науковий центр “Інститут аграрної економіки ”

Тема доповіді: Органічне виробництво – потужний потенціал аграрного підприємництва у контексті забезпечення сталого розвитку

Ананська М.О. здобувач, ОНПУ

Тема доповіді: Технологія постановки бюджетування на малих підприємствах

Варчук О.А., ОНПУ

Тема доповіді: Витрати малого підприємства: проблеми визначення

Гришина Н.В., асп., ІПРЕЕД НАН України

Тема доповіді: Роль малого підприємництва у забезпеченні сталого розвитку Миколаївської області

Кісеоляр М.Г., здобувач, ІПРЕЕД НАН України

Тема доповіді: Підприємницький ресурс у розвитку альтернативної енергетики в регіонах

Кочетков В.В., асп., ІПРЕЕД НАН України

Тема доповіді: Побудова стратегії малого підприємства з використанням коефіцієнта відповідності

Сафарова Р.В., асп., Приазовський Державний Технічний Університет

Тема доповіді: Эффективное взаимодействие «ВУЗ – Предприятие»

Сафонов О.В., ОНУ імені І.І. Мечникова

Тема доповіді: Економіко-екологічний потенціал енергетичної безпеки України

Сухотеріна М.І., ОНПУ

Тема доповіді: До питання про показники моніторингу діяльності машинобудівних підприємств у післяприватизаційний період

Тепляшин А.Ю., ІПРЕЕД НАН України

Тема доповіді: Підвищення конкурентоспроможності вітчизняних суб’єктів підприємницької діяльності шляхом залучення фондових інструментів

14.00-17.00 Засідання другої половини дня

Шляхи удосконалення державної та регіональної політики щодо зміцнення економічного, соціального та екологічного потенціалу підприємництва для забезпечення сталого розвитку України

Доповіді

Дубницький В.І., д.е.н., професор, Донецький державний університет управління

Тема доповіді: Особливості управління маркетингом промислового малого підприємства в умовах сталого розвитку регіону

Шлафман Н.Л., д.е.н., пров.н.с., ІПРЕЕД НАН України

Тема доповіді: Напрямки дерегуляції діяльності малих підприємницьких структур в Україні

Барабаш О.О., к.е.н., ОНПУ

Тема доповіді: Взаємодія підприємницьких структур фінансового сектору та органів державної влади

Басюркіна Н.Й. к.е.н., доц., ІПРЕЕД НАН України

Тема доповіді: Роль держави в регулюванні процесів укрупнення в агропромисловій сфері

Волохова М.П., к.е.н., доц., ОНЕУ

Тема доповіді: Оподаткування прибутку підприємств України в системі податкового регулювання

Дем'яненко С.Г., к.е.н., н.с., ІПРЕЕД НАН України

Тема доповіді: Екологічний франчайзинг в усилении потенціала підприємництва

Ковтуненко К.В., к.е.н, доц., ОНПУ

Тема доповіді: Напрямки державної політики щодо зміцнення інтелектуального потенціалу

Кухарська Н.О., к.е.н., с.н.с., ІПРЕЕД НАН України

Тема доповіді: Механізми реалізації стратегії економічного розвитку регіону

Лайко О.І., к.е.н., с.н.с., ІПРЕЕД НАН України

Тема доповіді: Сучасна концепція дослідження і регулювання інвестиційного процесу

Нікішина О.В., к.е.н., с.н.с., ІПРЕЕД НАН України

Тема доповіді: Шляхи удосконалення державної політики на інтегрованому зерновому ринку України

Рассадникова С.І., к.е.н., с.н.с., ІПРЕЕД НАН України

Тема доповіді: Рекламування розбудови та інвестування екологічної інфраструктури

Фесенко О.А., к.е.н., с.н.с., ІПРЕЕД НАН України

Тема доповіді: Формирование умовий активизации підприємницьких ініціатив в рыбопромисловому комплексі Одеського регіону

Ажнакін С.Г., пров. інж., ІПРЕЕД НАН України

Тема доповіді: Усовершенствование державної політики відносно посилення потенціалу розвитку енергогенеруючих підприємств

Ворожейкін О.О., м.н.с., ІПРЕЕД НАН України

Тема доповіді: Мережеві технології як інструмент посилення взаємодії влади та підприємництва

Маркова Т.Д., ІПРЕЕД НАН України

Тема доповіді: До питання удосконалення державної політики еколого-економічної ефективності теплозабезпечення на базі НВДЕ

Косовський А.В., ІПРЕЕД НАН України

Тема доповіді: Систематизация нормативних документів в області управління морехозяйственной діяльності

Лукаржевська К.Ю., здобувач, Нижньодністровський національний природний парк

Тема доповіді: Особливості підприємницької діяльності у природоохороній сфері (на прикладі відтворення цінних водних ресурсів)

Луніна В.Ю., асп., Інститут економіко-правових досліджень НАН України

Тема доповіді: Основні напрямки розвитку промислового міста: аспекти збалансованої екологічної політики

Обнявко Т.С., Військова академія

Тема доповіді: Напрямки модернізації потенціалу підприємств ВПК

Шацкова Л.П., інженер, ОНПУ

Тема доповіді: Шляхи удосконалення державної політики щодо зміцнення інтелектуального потенціалу підприємництва в Україні

Кір'язрова Т.О., асп., ІПРЕЕД НАН України

Тема доповіді: Напрямки удосконалення податкової системи України

12 жовтня 2012 – засідання конференції

*10:30-13.00 – Засідання першої половини дня
Моделі взаємодії суб'єктів підприємництва, держави та
суспільства, спрямовані на сталий розвиток України*

Доповіді:

Андрєєва Н.М., д.е.н., гол.н.с., ІПРЕЕД НАН України

Тема доповіді: Екологічний франчайзинг як механізм активізації підприємницької діяльності у харчовій промисловості в умовах сталого розвитку

Степанов В.М., д.е.н., професор, ІПРЕЕД НАН України

Тема доповіді: Проблеми багатокритеріальних оцінок складних природоперетворюючих проектів

Черчик Л.М., д.е.н., професор, Східноєвропейський національний університет

Тема доповіді: Трансформація трипартизму на засадах сталого розвитку

Гончаренко О.М., к.е.н., доц., ОНЕУ

Тема доповіді: Инновационные процессы как фактор обеспечения устойчивого развития предприятия

Дем'яненко А.Г., к.е.н., Азовський морський інститут ОНМА

Тема доповіді: Бизнес-модели организации работы крупных мировых портов

Колодинський С.Б., к.е.н., доц., ОНЕУ

Тема доповіді: Стимулююча роль колективних інтересів в підприємстві

Купріна Н.М., к.е.н., доц., ОНАХТ

Тема доповіді: Концептуальный подход к управлению реструктуризацией предприятий пищевой промышленности Украины

Сааджан И.А., к.е.н., ІПРЕЕД НАН України

Тема доповіді: Модернизация промышленности и предпринимательство

Циналевська І.А., інж., ІПРЕЕД НАН України

Тема доповіді: Інструменти захисту інтересів вітчизняних експортерів за кордоном

Головіна О.І., асп., ОГЕУ

Тема доповіді: Разработка системы оценочных показателей для контроллинга в системе природопользования

Павлінчук О.О., асп., ППРЕЕД НАН України

Тема доповіді: Совместное предприятие как форма взаимоотношения государства и предпринимательства

Ван Тао, асп., ОНПУ

Тема доповіді: Модель оценки потенциального партнера машиностроительного предприятия по разработке инноваций

14.00-17.00 Засідання другої половини дня

Проблеми вдосконалення підприємницького середовища в Україні

Доповіді:

Ляшенко В.І., д.е.н., с.н.с, ІЕП НАН України

Тема доповіді: Финансовое стимулирование развития малого предпринимательства

Філіппова С.В., д.е.н., професор, ОНПУ

Тема доповіді: Взаємодія промислових підприємств та банків в напрямку інвестування розвитку

Бровкова О.Г., к.е.н, доц., ОНПУ

Тема доповіді: Вдосконалення підприємницького середовища туристичної складової економіки України

Сараєва І.М., к.філос.н., с.н.с., ППРЕЕД НАН України

Тема доповіді: Тенденції розвитку підприємництва в Одеському регіоні

Тараканов М.Л., к.е.н., с.н.с., ППРЕЕД НАН України

Тема доповіді: Фактор товарного рынка в логистической поддержке реализации продукции.

Курносова А.В., м.н.с., ППРЕЕД НАН України

Тема доповіді: Аналіз програм підтримки малого підприємництва в аспекті інноваційного розвитку регіонів

Лукащук В.В., м.н.с., ППРЕЕД НАН України

Тема доповіді: Проблеми розвитку малих підприємств в Миколаївській області

Нізяєва С.А., ст. викл., ОНПУ

Тема доповіді: Трансферне забезпечення економічної безпеки підприємства

Гречкосій І.Д., здобувач, ППРЕЕД НАН України

Тема доповіді: Потенціал промислових підприємств в процесі розвитку антикризового управління

Мельник Н.В., асп., ОНЕУ

Тема доповіді: Шляхи підвищення ефективності інвестиційної політики в харчовій промисловості України

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ПОТЕНЦІАЛ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА: ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ, КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ТА МЕХАНІЗМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Ананська М.О. Технологія постановки бюджетування на малих підприємствах	16
Бутенко А.І., Лазарева Є.В., Сараєва І.М. Методологічні аспекти визначення підприємницького потенціалу регіону	18
Варчук О.А. Витрати малого підприємства: проблеми визначення	20
Говорушко Т.А. Методологічні підходи до встановлення конкурентних переваг малих підприємств	22
Гришина Н.В. Роль малого підприємництва у забезпеченні сталого розвитку Миколаївської області	26
Громова О.М., Малькова О.В., Косовський А.В. Перспективи розвитку традиційних видів морехозяйственной деятельности	28
Карапейчик І.М. Потенциал малого предпринимательства: определение и методология оценки	30
Карпінська Г.В., Бутенко І.А. Пріоритетні види малого бізнесу Херсонської області	32
Кісеоларь М.Г. Підприємницький ресурс у розвитку альтернативної енергетики в регіонах	35
Козак К.Б., Чернякова Р.А. Роль розвитку персоналу у формуванні капіталу підприємств регіону	37
Кочетков В.В. Побудова стратегії малого підприємства з використанням коефіцієнта відповідності	39
Купінець Л.Є. Потенціал підприємництва у створенні сектору екологічних послуг	41
Лисюк В.М., Тепляшин А.Ю., Шевченко О.Є. Підвищення конкурентоспроможності вітчизняних суб'єктів підприємницької діяльності шляхом залучення фондових інструментів	43
Сафарова Р.В. Эффективное взаимодействие «ВУЗ – Предприятие»	45
Сафонов О.В. Економіко-екологічний потенціал енергетичної безпеки України	47

<i>Сухотеріна М.І.</i> До питання про показники моніторингу діяльності машинобудівних підприємств у післяприватизаційний період	49
<i>Ходаківська О.В., Бігдан О.В.</i> Органічне виробництво – потужний потенціал аграрного підприємництва у контексті забезпечення сталого розвитку	51
РОЗДІЛ II. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ТА РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ЗМІЦНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО, СОЦІАЛЬНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМНИЦТВА ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	
<i>Ажнакін С.Г.</i> Усовершенствование государственной политики относительно усиления потенциала развития энергогенерирующих предприятий	54
<i>Барабаш О.О., Нагірна К.О., Лукашук В.В.</i> Взаємодія підприємницьких структур фінансового сектору та органів державної влади	56
<i>Басюркіна Н.Й.</i> Роль держави в регулюванні процесів укрупнення в агропромисловій сфері	60
<i>Волохова М.П.</i> Оподаткування прибутку підприємств України в системі податкового регулювання	62
<i>Ворожейкін О.О.</i> Мережеві технології як інструмент посилення взаємодії влади та підприємництва	65
<i>Громова О.М., Маркова Т.Д.</i> До питання удосконалення державної політики еколого-економічної ефективності теплозабезпечення на базі НВДЕ	67
<i>Громова О.М., Косовський А.В.</i> Систематизация нормативных документов в области управления морехозяйственной деятельности	69
<i>Дем'яненко С.Г., Золотов В.І.</i> Экологический франчайзинг в усилении потенциала предпринимательства	71
<i>Дубницький В.І.</i> Особливості управління маркетингом промислового малого підприємства в умовах сталого розвитку регіону	73
<i>Ковтуненко К.В., Шацкова Л.П.</i> Напрямки державної політики щодо зміцнення інтелектуального потенціалу	77
<i>Кухарська Н.О.</i> Механизмы реализации стратегии экономического развития региона	79
<i>Лайко О.І.</i> Сучасна концепція дослідження і регулювання інвестиційного процесу	81

<i>Лукаржевська К.Ю.</i> Особливості підприємницької діяльності у природоохоронній сфері (на прикладі відтворення цінних водних ресурсів)	83
<i>Луніна В.Ю.</i> Основні напрямки розвитку промислового міста: аспекти збалансованої екологічної політики	85
<i>Нікішина О.В.</i> Шляхи удосконалення державної політики на інтегрованому зерновому ринку України	89
<i>Обнявко Т.С.</i> Напрямки модернізації потенціалу підприємств ВПК	91
<i>Рассадникова С.І.</i> Рекламування розбудови та інвестування екологічної інфраструктури	93
<i>Фесенко О.А.</i> Формирование условий активизации предпринимательских инициатив в рыбопромышленном комплексе Одесского региона	95
<i>Шацкова Л.П.</i> Шляхи удосконалення державної політики щодо зміцнення інтелектуального потенціалу підприємництва в Україні	97
<i>Шлафман Н.Л., Кір'язрова Т.О.</i> Напрямки удосконалення податкової системи України	101
<i>Шлафман Н.Л., Стоянова М.М., Городинський А.Л.</i> Напрямки дерегуляції діяльності малих підприємницьких структур в Україні	103
РОЗДІЛ III. МОДЕЛІ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА, ДЕРЖАВИ ТА СУСПІЛЬСТВА, СПРЯМОВАНІ НА СТАЛИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ	
<i>Андрєєва Н.М., Козловцева В.І.</i> Екологічний франчайзинг як механізм активізації підприємницької діяльності у харчовій промисловості в умовах сталого розвитку	106
<i>Буркинський Б.В., Циналевська І.А.</i> Інструменти захисту інтересів вітчизняних експортерів за кордоном	108
<i>Головіна О.І.</i> Разработка системы оценочных показателей для контроллинга в системе природопользования	111
<i>Гончаренко О.М.</i> Инновационные процессы как фактор обеспечения устойчивого развития предприятия	113
<i>Дем'янченко А.Г.</i> Бизнес-модели организации работы крупных мировых портов	115
<i>Колодинський С.Б.</i> Стимулююча роль колективних інтересів в підприємстві	117

<i>Курпіна Н.М.</i> Концептуальний підхід к управленню реструктуризацією підприємств харчової промисловості України	119
<i>Павлінчук О.О.</i> Спільне підприємство як форма взаємовідносин держави і підприємництва	121
<i>Сааджан І.А., Сааджан В.А.</i> Модернізація промисловості і підприємництва	123
<i>Степанов В.М., Степанова Є.В.</i> Проблеми багатокритеріальних оцінок складних природоперетворюючих проектів	125
<i>Філіппова С.В., Ван Тао</i> Модель оцінки потенціального партнера машинобудівного підприємства по розробці інновацій	127
<i>Черчик Л.М.</i> Трансформація трипартизму на засадах сталого розвитку	129
РОЗДІЛ ІV. ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ	
<i>Бровкова К.В., Бровкова О.Г., Соколи І.І.</i> Вдосконалення підприємницького середовища туристичної складової економіки України	132
<i>Гречкосій І.Д.</i> Потенціал промислових підприємств в процесі розвитку антикризового управління	134
<i>Курносова А.В.</i> Аналіз програм підтримки малого підприємництва в аспекті інноваційного розвитку регіонів	137
<i>Лукашук В.В.</i> Проблеми розвитку малих підприємств в Миколаївській області	139
<i>Ляшенко В.І., Колеснікова А.В.</i> Финансовое стимулирование развития малого предпринимательства	142
<i>Мельник Н.В.</i> Шляхи підвищення ефективності інвестиційної політики в харчовій промисловості України	145
<i>Нізяєва С.А., Дашковський О.С.</i> Трансферне забезпечення економічної безпеки підприємства	149
<i>Сараєва І.М., Носова Н.І.</i> Тенденції розвитку підприємництва в Одеському регіоні	152
<i>Тараканов М.Л.</i> Фактор товарного ринку в логистической поддержке реализации продукции	156
<i>Філіппова С.В., Крючкова І.Р.</i> Взаємодія промислових підприємств та банків в напрямку інвестування розвитку	158
<i>Резолюція науково-практичної конференції «Потенціал підприємництва в парадигмі сталого розвитку регіонів»</i>	
	160

РОЗДІЛ 1

ПОТЕНЦІАЛ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА: ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ, КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ТА МЕХАНІЗМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

ТЕХНОЛОГІЯ ПОСТАНОВКИ БЮДЖЕТУВАННЯ НА МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

М.О. Ананська, здобувач

Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса

В сучасних умовах, постійних змін зовнішнього середовища бюджетування, як технологія управління розвитком підприємства, фінансового планування, обліку і аналізу доходів і витрат та руху грошових коштів, дозволяє своєчасно врахувати всі внутрішні і зовнішні фактори, що забезпечують сприятливі умови для функціонування і розвитку підприємства [1].

Бюджетне планування покликане сформувати на альтернативних засадах оптимальні кількісні механізми реалізації обраних заходів щодо виконання планових показників підприємства з метою досягнення цілей та реалізації стратегії організації [2].

Існуючі теоретичні засади і практичний досвід постановки бюджетування на зарубіжних та вітчизняних підприємствах, здійснюється шляхом впровадження трьох основних етапів:

- технології, яка містить: мету і задачі, види бюджетів, схеми консолідації, формати бюджетів, принципи бюджетування;
- організації, а саме: побудови фінансової структури, визначення регламенту бюджетування і бюджетного контролю, розподілення функцій і відповідальності між рівнями управління, вибору шагу бюджетування та складання графіку документообігу;
- автоматизації – складання вимог для комп'ютерних програм та вихідної інформації.

Умовою для впровадження повноцінного бюджетування на підприємстві є необхідність проходження всіх трьох його складових [2].

Але такий підхід щодо технології постановки бюджетування у сучасних ринкових умовах не дає можливості щодо його впровадження на вітчизняних підприємствах малого бізнесу.

До малих підприємств згідно діючого законодавства відносяться як юридичні особи так і фізичні особи – підприємці. Такі підприємства різних сфер діяльності, мають невеликий обсяг валового річного доходу, невеликий штат працівників та спрощену організаційну структуру. Тому, існує думка що впровадження бюджетування для таких підприємств є економічно не обґрунтованим, т.я. потребує значних фінансових та трудових витрат. Але автор

вважає, спираючись на практичний досвід, що впровадження повноцінного бюджетування на малих підприємствах можливо здійснити по спрощеній технології.

Реалізація першого етапу технології впровадження бюджетування повинна здійснюватися з урахуванням того, що малому підприємству не потрібно складати велику кількість бюджетів, частіше всього достатньо складати основні бюджети: доходів та витрат, рух грошових коштів, розрахунковий баланс і додатково складати деякі графіки платежів.

Реалізація другого етапу передбачає побудову фінансової структури підприємства з визначенням центрів фінансової відповідальності. Але автор вважає, що на малих підприємствах не обов'язково будувати фінансову структуру, а можливо використання існуючої організаційної структури. Що дає можливість значно скоротити витрати на постановку бюджетування на таких підприємствах та дозволяє не привертати додаткові трудові ресурси для ведення бюджетування на підприємстві.

Крім того вибір програмного продукту, щодо ведення бюджетування повинен базуватися на принципах економічності і раціональності. Тому розробка програмного продукту безпосередньо для даного підприємства є не обов'язковим і частіше всього можна використовувати програмні продукти які має підприємство або використовувати типові програмні продукти що дозволяють автоматизувати систему бюджетування на малому підприємстві.

Таким чином, існуюча технологія постановки бюджетування, потребує подальшого вдосконалення з урахуванням розміру та стадії розвитку підприємства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Ананская М.А. Бюджетирование как реакция системы управления на изменение внешней среды / Вісник Національного університету «Харківський політехнічний інститут». Збірник наукових праць. Тематичний випуск: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Харків: НТУ«ХПІ». – 2006.- №13(1), - с.82-85.

2. Хруцкий В.Е. Внутрифирменное бюджетирование.- Москва: ФиС, 2002.

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

А.І. Бутенко, д.е.н., Є.В. Лазарева, д.е.н., І.М. Сараєва, к.філос.н.

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень
НАН України, м. Одеса

Рівень та стан соціо-еколого-економічного потенціалу регіону залежать від сукупності потенціалів, що забезпечують просте та розширене відтворення його продуктивних сил. Вагомою конкурентною компонентою економіки регіону є підприємницький потенціал, як стратегічний ресурс, що забезпечує його сталий розвиток, створює нові робочі місця, сприяє підвищенню рівня життя і подоланню бідності.

Складність й багатоаспектність економічної категорії «потенціал», значні розбіжності у визначенні сутності поняття «підприємницький потенціал», його структури, методів оцінки і аналізу в зарубіжній і вітчизняній науковій літературі, обумовлює необхідність дослідження цього поняття з різних сторін.

У функціональному аспекті підприємницький потенціал є сукупністю соціально-економічних функцій, що характеризують трудову, виробничу, фінансову, податкову, інвестиційну, інноваційну, інфраструктурну складові потенційних можливостей підприємницького сектора економіки [1].

У цільовому аспекті підприємницький потенціал є сукупністю можливостей досягнення системи підприємницьких цілей для конкретного суб'єкта господарювання.

Підприємницький потенціал розглядається як система ресурсів і реальних можливостей ведення бізнесу зі складною ієрархічною й соціально-економічною структурами, представленими різними рівнями (людина, суб'єкт господарювання, муніципальне утворення, регіон, країна) [2].

У методології дослідження «Global entrepreneurship monitor» [3] під «підприємницьким потенціалом нації» розуміється сукупність фізичних осіб віком від 18 до 64 років, які розглядають можливість або почали займатися підприємницькою діяльністю. Складові цього потенціалу виокремлюють залежно від стадії функціонування підприємницького процесу. Це протопідприємці, які тільки мають намір розпочати власну справу; молоді (ранні) підприємці (*early-stage entrepreneurial activity*), до яких належать: підприєм-

ці-початківці (*nascent entrepreneurial activity*), власники нового бізнесу, які отримують нерегулярний мінімальний дохід (*new business owner-manager*), підприємці, які мають бізнес зі стабільними темпами розвитку і достатнім доходом (*established business-owner*).

З нашої точки зору, підприємницький потенціал регіону комплексне, обумовлене економічними, соціальними та інституціональними факторами явище, що відображає сукупність рамок умов підприємницької діяльності, наявність ресурсів і можливостей займатися цією діяльністю, схильність населення регіону до цієї діяльності, й реалізовану в певному періоді підприємницьку активність населення.

Сутність і структуру підприємницького потенціалу доцільно розглядати з погляду: цілей підприємницької діяльності; ресурсів, що забезпечують різні рівні можливостей; носіїв підприємницької діяльності; можливостей, що забезпечують підприємницькі здібності. Для емпіричного аналізу й моделювання підприємницького потенціалу регіону, як складної соціально-економічної категорії, потрібна конкретизація його складових. Для цього рекомендується використовувати логічні методи, що базуються на експертних оцінках діяльності на регіональних ринках; статистичні дані у формі додатної для адекватного й однозначного виміру показників; скорингові методи оцінки підприємницького потенціалу на основі факторного аналізу множини «підприємницьких ініціатив» щодо конкретних регіональних ринків.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Булакина О.Н. Методика комплексной оценки предпринимательского потенциала муниципальных образований / О.Н. Булакина // Известия ИГЭА. – 2009. – С. 63-65.
2. Лиханос Е.В. О некоторых аспектах формирования и реализации предпринимательского потенциала / Е.В. Лиханос // Закономерности и тенденции развития производства : сб. науч. ст. – Ставрополь, 2009. – С.56-61.
3. Reynolds P. Global entrepreneurship monitor: Data collection, design and implementation 1998-2003 / P. Reynolds, N. Bosma, E. Autio // Small business economics. – 2005. – № 24 (3). – P. 205-231.

ВИТРАТИ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА: ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ

О.А. Варчук

Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса

Для здійснення господарської діяльності всім підприємствам необхідно придбати основні засоби, нематеріальні активи, виробничі запаси тобто здійснювати витрати, тому будь-яке підприємство, не залежно від виду економічної діяльності, прагне до їх мінімізації.

Витрати є базою для формування ціни продукції, вони впливають на формування фінансового результату діяльності та визначення чистого прибутку, а отже є основою ефективної роботи підприємства. Тому важливо визначити сутність витрат, правильно їх класифікувати та раціонально організувати їх облік.

Багато вчених досліджують витрати підприємства, але на сьогодні немає чіткого тлумачення поняття «витрат». Поняття «витрат» зустрічається у економіці, бухгалтерському та податковому обліку, необхідно для цілей аудиту.

В підручниках з економіки зазначено, що витрати утворюються в процесі формування та використання певної мети. Вони мають різне спрямування, але найбільш загальним і принциповим є поділ їх на інвестиційні та поточні (операційні) витрати, зв'язані з безпосереднім виконанням підприємством своєї основної функції – виготовлення продукції (надання послуг) [1]. У економічних словниках надані тлумачення поняття «виробничих витрат» та «витрат виробництва»: «виробничі витрати – це вартісна оцінка затрат економічних ресурсів, здійснених підприємцями задля виробництва продукції»; «витрати виробництва – це всі затрати виробника на виробництво певного виду продукції».

В бухгалтерському обліку методичні засади щодо формування інформації про витрати підприємства та їх відображення в фінансовій звітності визначені П(С)БО 16 «Витрати» [2]. Згідно з ним витрати відображаються в бухгалтерському обліку одночасно зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань. Витратами звітного періоду визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його викупу або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть

бути достовірно оцінені.

А згідно з П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати» – витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками) [2].

У податковому обліку (згідно з податковим кодексом України (далі ПКУ)) – це сума будь-яких витрат платника податку у грошовій, матеріальній та не матеріальній формах, здійснюваних для провадження господарської діяльності платника податку, в результаті яких відбувається зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, внаслідок чого відбувається зменшення власного капіталу [3].

Для цілей аудиту для визначення терміну «витрати» слід використовувати поняття з законодавчих та нормативних актів.

Відтак, у бухгалтерському та податковому обліку визначення витрат схожі та законодавчо визначені. Проте у наукових джерелах з економіки зустрічається багато підходів пов'язаних з визначенням витрат. Саме відсутність єдиного чіткого тлумачення цього поняття не існує, що призводить до розбіжностей у класифікації витрат та їх подальшої оцінці.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Економіка підприємства: Підручник / За аг. ред.. С.Ф. Покропівного. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2001. – 528 с.,іл.
2. Национальные (Положения) Стандарты Бухгалтерского Учета, утв. приказом от 31 марта 1999 г. № 87 (зі змінами та доповненнями).
3. Податковий кодекс: зміст та основні коментарі. Посібник. Частина 1 – Полтава: РВВ ПДАА, 2011. – 299 с.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВСТАНОВЛЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ

Т.А. Говорушко, д.е.н., професор

Національний університет харчових технологій

В ринковій економіці особливою господарською одиницею безперечно є мале підприємство. Згідно ст. 63 Господарського кодексу України **малі підприємства** – це організаційно-економічний вид підприємств, які кваліфікуються за показником чисельності зайнятих працівників та обсягу валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за звітний (фінансовий) рік [2].

У процесі функціонування мале підприємство стикається з різними життєвими факторами, отримує інформацію, використовує ресурси, співпрацює та конкурує з іншими підприємствами, тощо. Місце малих підприємств у системі економічних відносин відображено на рис. 1.

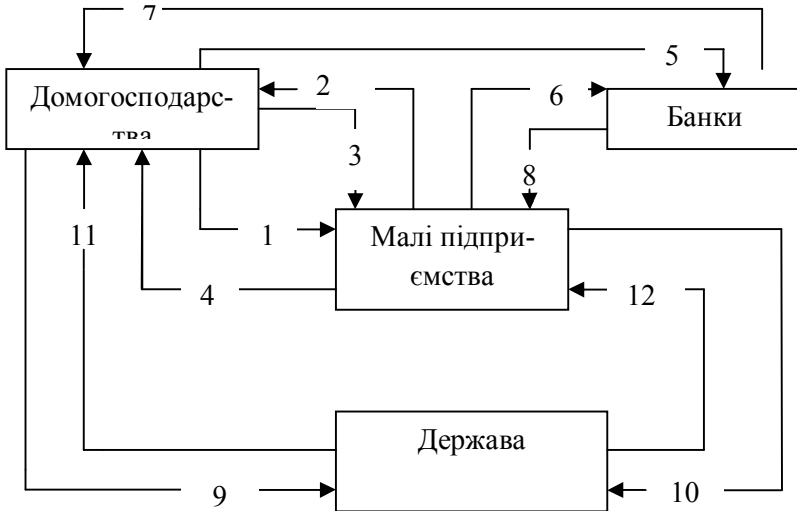

Рис. 1. Місце малих підприємств в системі економічних

1 – робоча сила і 2 – товари (потік товарів); 3 – оплата продукції і 4 – доходи (грошовий потік); 5 – накопичення домашніх господарств і 6 – накопичення малих підприємств (потік накопичень); 7 – інвестиції в домашні господарства і 8 – інвестиції в малі підприємства (потік інвестицій); 9 – податки і податкові платежі домогосподарств і 10 – податки і податкові платежі малих підприємств (державні платежі); 11 – платежі і виплати домогосподарствам і 12 – інвестиції, субсидії, дотації малим підприємствам (державні витрати).

Проведені дослідження показали, в залежності від того, який вид діяльності і яку стратегію поведінки вибирає підприємство на ринку, в економіці західних країн виділяють такі види малих підприємств: комутанти, експлеренти, пацієнти [1]. Класифікацію малих підприємств залежно від виду обраної стратегії наведено з певною метою. Справа в тім, що пацієнтна (нішева) стратегія є складовою добре відомої конкурентної стратегії, що реалізується з метою досягнення стратегічних або конкурентних переваг.

Термін „конкурентна перевага” відображає характеристики переваги товару, марки або підприємства над конкурентами в ринковій боротьбі. Науковці також вважають, що конкурентні переваги – це сильні сторони товару. Проте найбільш точно сутність конкурентної переваги відображає наступне визначення: „Конкурентна перевага — це фактор чи комбінація факторів, яка робить діяльність організації більш успішною у порівнянні з конкурентами ”.

На рис. 2 показано основні фактори конкурентних переваг, що самовизначаються малими підприємствами.

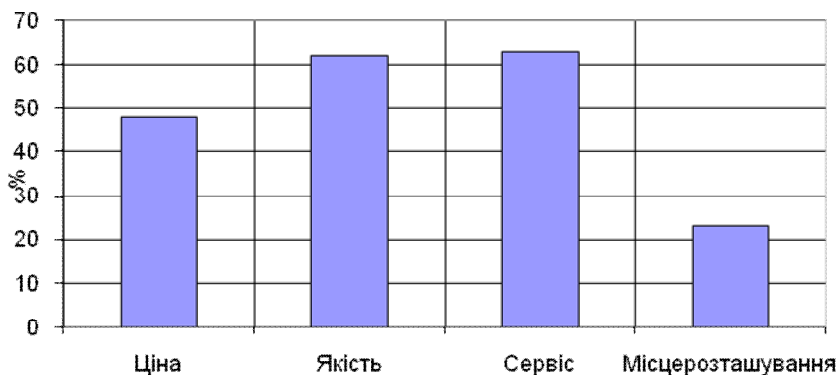

Рис. 2 Фактори конкурентних переваг малих підприємств

На основі аналізу існуючих класифікацій конкурентних переваг малих підприємств пропонується удосконалений їх варіант (табл. 1).

Базисом загальної конкурентної переваги підприємства є переваги внутрішні (виробничі, технологічні, кваліфікаційні, організаційні, управлінські, інноваційні; наслідкові, економічні). Однак, вважається, це всього лише потенціал досягнення підприємством своїх конкурентних позицій.

**Класифікація конкурентних переваг сучасного
малого підприємства**

Класифікаційні ознаки	Види конкурентних переваг
1. За джерелами виникнення	внутрішні та зовнішні;
2. За стратегічною спрямованістю	створені для сфери, де діють пріоритетні конкуренти; створені для задоволення нових потреб або нових методів їх задоволення;
3. За походженням	створені з урахуванням стабільності ринкових ситуацій; створені як відповідь на зміни в навколишньому бізнес-середовищі;
3. За ймовірністю успіху	ймовірні та очевидні (стійкі);
4. За тривалістю дії	тривалі та тимчасові;
5. За впливом на потенціал підприємства	формують потенціал та використовують наявний потенціал;
6. За силою та характером впливу на споживачів	формують споживачів; формують спільно зі споживачами;
7. За рівнем реалізації	галузеві; міжгалузеві; регіональні; глобальні;
8. За концепцією маркетингових систем	сприяють управлінню попитом; сприяють управлінню запитами; сприяють управлінню потребами.

Саме зовнішні конкурентні переваги (інформаційні, конструктивні, якісні, поведінкові, кон'юнктурні, сервісні, іміджеві, цінові, збутові), з одного боку, орієнтують підприємство на розвиток та використання тих чи інших внутрішніх переваг, а з другого – забезпечують йому стійкі конкурентні позиції, оскільки орієнтують на цілеспрямоване задоволення потреб конкретної групи споживачів.

За стратегічною спрямованістю варто підкреслити те, що конкурентні переваги створені для задоволення нових потреб або нових методів їх задоволення в сучасній літературі з даної тематики означаються як більш прогресивні, оскільки, з одного боку, дають можливість підприємству економити на витратах, пов'язаних з конкурентними діями, а з другого – сприяють досягненню більш суттєвих результатів.

За походженням з урахуванням динамічності і невизначеності підприємницького середовища в Україні доцільно створювати конкурентні переваги як відповідь на зміни в навколишньому бізнес-середовищі. Залежно від імовірності успіху конкурентні переваги малих підприємств можна визначити як ймовірні (перемога в конкурентній боротьбі, конкурентні позиції не можуть бути прорахо-

вані чітко і конкретно у зв'язку з дією різновекторних факторів навколишнього бізнес-середовища, або через невизначеність його сил та умов).

Час дії конкурентних переваг в першу чергу визначається можливостями конкурентів копіювати досвід підприємств-лідерів ринку, враховувати допущені ними прорахунки, ліквідувати недоліки і на цій основі удосконалювати свою власну діяльність. Встановлено, що час дії конкурентних переваг найкоротший у сфері послуг, де таке копіювання особливо можливо, в тому числі і з урахуванням діючої системи законів.

Залежно від впливу на потенціал підприємства конкурентні переваги можуть бути охарактеризовані як такі, що формують потенціал малих підприємств, зміцнюють його.

Залежно від сили та характеру впливу на споживачів конкурентні переваги підприємства можна розглядати як такі, що формують споживачів, їх поведінку, запити, попит (так звана американська модель маркетингу) і такі, які формуються самими споживачами (європейська модель партнерського маркетингу). Варто сказати на те, що остання набуває дедалі більшого поширення серед підприємств, формує нову систему маркетингової культури.

За рівнем реалізації конкурентні переваги малого підприємства можна визначити як галузеві.

Послугуючись концепціями маркетингових систем конкурентні переваги на початковому етапі їх формування повинні сприяти управлінню попитом (ефективні методи просування і збуту продукції, підвищення продуктивності праці, зменшення витрат на виробництво і збут) з поступовим переходом на управління потребами споживачів.

Наведена концепція конкурентних переваг сучасного малого підприємства не є всеохоплюючою, але, на думку автора вона сприятиме більш правильному їх розумінню, орієнтуванню при їх створенні на досягнення відповідних результатів у межах обраного малим підприємством виду стратегії.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Говорушко Т.А. Мале підприємництво та ефективність його розвитку у харчовій промисловості України: Монографія. – К.: НУХТ, 2007. – 391 с.

2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р., № 436 – IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18–22.

РОЛЬ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Н.В. Гришина, аспірант

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних
досліджень НАН України, Одеса

Актуальність та своєчасність розробки і реалізації стратегії розвитку малого бізнесу в малих містах (на прикладі Миколаївської області) полягає в активізації участі населення малих міст у підприємницькій діяльності дозволяє забезпечити соціально-економічний розвиток цих міст та прилеглих до них сільських територій, підвищити рівень зайнятості населення, зменшити обсяги масової трудової міграції і відтоку активної частини населення за кордон, призупинити процеси зниження рівня якості людського капіталу.

Аналіз економічних показників стану розвитку малого підприємства у Миколаївській області (табл. 1), проведений

Таблиця 1

*Основні показники діяльності малих підприємств
Миколаївської області*

Показники	2000р.	2008р.	2009р.	2010р.	Темп росту 2000- 2010рр., %
Кількість малих підприємств на 10 тис. наявного населення, од.	53	68	71	58	109,4
у% до попереднього року	-	128,3	104,4	81,7	-
Середня кількість найманих працівників на малих підпр-х, осіб	47,7	50,5	48,8	47,1	98,7
у % до попереднього року	-	105,8	96,6	96,5	-
Обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг), млн. грн.	1092,1	9924,8	9459,1	9712,4	-
у % до загального обсягу реалізації продукції (робіт, послуг) по економічній області	14,3	25,8	22,1	21,0	146,8
Операційні витрати з реалізованої продукції (робіт, послуг), млн. грн.	-	9706,6	9516,8	9548,5	-
Прибуткові підприємства, питома вага в загальній кількості, %	17,4	23,0	19,8	23,1	132,7
сума прибутку, млн. грн.	113,7	514,8	515,2	632,6	556,3
Збиткові підприємства, питома вага в загальній кількості, %	33,0	35,9	36,6	39,0	118,2

[сума збитків, млн. грн. | 95,5 | 703,5 | 608,7 | 459,9 | 104,8 | за даними [2], свідчить про те, що за останні роки економічні показники діяльності малого бізнесу мають сталий характер. За підсумками 2010 року в Миколаївській області функціонувало 6522 малих підприємства, що на 3,6% більше, ніж у попередньому році та на 34,7% у порівнянні з 2001 роком.

Щороку збільшується кількість малих підприємств в розрахунку на 10 тис. населення. За період 2000-2010 рік цей показник збільшився на 5 одиниць (або на 9,4%) та у 2010 році становив 58 підприємств. Насиченість малими підприємствами має значну амплітуду коливання за містами області: якщо у м. Миколаєві на 10 тис. населення припадає 98 малих підприємств, то у м. Вознесенськ - 43, у м. Очаків-53, а найнижче значення цього показника у Снігурівському, Казанківському, Врадіївському районах – по 19 підприємств.

За 2010 рік малими підприємствами було вироблено і реалізовано продукції (виконано робіт, послуг) на 9712,4 млн. грн. у діючих цінах, що склало 20 % загального обсягу виробництва області та лише 2 % відповідного показника в цілому по Україні.

Низький рівень розвитку підприємництва у малих містах та районах області вже сьогодні завдає таких негативних соціально-економічних наслідків: значне погіршення ресурсного потенціалу, призупинення темпів розвитку підприємництва регіону та держави, скорочення обсягів фінансових надходжень до місцевих бюджетів, що призводить як до посилення соціально-економічних диспропорцій регіонального і субрегіонального розвитку в Україні.

Таким чином, з метою підвищення соціально-економічного розвитку регіону необхідно розрахувати і запровадити системи заохочування заходів малих підприємств як у великих так і малих містах регіону.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Усик В. Індекс реалізації потенціалу сектора малого та середнього бізнесу як інтегрований показник оцінки розвитку / Віра Усик // Підприємництво, господарство і право. Науковий журнал. – 2009. – №9 (166). – С. 230-233. – ISSN 7457-6
2. Статистичний щорічник Миколаївської області за 2010 рік / ред. П. Ф. Зацаринський; відповід. за випуск Н. Ю. Рошко. – Миколаїв: Головне управління статистики у Миколаївській області, 2011. – 639 с.

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ТРАДИЦИОННЫХ ВИДОВ МОРЕХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

*Е.Н. Громова д.э.н., г.н.с., Е.В. Малькова к.э.н.,
А.В. Косовский*

Институт проблем рынка и экономико-экологических
исследований НАН Украины, Одесса

Развитие морского природопользования в Украине обусловлено структурой использования морского природно-рекреационного потенциала, а также возобновимостью его ресурсов. В зависимости от используемых видов морских ресурсов и природных условий можно выделить следующие виды морского ресурсопользования:

- эксплуатация ресурсов морей добывающими отраслями: нефте- и газодобыча, добыча нерудных материалов (песка, гальки, ракуши, соли т.д.), добыча рудных полезных ископаемых, химических веществ, рыбодобыча, использование гидрологических и энергетических ресурсов;

- использование акваторий морей: судоходство, дампинг, марихозяйства;

- использование совокупности природно-климатических, географических условий: рекреация, портово-промышленные комплексы.

К сложившимся традиционным видам морехозяйственной деятельности относятся: рекреация, рыбное хозяйство, судоходство, портово-промышленные комплексы, добыча минерального сырья, нефти, газа и газового конденсата.

Практически все традиционные отрасли морского ресурсопользования в большей или меньшей степени обеспечены морскими ресурсами, которые тем не менее относятся к исчерпаемым и в силу этого ограничены. Кроме того, между отдельными видами ресурсопользования возможно столкновение экономических интересов.

С экономико-экологической точки зрения рентабельными видами традиционного морского ресурсопользования являются рекреация, рыбное хозяйство, морской транспорт. Развитие данных отраслей требует существенных финансовых средств, около 2,5 млрд. грн. [4].

Таким образом, в условиях ограниченности возможностей развития традиционных видов морского природопользования наибольшую перспективу приобретает использование практически неисчерпаемых возобновимых гидрологических и энергетических ресурсов морей для нетрадиционного решения актуальнейших проблем водо- и энергообеспечения приморского региона. Функциональные же задачи экономического механизма управления в традиционном морском природопользовании, базирующемся на использовании исчерпаемых ресурсов, заключаются в обеспечении регламентации рассмотренных видов морехозяйственной деятельности, выборе приоритетов в их развитии с учетом совокупности экономических, экологических, социальных и техногенных факторов, разрешения конфликтных ситуаций в природопользовании.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Крыжановский Р.А., Громова Е.Н., Галушкина Т.П. Морская экономика. – М.: Наука, 1991. – 160 с.

2. Крыжановский Р.А. Эффективность освоения и использования ресурсов береговой зоны Мирового океана. – Л.: Недра, 1989. – 151 с.

3. Национальная программа социально-экономического развития Украинского Причерноморья: Отчет о НИР /ИПРЭЭИ НАН Украины. - Одесса, 1997. – 389 с.

4. Примачев Н.Т., Чан Ван. Механизмы управления эффективностью развития национального морского транспорта. – Одесса: Консалтинг, 1997. – 110 с.

5. Степанов В.Н., Круглякова Л.Л., Громова Е.Н. и др. Статус морской береговой зоны Украины: проблемы и перспективы формирования: Препр. ИПРЭЭИ НАН Украины. – Одесса: 1997. – 48 с.

ПОТЕНЦИАЛ МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА: ОПРЕДЕЛЕНИЕ И МЕТОДОЛОГИЯ ОЦЕНКИ

И.Н. Карпейчик, к.е.н.

ПАО "Азовмаш", Мариуполь

Малые предприятия как наиболее гибкие экономические образования, как и малый бизнес в целом, являются мощным инструментом оживления, реформирования и стабилизации экономики. Однако эти функции малый бизнес способен выполнять лишь при определенном институциональном устройстве экономики, состоянии кредитно-финансовой системы, инвестиционном климате и макроэкономической обстановке в стране.

Как свидетельствуют данные официальной статистики [5], в Украине за период с 2006 по 2010 годы сложились крайне неблагоприятные тенденции динамики численности малых предприятий, занятых в этом секторе экономики. Велик и удельный вес убыточных предприятий. В таких условиях весьма актуальными являются исследования, направленные на выявление потенциала малого предпринимательства в реально складывающейся ситуации и разработку конструктивных предложений по его использованию.

Решению этой важной научно-прикладной задачи препятствует неразвитость экономической теории потенциалов, проявляющаяся, прежде всего, в отсутствии устоявшихся представлений о содержании понятия потенциала и общепринятых, научно обоснованных методов его оценки [1, 3, 4].

В рамках общей концепции потенциалов в экономике автором предложено под потенциалом произвольного экономического субъекта понимать его способность к осуществлению имманентно присущего ему вида деятельности, характеризующую максимально возможный результат такой деятельности [2]. Применительно к субъектам хозяйствования вообще и предприятиям малого бизнеса в частности потенциал, таким образом, отражает способность предприятий генерировать чистый доход на постоянной основе.

Такое толкование потенциала подчеркивает зависимость величины потенциала от всех факторов внешней среды, способных оказывать воздействие на результаты функционирования субъекта хозяйствования, и позволяет ввести понятие потенциальной функции как функции, характеризующей зависимость величины потен-

циала (максимально возможного результата функционирования предприятия) от основных действующих факторов как внутренне-го, так и внешнего порядков.

Автором показано, что, поскольку малое предпринимательство как сегмент экономики представляет собой конгломерат хозяйственно самостоятельных единиц, потенциал малого предпринимательства (потенциал совокупности малых предприятий) является аддитивной величиной и представлен в виде суммы потенциалов, входящих в состав соответствующей совокупности предприятий. Данное обстоятельство служит теоретическим основанием для применения количественных методов оценки потенциала к произвольным группам однородных малых предприятий и последующего объединения результатов по правилам суммирования.

Обосновано, что оценки потенциала, как латентного признака предприятий, имеют прогнозный характер и могут быть получены на основе (а) фактических результатов деятельности объектов оценки с использованием методов экстраполяции; (б) по состоянию предприятия и факторов, определяющих результаты его деятельности, методами факторного анализа; с использованием методов системного моделирования (в) и методов сравнения с "эталоном".

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Бачевський Б.Є. Потенціал і розвиток підприємства : навчальний посібник / Бачевський Б.Є., Заблудська І.В., Решетняк О.О. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 400 с.

2. Карапейчик И.Н. Понятие потенциала в экономике: общая концепция : [Электронный ресурс] / И.Н. Карапейчик // Эффективна економіка. – 2011. – № 12. – Режим доступа к журн.: <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=820>.

3. Краснокутська Н.В. Потенціал підприємства: формування та оцінка / Краснокутська Н.В. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 352 с.

4. Репіна І.М. Підприємницький потенціал: методологія оцінки та управління / І.М. Репіна // Вісник Української Академії державного управління при Президенті України. – 1998.– № 2. – С. 262-271.

5. Основні показники розвитку суб'єктів малого підприємництва: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Г.В. Карпінська, к.е.н., с.н.с., І.А. Бутенко

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних
досліджень НАН України, м. Одеса

Становлення малого бізнесу в Україні проходить в динамічних умовах. З перших років здійснення економічної реформи в Україні відбулося швидке зростання недержавного сектору економіки, яке супроводжувалося збільшенням кількості суб'єктів малого бізнесу. Так, у 1996 р. нараховувалося 93 091 мале підприємство (з них у промисловості 12753, сільському господарстві – 690, транспорті та зв'язку – 1892, будівництві – 10316, торгівлі та громадському харчуванні – 47273, інших галузях – 20167). Кількість діючих кооперативів становила – 3170, а фермерських господарств – 35353. На кінець 2000 р. в Україні налічувалось близько 200 тис. малих підприємств (діючих близько половини, з них 2 підприємства на 1 тис. населення). Майже 1 млн. підприємців без створення юридичної особи, 40 тис. фермерських господарств. Всього в малому підприємстві було зайнято близько 2,7 млн. чол., що становило 9% працездатного населення країни, які виробляли 11% загального виробництва продукції. Про те, після набуття чинності новим. Податковим кодексом України показники розвитку малого бізнесу суттєво погіршилися. Так, кількість суб'єктів малого підприємництва на 10 тис. осіб наявного населення знизилась у 2010 р. порівняно з 2009 р. майже на 15%, малих підприємств, фізичних осіб-підприємців – на 32%, таке скорочення відбулось вперше з 2006 р. Кількість зайнятих у малому бізнесі у 2010 р. скоротилась більш ніж на 23%. Крім того, у 2010 р. зменшилися і обсяги реалізованої продукції (робіт, послуг) малих підприємств у загальному обсязі реалізованої продукції (робіт, послуг) у 2009р. – на 15%, а порівняно з 2006 р.– на 25,4%. Що стосується тенденцій розвитку малого підприємництва в регіонах України, слід зауважити, що Україна являє собою сукупність неоднорідних територій з особливими властивостями, тому рівень розвитку малого підприємництва в різних областях неоднаковий і значною мірою залежить від особливостей економічного й природно-ресурсного потенціалу окремих регіонів, їх можливостей у вирішенні загальнодержавних стратегічних завдань. З погляду держави, пріоритетними напрямками дія-

льності малого бізнесу є виробництво і переробка сільськогосподарської продукції, виробництво продовольчих, промислових товарів народного споживання, лікарських препаратів, медичної техніки, надання виробничих, комунальних і побутових послуг, будівництво об'єктів житлового, виробничого і соціального призначення, інноваційна діяльність. Про те, стосовно конкретних територій при встановленні пріоритетів державної підтримки малого бізнесу повинні враховуватися економічні, географічні і кліматичні умови регіону, його насущні соціально-економічні задачі, формування ринкової інфраструктури, насичення ринку товарами і послугами.

Херсонська область має виключно вигідне економічно-географічне положення. Виходячи до Чорного і Азовського морів, область має можливість успішно розвивати рибальство, суднобудування. Має можливість будувати портові міста. Розвивати портове господарство, зосереджувати на берегах морів здравниці, використовувати мінеральні та рибні ресурси морів, добувати морську сіль, морські водорості і т.д. Вузька прибережна зона морських узбереж, чисте морське повітря, цілющі морські води дають можливість будувати чисельні здравниці і поповнювати бюджет області. Алювіальні ґрунти дніпровських долин дають можливість вирощувати городні культури і на цій базі зосереджувати консервні заводи для консервування овочів і фруктів. Вихід до морів дає можливість району успішно спілкуватись із оточуючими територіями із зарубіжними державами. Оскільки ріка Дніпро являється рікою трьох держав: Росії, Білорусії і України, а на великій відстані вона судноплавна - то можливий успішний економічний зв'язок між цими державами. На території області присутні такі корисні копалини як копалини різноманітних цінних глин, піску, гравію. Також видобувають торф та мергель.

Що стосується тенденцій розвитку малого підприємництва в регіоні, то слід зауважити, що рівень зайнятості на малих підприємствах області в 2009 році становив 5,8% від кількості населення працездатного віку. На малих підприємствах області зайнято 39,7 тис. осіб. Через територіальну диспропорцію в розвитку малих підприємств як у цілому по Україні, так і в регіоні, кількість зайнятих працівників на підприємствах малого бізнесу в містах області значно вища ніж у сільській місцевості. Так, в обласному центрі зосереджено більше половини (56%) зайнятих працівників. У містах Новій Каховці та Каховці цей показник становить 7,0% і 4,9% від-

повідно. По районах він коливається від 0,5% в Іванівському до 3,8% у Скадовському районі. Середньорічна кількість найманих працівників на одному малому підприємстві складає 6 осіб. Обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг) малими підприємствами за фактично діючими цінами в 2009 році становив 8114,34 млн грн (на 1% більше ніж у 2008 році), або 33,6% від загального обсягу реалізованої продукції (робіт, послуг) у цілому по області.

За внеском в обсяги реалізованої продукції (робіт, послуг) провідне місце займають підприємства торгівлі, ремонту автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку.

Таким чином, результати дослідження економічно-географічного положення та сучасного стану розвитку малого бізнесу в Херсонському регіоні дозволили визначити пріоритетні напрями його розвитку, а саме: рослинництво (вирощування зернових та технічних культур, овочівництва, вирощування фруктів, декоративне садівництво та вирощування продукції розсадників); тваринництво (розведення великої рогатої худоби, розведення овець, кіз, коней; розведення свиней; розведення птиці; розведення інших тварин); рибне господарство та виробництво рибоконсервної продукції; переробка продукції сільського господарства (зернових, овочів, фруктів, м'яса, молока); добування та виробництво солі, піску та глини, вапняку; виробництво сучасних будівельних матеріалів (пінобетон, тротуарна плитка і т.ін.), виробництво цегли, черепиці та інших будівельних виробів з випаленої глини; виробництво керамічних виробів не для будівництва; будівництво та реконструкція готелів, кемпінгів, мотелів у пунктах курортної зони; будівництво інфраструктури сервісу вздовж автодоріг, науково-пізнавальний туризм та рекреаційно-оздоровчі послуги.

Орієнтуючись саме на пріоритетні напрямки і виходячи з наявних матеріальних, природних і трудових ресурсів, територіальні регіональні й місцеві влади повинні розробляти програми сприяння малому бізнесу відповідних видів, передбачаючи для них створення сприятливих умов діяльності: пільгові оподаткування і орендна плата, надання ресурсів, інші види допомоги.

ПІДПРИЄМНИЦЬКИЙ РЕСУРС У РОЗВИТКУ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В РЕГІОНАХ

М.Г. Кісеоларь, здобувач

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень
НАН України

Альтернативна енергетика розглядається як вектор інноваційного і енергоефективного розвитку, що змінює структуру виробництва енергоресурсів. Потенціал українського ринку регенеративної енергії і «зелених» проєктів величезний, але не використовується доки в повну силу. Наприклад, потенціал біомаси складає до 15% всього енергобалансу України, біодизелю – 1 млн. т/год (фактично виробляється 100 тис. т), біоетанолу – 2 млн. т/год, біогазу – 120 млн. т/рік (реалізуються лише 7 проєктів). В країні функціонує лише одна сонячна електростанція потужністю 7,8 МВт. Основними проблемами розвитку енергетичної сфери для України, є: зростаючий попит на енергоресурси на тлі скорочення запасів традиційних енергоносіїв і зростання цін на них; зростання залежності від імпорту енергоносіїв; необхідність захисту довкілля; потреба в значних інвестиціях в енергетичний комплекс.

Зелена енергетика — це майбутнє країни і майбутнє наступних поколінь українців. Найважливішим стратегічним результатом розвитку цього напрямку енергетики є зниження темпів зростання антропогенного навантаження на довкілля, підвищення рівня енергетичної безпеки і зменшення втрат виробленої енергії. В альтернативну енергетику потрібно інвестувати вже зараз, і на це існує багато причин. Щоб галузь активно розвивалася, потрібно біля одного мільярда інвестицій в рік. При цьому важно розробити реальні механізми поєднання державних і приватних коштів. В контексті цих питань головним є визначення готовності бізнесу к державно-приватному та міжнародному партнерству.

Сьогодні пропонується робити ставку на невеликі проєкти, які варто впроваджувати на місцевому рівні. Йдеться про індивідуальні енергетичні системи, що забезпечують енергією виробництво, транспорт, побутові потреби. Зростає необхідність правильного визначення потреби кожного регіону України в енергетичних ресурсах і реальних шляхів забезпечення цієї потреби з врахуванням регіональних особливостей і можливостей, що склалися. Енергетичні проблеми регіонів можуть бути вирішені зокрема шляхом акти-

візації європейсько-українських бізнес-ініціатив для створення енергоефективного суспільства, ефективного використання енергії і просування екологічно чистих технологій, створення ринку альтернативної енергетики на стадіях виробництва, транспортування і споживання енергії, лобювання та ініціації проектів. Це допоможе об'єднати лідерів в таких сегментах:

- енергоефективність в будівлях і в системах централізованого теплопостачання, біомаса, біогаз, вітроенергетика і фінансування проектів;

- виробництво електроенергії і модернізація мереж;

- створення інтегрованого енергетичного ринку;

- підвищення надійності постачань;

- поліпшення екологічної ситуації;

- виробництво електротехнічної продукції, орієнтованої на енергозбереження, систем автоматизації, приладів обліку, контрольно-вимірювального устаткування, трансформаторів струму, електричних котлів, водонагрівачів, тепловентиляторів тощо.

Пріоритетнішим напрямом, як для бізнесу, так і для енергетичної безпеки країни є енергозбереження. Потенціал енергозбереження в теплопостачанні складає в середньому близько 50%, в будівлях - близько 40%. Доцільніше інвестувати не в збільшення виробництва енергії, а в зменшення її вжитку. Для цього має бути створений стабільний інвестиційний клімат і прозорі умови на ринку. Тоді бізнес сам все зробить, тим більше що в державі на це немає фінансових коштів.

Вирішення цих завдань вимагає не лише уміння працювати на ринку України, але і знання досить специфічних технічних нюансів проектування об'єктів альтернативної енергетики.

Доцільні наступні сценарії: кооперація з крупним гравцем, який має досвід реалізації енергетичних проектів; передача генерального підряду на будівництво енергооб'єктів іноземному девелоперу; адаптація досвіду і знань, отриманих в ході реалізації проектів будівництва малих і середніх проектів, на крупніші об'єкти альтернативної електроенергетики. Саме співпраця з провідними світовими розробниками, на думку автора, забезпечить побудову ефективного бізнесу.

РОЛЬ РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ У ФОРМУВАННІ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ РЕГІОНУ

К.Б. Козак, к.е.н., доцент

Р.А. Чернякова, асистент

Одеська національна академія харчових технологій, м.Одеса
Кафедра менеджменту та фінансів

Зміни в економічній і політичній системах в Україні надають широкі можливості й водночас становлять серйозні загрози для кожної особистості, вносять суттєвий рівень невизначеності в життя практично кожної людини. Досвід країн із розвинутими економічними відносинами свідчить про те, що підвищення конкурентоспроможності підприємства сьогодні у першу чергу ґрунтується на високій кваліфікації працівників. Результати діяльності більшості підприємств регіону свідчать про те, що одним із найважливіших факторів їх ефективного функціонування в сучасних умовах є наявність високопродуктивного стабільного колективу, здібного в екстремальних умовах вирішувати проблеми та досягати поставлену стратегічну мету. Отже, розвиток персоналу на підприємстві практично буде реалізований через запровадження програм професійного росту, внутрішньої реорганізації підприємства, що в сучасних умовах дефіциту культури управління має актуальне значення. Основою функціонування будь-якого підприємства є його ресурсне забезпечення, та наявність основного і оборотного капіталів.

Рівень ефективної господарської діяльності підприємства багато в чому визначається цілеспрямованим формуванням його капіталу. Основною метою формування капіталу підприємства є задоволення потреби у придбанні необхідних активів і оптимізація його використання. З урахуванням цієї мети процес формування капіталу будь-якого підприємства харчової промисловості будується на основі таких принципів: облік перспектив розвитку господарської діяльності підприємства; забезпечення відповідності обсягу залученого капіталу обсягом формованих активів підприємства; забезпечення оптимальності структури капіталу з позицій ефективного його функціонування; забезпечення мінімізації витрат по формуванню капіталу з різних джерел; забезпечення високоефективного використання капіталу в процесі господарської діяльності. Умови формування високих кінцевих результатів діяльності підприємства в значній мірі залежать від структури використовуваного

капіталу. Формування структури капіталу нерозривно пов'язане з урахуванням особливостей кожної з його складових частин. Основний капітал включає в себе нематеріальні активи, основні засоби, довгострокові вкладення. До оборотного капіталу відносять запаси і витрати, дебіторська заборгованість, короткострокові фінансові вкладення, готівка.

Так, в Одеському регіоні у 2011 році на більшості підприємств спостерігалася тенденція переваги основного капіталу над оборотним. На таких підприємствах як ПАТ «Одеський коровай», ПАТ «ОДЕСАВИНПРОМ», ПАТ «Одеський коньячний завод» і т.д. питома вага основного капіталу коливається у розмірі 60% - 65%.

Отже, можна припустити, що саме трудові ресурси більшою мірою, ніж інші чинники виробництва, визначають стратегічний успіх підприємства. Виходячи з цього, розвиток персоналу слід розглядати як головний напрямок подальшого розвитку підприємства, а висококваліфікованих працівників, як найголовніше джерело формування капіталу підприємств регіону.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента: В 2 т. – К.: Ника-Центр, 1999. – 512 с.
2. Воробйова Ю.М., Холода Б.І. Управління ресурсами підприємства: Навчальний посібник.- К.:2004.- 288 с.
3. Гавкалова Н. Л. Соціально-економічний механізм ефективності менеджменту персоналу: методологія та концепція формування. Наукове видання. - Харків: 2007.- 400 с.
4. Козак К.Б., Управління розвитком трудового потенціалу персоналу підприємства: дис. канд. екон. наук 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)/ К.Б. Козак; Херсонський Міжнародний університет бізнесу і права. – Х., 2011.- 245с. - (Рукопис) <http://smida.gov.ua>

ПОБУДОВА СТРАТЕГІЇ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА З ВИКОРИСТАННЯМ КОЕФІЦІЄНТУ ВІДПОВІДНОСТІ

В.В. Кочетков, аспірант

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, Одеса

Сучасні економічні умови ринкової діяльності постійно ставлять для підприємств всіх розмірів складні питання, щодо стратегії діяльності які включають вибір пріоритетів для асортиментної політики підприємства. В узагальненому вигляді асортиментна стратегія підприємства складається із прийняття управлінських рішень про включення нових продуктів або послуг або зворотніх рішень, щодо вилучення продуктів або послуг із асортименту. Для допомоги у пошуку оптимальних управлінських рішень зазначеного типу ми пропонуємо використання багатовимірної моделі ресурсного простору підприємства, що включає відображення всіх наявних на підприємстві ресурсів у вигляді координат у багатовимірному просторі, що мають часові та грошові одиниці виміру. Кожен продукт або послуга, що є частиною асортименту підприємства має координати у зазначених багатовимірних просторах, що дає змогу використовувати для дослідження математичний апарат для розрахунку таких показників як відстань у просторі, що будуть мати економічний зміст та інтерпретацію для прийняття управлінських рішень.

Для вирішення питання про зміну асортименту підприємства існує загальноновизнаний підхід, що спирається на розрахунок економічної ефективності, що використовується у бізнес плануванні. Але у мінливих умовах ринку, та особливо для малих підприємств, що часто не мають достатньо статистичних даних для економічних розрахунків, точність прогнозування обсягів реалізації може бути досить мала, а тому звичайні методи побудовані на основі вказаних даних можуть давати або нереалістичні результати або взагалі не можуть бути використані.

Також важливою особливістю малого бізнесу є низький рівень розподілу управлінської праці, при якому керівник часто не маючи відповідного досвіду та кваліфікації має вирішувати складні економічні задачі в умовах низького доступу до об'єктивної інформації про ситуацію на ринку, особливо при умови виходу на новий ринок

Для вирішення вказаного питання ми пропонуємо розрахунок коефіцієнту відповідності, що показує схожість або відмінність ресурсного потенціалу підприємства та кожного конкретного продукту або послуги, на базі координат у багатовимірному ресурсному просторі підприємства. Алгоритм розрахунку коефіцієнта відповідності складається із наступних етапів. На першому етапі знаходиться сума всіх координат наявних ресурсів підприємства, та вказана сума береться за одиницю або сто відсотків. На другому етапі кожне із значень координат ділиться на вказану суму для отримання пропорційних обраний базі значень по кожній координаті. На третьому та четвертому етапах аналогічні дії виконуються для координат продукту, що досліджується. На останньому етапі знаходиться сума менших значень по кожній пропорційні координаті підприємства та продукту, Таким чином ми отримаємо ніби “перетин” необхідних для виробництва продукту або послуги ресурсів та наявних на підприємстві ресурсів.

Значення коефіцієнта відповідності може приймати числовий вираз від нуля до одиниці, або від нуля до ста відсотків. Чим більше вказане значення тим більше продукт підходить, або “відповідає” ресурсному потенціалу підприємства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Ястремська О.М. Створення нової продукції: організаційно-економічний та маркетинговий аспекти. Наукове видання / О.М. Ястремська, Н.К. Гіковатая, В.М. Гіковатий — Харків: Вид. ХНЕУ, 2007. - 232 с.

2. Гіковатая Н.К. Методика прийняття рішень про зміну продуктової номенклатури підприємства / Н.К. Гіковатая, В.М. Гіковатий // економіка: проблеми теорії та практики: В 5 т. - Дніпропетровськ: ДНУ, 2004. - Том II, вип. 189. - с. 531 — 542.

3. Клейнер Я.С. Прийняття рішень: моделі і системи: навчальний посібникю — Донецьк: ВИК, 2005. - 231 с.

ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМНИЦТВА У СТВОРЕННІ СЕКТОРУ ЕКОЛОГІЧНИХ ПОСЛУГ В РЕГІОНІ

Л.Є. Купінець, д.е.н., с.н.с.

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень
НАН України, м.Одеса

Розвиток процесів екологізації суспільного виробництва і його секторів передбачає виникнення принципово нових сфер діяльності, не властивих традиційній економіці. Йдеться про формування сфери екологічних послуг, що надаються створюваними екоінфраструктурними підрозділами і розвиток еко-бізнесу. Специфіка цих послуг, так само як і напрями екобізнесу визначатимуться потребами відповідних секторів економіки.

Потреба в такого роду послугах, а також їх пропозицію сформує ринок та галузева специфіка. Формуватися пропозиція може на базі існуючого екоінфраструктурного забезпечення, або за допомогою створення нових напрямів екологічної діяльності. Саме останні потребують пошуку коштів для їх створення. Фінансова криза вчинила відчутний вплив на розвиток інфраструктурного і, зокрема, екоінфраструктурного секторів. Причинами стало: зниження фінансування регіональних проектів та збільшення питомої ваги соціальних виплат. Тому цільові інвестиції забезпечать базу для розширеного відтворення виробництва на стадії його підйому. Така ситуація характерна для більшості галузей та країн з перехідною економікою. Саме тому ЄБРР збільшив об'єм своїх інвестицій в муніципальну і екологічну інфраструктуру, підписавши 27 проектів на загальну суму в 479 млн. євро в 10 країнах. Дев'яносто відсотків цих засобів було надано приватним позичальникам в багатьох секторах.

Як відомо, сфера пропонованих підприємствам послуг досить диверсифікована. Зокрема просліджується орієнтація пропозиції не лише на відповідні сектори економіки, але і конкретні потреби підприємств, що представляють ці сектори. Сучасні реалії свідчать, що запропоновані послуги компенсують підприємствам відсутність можливостей самостійного виконання робіт допоміжного характеру. Крім того, споживачі послуг можуть отримати вельми кваліфіковану допомогу спеціалізованих підприємств, що реалізують, як правило, свій потенціал повною мірою. Проте весь інфраструктурний сектор орієнтований, головним чином, на вирішення проблем

традиційного господарювання. Екологічна складова в спектрі пропозиції майже не просліджується, але її поява мотивована розвитком відповідних процесів, як відповідної реакції на сформовані екологічні потреби. Вивчення реальної пропозиції послуг і формування передбачуваного їх переліку дозволило:

- класифікувати пропозицію послуг;
- перерозподілити пропозицію послуг згідно секторів національної економіки;
- встановити наявність потенційної можливості надання екологічних послуг в рамках існуючих інфраструктурних підрозділів;
- позначити перелік необхідних послуг екологічного характеру і форм їх надання;
- сформувати область необхідних екологічних послуг;
- обґрунтувати ринкові моделі системи екологічного обслуговування підприємств відповідних секторів.

Так, завдяки інвестуванню та залученню приватних підприємницьких структур у сектор екологічної інфраструктури можна добитися значної економії в таких сферах, як водопостачання, очищення стічних вод, централізоване тепlopостачання із застосуванням нетрадиційної енергії, міський транспорт, енергоефективність на транспорті, організація збору та переробки твердих відходів, створення санітарних полігонів та переробки сміття тощо. Поступове впровадження нової тарифної політики допоможе місцевим компаніям покривати експлуатаційні витрати і отримувати дохід, і в той же час захищати інтереси малозабезпечених верств населення. Подальші кроки будуть направлені на зниження витрат, підвищення енергоефективності і прозорості. Фінансова підтримка екоінфраструктурного сектору з боку держави, регіону, приватних фінансових структур дасть змогу інтегрувати кошти за допомогою софінансування, тобто фінансувати ті чи інші екологічні проекти регіонального рівня. Аналогічно можуть фінансуватися галузеві реформи. Залучення підприємницького сектору та посилення акціонерного капіталу приватних компаній для рішення регіональних екологічних проблем суттєво покращить практику корпоративного управління, підвищить стандарти якості надання послуг екологічного характеру та дозволить освоїти сфери привабливого бізнесу.

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШЛЯХОМ ЗАЛУЧЕННЯ ФОНДОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ

В.М. Лисюк, д.е.н., с.н.с., А.Ю. Тепляшин, О.Є. Шевченко
Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень
Національної академії наук України

У зв'язку з тим, що ринок цінних паперів України розвивається з кожним днем і розширює сферу своїх інвестиційних можливостей, - однією з перспективних тенденцій 2010-2012 років стало різке зростання кількості вітчизняних суб'єктів підприємницької діяльності, що провели публічне розміщення акцій на біржових майданчиках.

Проведення публічного розміщення акцій (IPO - Initial Public Offering) дозволяє українським вітчизняним підприємствам залучати величезні капітали інвесторів, охочих увійти до складу власників певного бізнесу, підвищувати конкурентоспроможність та ринкову вартість підприємства за рахунок позитивної ліквідності свого фондового інструменту на ринку цінних паперів [1].

Українські підприємства реалізують 2 форми IPO:

1. Первинне розміщення акцій PPO (Primary Public Offering);
2. Вторинне розміщення акцій SPO (Secondary Public Offering).

Організація може лише один раз провести PPO, всі наступні розміщення будуть вторинними (SPO) [2].

Серед українських підприємств, реалізація IPO - як важеля підвищення конкурентоспроможності було характерно для організацій продовольчого ринку в період 2010-2012 років.

Найбільш вагомо в цей період вдалося підвищити конкурентоспроможність українській організації АТ «Індустріальна молочна компанія». В травні 2011 року дана організація провела на Варшавській фондовій біржі (WSE) IPO 24% своїх акцій на суму \$31,3 млн., ціна однієї акції складала \$11,05 [3]. Залучені в ході IPO кошти організація направила на розширення земельного банку, оновлення парку сільськогосподарської техніки, поповнення оборотного капіталу, придбання елеватора. Конкурентоспроможність даної організації зросла, в 2011 році підприємство стало одним із 10-ти найбільших виробників молока в Україні [4].

Таблиця 1

Потужності АТ «Індустріальна молочна компанія»

№	Найменування показника	Одиниці виміру	Рік		
			2010	2011	2012
1	Земельний банк	тис. га	37,9	59,6	82,7
2	Потужності зі зберігання	тис. т	172	211	223
3	Виробництво молока	тис. т	16,1	18,1	---

Серед підприємств Одеського регіону АТ «Одеський олійно-жировий комбінат», випустивши на українському фондовому ринку 341 млн. акцій номіналом 0,25 грн., в перспективі кінця 2012 року планує оновити свої виробничі потужності, що може підвищити його конкурентоспроможність.

Таблиця 2

Вітчизняні підприємства Одеського регіону, що провели ІРО на ПФТС, УБ, УФБ

№	Інструмент	Емітент	Дата ІРО
1	ОСАВ	ВАТ «Одескабель»	31.07.2012
2	HOLD	ВАТ «Одеське ВО Холодмаш»	07.09.2012
3	OMGK	ВАТ «Одеський олійножировий комбінат»	31.07.2012
4	OKOR	ВАТ «Одеський коровай»	17.06.2011

На основі доведеного можна допустити припущення щодо можливості використання ІРО в якості джерела залучення капіталу, який стане вагомим економічним важелем підвищення конкурентоспроможності для вітчизняних підприємств.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Мозговий О.М. Фондовий ринок: Навч. посіб. -К.: КНЕУ, 2010. - 316 с.
2. Фондова біржа ПФТС [Електронний ресурс] – <http://pfts.ua>.
3. Варшавська фондова біржа [Електронний ресурс] – <http://gpw.pl>.
4. АТ «Індустріальна молочна компанія» [Електронний ресурс] – <http://imcagro.com.ua>.

ЭФФЕКТИВНОЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ «ВУЗ-ПРЕДПРИЯТИЕ»

Р.В. Сафарова, аспирантка

Приазовский Государственный Технический Университет,
г. Мариуполь

Одной из актуальных задач развития экономики, основанной на знаниях, является организация тесного взаимодействия вузов и работодателей. В условиях развивающейся экономики знаний одной из важнейших задач деятельности высших учебных заведений является формирование партнерских отношений с рынком труда и создание сети организаций, заинтересованных во взаимовыгодном сотрудничестве в области подготовки высококвалифицированных кадров.

В данной работе было рассмотрено взаимодействие вуза с предприятием на примере ОАО «Азовсталь».

С 2006 года на предприятии стартовал проект «Школа-ВУЗ-Комбинат», целью которого является выявление талантливой молодежи, развитие ее способностей и привлечение в дальнейшем на предприятие. На начальном этапе проекта учащиеся подшефных «азовстальских» классов – УВК «Лицей- школа № 14» и СОШ № 40 им. Е. Мисько – получают глубокую и всестороннюю базу знаний, с которой смогут достойно продолжить учебу в ГВУЗ «Приазовский Государственный Технический Университет» (ПГТУ). По окончании школы выпускники поступают в ПГТУ на специальности, востребованные на комбинате (металлургический, механико-машиностроительный, энергетический, сварочный факультеты), на основании ранее заключенных договоров с университетом.

В течение двух лет обучения в ПГТУ студенты получают дополнительную целевую подготовку по 9-ти дисциплинам.

По окончании ПГТУ выпускники помимо диплома о высшем образовании получают сертификат, который является гарантией приема на комбинат. Комбинат со своей стороны оказывает финансовую помощь.

Всего за время действия проекта «Школа-вуз-комбинат», начиная с 2006 года, на комбинат трудоустроено 63 выпускника ПГТУ, прошедших обучение по проекту.

За 6 лет действия проекта «Школа-вуз-комбинат» помощь комбината учебным заведениям – участникам проекта составила более 2,6 млн. грн.

Реализация этого проекта показала наличие обратной связи между предприятиями и учебными учреждениями города, которая является одним из показателей инновационного развития.

Тем не менее, масштаб такого взаимодействия является незначительным. Как правило, для мелких городов Украины в условиях кризиса, реализация социальных проектов и программ не является первоочередным.

Для сравнения рассмотрим опыт эффективного стратегического партнерства «вуз-промышленные предприятия» на примере России, как страны ближнего зарубежья.

Реализуемая с 2005 года в Санкт-Петербургском государственном электротехническом университете «ЛЭТИ» программа «Стратегическое партнерство» базируется на долгосрочных договорах и комплексных проектах. Для эффективного трудоустройства выпускников и повышения качества подготовки университет проводит территориальный анализ потребностей рынка труда и анализ удовлетворенности работодателей выпускниками университета.

Таким образом, анализ взаимодействия крупных предприятий металлургической отрасли Украины с учебными учреждениями, а также анализ сотрудничества «вуз-промышленные предприятия» на примере российских предприятий показали, что масштабы взаимодействия в области социального партнерства сильно отличаются. Успешный опыт СПбГЭТУ свидетельствует о том, что отношения между вузами и производственными предприятиями должны быть построены на взаимной заинтересованности и полезности. Одним из главных показателей является исследование реального спроса на предприятиях, удовлетворение этого спроса и обеспечение необходимыми трудовыми кадрами этих предприятий. Регулирование спроса и предложения приведет к взаимной заинтересованности сторон, учебные учреждения повысят свою конкурентоспособность и уровень квалификации своих выпускников, а предприятия – конкурентоспособность продукции и услуг.

ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

О.В. Сафонов

ОНУ імені І.І. Мечникова, м. Одеса.

Стан енергетичної безпеки кожної країни відображається тільки наявністю у країні достатньої кількості та якості енергетичних не поновлюваних ресурсів (нафта, газ, вугілля) та раціональне, ефективне використання цих ресурсів з урахуванням розвитку економіки країн у напрямку деконцентрації капіталу тільки в енергетичній сфері та недопущення «голландської хвороби».

Так, були проаналізовані два макрорегіони, СНД та ЄС, у до та післякризовий період (2006-2012 рр.)[1]. Результати досліджень свідчать, що, не зважаючи на різний рівень економік та різним рівнем енергетичної складової в реальному ВВП, ВВП на душу населення та у торговельному балансі країн цих макрорегіонів, спостерігається тенденція, крім 2009 кризового року, зросту.

Більш яскраво це демонструється на прикладі країн макрорегіону СНД. У 2010 році доля експорту енергоносіїв у загальному експорті в Азербайджані склала 94,63%, в Туркменістані – 79,82%, в Казахстані – 70,23%, в Росії – 63,3%. Доля імпорту у загальному імпорті в 2010 році: Білорусь – 34,51%, Україна – 32,18%, Киргизстан – 26,5%.

Таким чином, використання енергетичних ресурсів більшою мірою у промисловості та залежність країн СНД від енергетичних ресурсів має не тільки негативні внутрішньо-економічні проблеми, але й зовнішні ефекти.

Зовнішні ефекти, або витрати пов'язані перш за все з викидами в атмосферу шкідливих речовин, як двоокис вуглецю, сірки, азоту тощо. Тому, згідно з Кіотським протоколом було вирішено впровадити ринок прав на забруднення, де реалізовувались би, наприклад, вуглецеві квоти та кредити.

Сьогодні реалізовується як пряме державне регулювання шкідливих викидів, пов'язаних з використанням енергетичних ресурсів, видобутку, переробці тощо. Це регулювання спрямоване на ціну. Прикладом можуть бути екологічні податки Пігу. Дуже суттєвий недолік полягає у наступному. Якщо ставка цих податків дуже висока, то це потребує структурних зрушень у виробництві і дуже великих витрат. Якщо ця ставка буде низька, то цей податок

не досягне свого цільового призначення – зниження шкідливих викидів в атмосферу, тому що виробникам буде дешевше сплатити податок, ніж побудувати очисні спорудження.

Найкращим, на сьогоднішній день, є ринкова регулювання кількості шкідливих викидів шляхом продажу «карбонових» одиниць, або карбонових квот, які дозволяють кожному підприємству емісію шкідливих речовин в атмосферу. Підраховано, що 1 т вуглецю в атмосферу дорівнює 1 одиниці карбонового кредиту і приблизно дорівнює зараз від 5 до 7 євро. Таким чином, кожне підприємство, країна якого підписала Кіотську угоду стосовно забруднення навколишнього середовища, повинне купувати або на первинному, або на вторинному ринку карбонових деривативів.

Наприкінці кожного року певні кількості карбонових кредитів має бути в наявності і співпадати з реальними викидами, які були вироблені за рік. Залишок карбонових кредитів підштовхує підприємців реалізовувати їх на вторинному ринку і постійно скорочувати викиди.

З 2004 року в Україні вже діє програма Спільного Здійснення ООН з приводу функціонування одиниць скорочення викидів (ОСВ) та їх подальшої реалізації на первинному та вторинному ринкових цих деривативів[2].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. WTOInternationalStatisticsAnnualReports 2007-2011. – DocumentHTML. –

http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/statis_e.htm

2. Український реєстр вуглецевих одиниць. – DocumentHTML. –<http://www.carbonunitsregistry.gov.ua>

ДО ПИТАННЯ ПРО ПОКАЗНИКИ МОНІТОРИНГУ ДІЯЛЬНОСТІ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ У ПІСЛЯПРИВАТИЗАЦІЙНИЙ ПЕРІОД

М.І. Сухотеріна

Одеський Національний політехнічний університет

Основна мета моніторингу діяльності машинобудівних підприємств у післяприватизаційний період дати об'єктивну оцінку фінансового стану, фінансових результатів, ефективності фінансової діяльності підприємства з тим щоби дійти висновку наскільки ефективним засобом оздоровлення економіки була зміна форми власності. Відомо, що методика фінансового аналізу включає три блоки: аналіз фінансового стану, аналіз фінансових результатів та аналіз ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. Основними джерелами інформації для визначення фінансового стану підприємства та його фінансових результатів є фінансова звітність підприємства, а саме: Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів та Звіт про власний капітал. До основних методів фінансового аналізу відносять горизонтальний, вертикальний, порівняльний, факторний, аналіз відносних показників та трендовий. Для проведення ефективного зовнішнього моніторингу підприємств Міністерство економіки України, Міністерство фінансів України, Фонд Державного майна України та Державний комітет статистики України 24.09.1999 видали Наказ «Про проведення аналізу ефективності діяльності приватизованих підприємств у післяприватизаційний період», в якому зазначалося що аналіз соціально-економічних наслідків приватизації проводиться з метою вдосконалення законодавства з питань приватизації [1]. У методиці проведення моніторингу були визначає основні показники, які характеризують фінансово-господарський стан підприємств, установлює порядок їх розрахунку за даними фінансової та податкової звітності, напрями перевірки діяльності підприємств з метою виявлення об'єктивних і суб'єктивних причин збитковості, а також критерії оцінки ефективності управління підприємствами. Аналізування діяльності підприємств у післяприватизаційний період передбачалося проводити за наступними складовими: середньооблікова чисельність працівників; основні фонди; обігові кошти; обсяг виробництва продукції; питома вага в обсягах випуску промислової продукції регіону; витрати на виробництво у тому числі заробітна

плата; обсяг реалізованої продукції, у тому числі бартерних операцій; Обсяг експорту, у тому числі бартерних операцій; прибуток від реалізації; балансовий прибуток; заборгованість дебіторська; заборгованість кредиторська; у тому числі перед бюджетом, перед Пенсійним фондом, з заробітної плати; інвестиції у виробництво, у тому числі за рахунок прибутку амортизації позичкових коштів інших джерел. Запропонована Міністерством економіки України, Міністерством фінансів України, Фондом Державного майна України та Державний комітету статистики України методика моніторингу ефективності діяльності приватизованих підприємств у післяприватизаційний період була не досконалою. В ній поза увагою лишалось багато важливих економічних показників діяльності підприємств. Тому виникла необхідність удосконалення показників моніторингу діяльності машинобудівних підприємств у післяприватизаційний період.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про проведення аналізу ефективності діяльності приватизованих підприємств у післяприватизаційний період \ \ Наказ Міністерства економіки України, Міністерства фінансів України, Фонд Державного майна України та Державний комітету статистики України від 24.09.1999 \ \ режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show>

ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО – ПОТУЖНИЙ ПОТЕНЦІАЛ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

О.В. Ходаківська, к.е.н., с.н.с.

Національний науковий центр „Інститут аграрної економіки”,
м. Київ

О.В. Бігдан

Національна академія аграрних наук України, м.Київ

У країнах ЄС та у світі в цілому стрімко розвивається органічне виробництво, яке спрямоване на поліпшення здоров'я населення шляхом виробництва високоякісного продовольства, сировини та інших продуктів, збереження родючості ґрунтів та навколишнього середовища. Нині у світі під органічним виробництвом зайнято понад 37 млн земель. За останні десять років сертифіковані площі зросли більш, ніж у три рази. Така ж тенденція прослідковується і у країнах ЄС, де сертифіковані площі сільськогосподарських угідь перевищили 9 млн га, а кількість „органічних” господарств становить понад 250 тисяч. У 2007 р. за площею земель, зайнятих під органічним виробництвом, Україна входила у першу десятку країн Європи. Нині, в Україні під органічним виробництвом зайнято 270 тис. га угідь та сертифіковано 155 товаровиробників. Переважна більшість українських органічних господарств розташовані в Одеській, Херсонській, Полтавській, Вінницькій, Закарпатській, Львівській, Тернопільській, Хмельницькій та Житомирській областях. Вітчизняні органічні господарства дуже відрізняються за розміром землекористувань, їх площі можуть налічувати від кількох гектарів сільськогосподарських угідь до десятків тисяч.

Вітчизняний попит на органічну плодоовочеву продукцію головним чином задовольняється дрібними та середніми господарствами. Великі сільськогосподарські підприємства в основному спеціалізуються на виробництві зернових, бобових та олійних культур, орієнтуючись головним чином на експорт своєї продукції до країн ЄС, Північної Америки, в окремих випадках до Японії та країн СНД.

У цьому зв'язку органічне виробництво, особливо органічне овочівництво, садівництво, бджолярство є вагомим потенціалом розвитку малого та середнього підприємництва в аграрній сфері.

Стратегія подальшого розвитку органічного сектору повинна полягати, у першу чергу, у задоволенні потреб внутрішнього ринку та нарощуванні експортного потенціалу держави.

За оцінками експертів ринок органічної продукції у світі постійно зростає. Зокрема, у 2004 р. він оцінювався в 25 млрд дол. США, у 2010 р. сягнув 59 млрд дол. За прогнозами фахівців FiBLE, до 2014 року очікується зростання обсягу світового ринку органічної продукції до \$96,5 млрд. За даними Федерації органічного руху України обсяг національного ринку органічної продукції у 2011 р. становив 5,2 млн євро.

Дослідивши основні тенденції розвитку «органічного підприємництва» слід виділили ряд проблем: відсутня нормативно-правова база, що стримує розвиток ринку органічної продукції в Україні, у зв'язку з чим, потребує доопрацювання та прийняття Закон України «Про органічне виробництво»; нестача кваліфікованих працівників із виробництва органічної продукції, що потребує введення нових спеціальностей у ВУЗах, які б готували спеціалістів по даному питанню; брак технологій з виробництва та переробки органічної сільськогосподарської продукції рослинництва та тваринництва; недостатня поінформованість населення щодо переваг екологічної продукції.

Для подальшого розвитку підприємництва, спрямованого на виробництво органічної продукції необхідно: удосконалити існуючу нормативно-правову базу; розробляти та впроваджувати у виробництво інноваційні технології вирощування органічної продукції; організувати семінари для органічних товаровиробників по обміну досвідом, зауваженнями та пропозиціями; забезпечити підготовку фахівців з питань органічного виробництва; запровадити систему економічних важелів та стимулів (субсидування фермерів, що переходять на органічне виробництво, а також агровиробників, які вже ним займаються, пільгове оподаткування, пільгове кредитування, державне страхування); сприяти формуванню оптових та роздрібних ринків органічної продукції.

РОЗДІЛ II

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ТА

РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО

ЗМІЦНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО,

СОЦІАЛЬНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО

ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМНИЦТВА ДЛЯ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

УКРАЇНИ

УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ ОТНОСИТЕЛЬНО УСИЛЕНИЯ ПОТЕНЦИАЛА РАЗВИТИЯ ЭНЕРГОГЕНЕРИРУЮЩИХ ПРЕДПРИЯТИЙ

С.Г. Ажнакин, вед. инж.

ИПРЭИ НАН Украины

На данный момент существует целый ряд проблем развития предпринимательства в сфере электрогенерации.

Предприниматели неохотно вкладывают средства в создание новых энергогенерирующих мощностей. Существует несколько причин, по которым частный капитал не спешит приходить в данную отрасль. Выделим некоторые организационные моменты.

Частных инвесторов отталкивает от полномасштабного участия в подобных проектах три основных фактора:

1) отсутствие государственных гарантий подключения к электросетям национальной компании «Укрэнерго», которая владеет всеми магистральными сетями;

2) отсутствие возможности заключать долгосрочный контракт на покупку-продажу всей произведенной электроэнергии с государственным предприятием «Энергорынок», которое является единственным оператором на оптовом рынке электроэнергии;

3) отсутствие рыночного тарифообразования при наличии диктата в этой сфере Национальной комиссии регулирования электроэнергетики.

Отсюда следует вывод, что если у государства нет средств для решения как текущей проблемы дефицита электроэнергии в тех или иных энергопроблемных районах, так и решения проблем введения дополнительных генерирующих мощностей в дальнейшей перспективе при возможном росте спроса на электроэнергию за счет экономического восстановления хотя бы до уровня 300 млрд. кВт/ч (в 1991 году), то необходимо устранить препятствия, мешающие приходу в отрасль частных инвестиций, за счет которых и можно было бы решить данную проблему.

Как показывает опыт других стран, решать проблему ресурсного обеспечения потенциального роста производств необходимо заранее. В противном случае приходится срочно изыскивать и вкладывать огромные средства в генерирующие мощности.

Следовательно, устранение указанных выше основных факторов, сдерживающих приток предпринимательского капитала в

сферу строительства новых электростанций является важной задачей, стоящей перед государственными органами всех уровней.

Для устранения перекоса в развитии электрогенерирующих предприятий в Украине и элиминирования рисков стимулирования инфляционных процессов предлагаем сформировать ряд изменений в законодательные акты Украины, а именно:

1) внести изменение в Закон Украины «Про электроэнергетику» N575/97-ВР от 16.10.97 в статью 18 «Проектирование, строительство и реконструкция объектов электроэнергетики» (4 раздел), а именно: добавить абзац (как часть четвертую статьи 18) «Государство гарантирует построенным тепловым электростанциям и теплоэлектроцентралям в 2013-2020 гг. подключение к магистральным и местным сетям в случае выполнения всех необходимых процедур. Срок такого подключения не может превышать 6 месяцев со дня подачи соответствующих документов»;

2) внести изменение в Закон Украины «Про электроэнергетику» N575/97-ВР от 16.10.97 в статью 18 «Проектирование, строительство и реконструкция объектов электроэнергетики» (4 раздел), а именно: добавить абзац (как часть пятую статьи 18) «Государство гарантирует возможность построенным в 2013-2020 гг. тепловым электростанциям и теплоэлектроцентралям реализовывать произведенную ими электроэнергию на Оптовом рынке электроэнергии в полном объеме на срок, не меньший срока их самоокупаемости».

Внесение таких изменений приведет к притоку инвестиционного капитала в область создания новых генерирующих мощностей, что приведет к стабильному развитию электроэнергетики страны и устранению перекосов в создании преференций более «дорогим» электростанциям, использующим «зеленый тариф». В противном случае, в результате такого перекоса, цена на электроэнергию будет расти в ближайшее время опережающими темпами, что приведет к развитию инфляционных процессов во всей экономике.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Алексеев А.Г. Предпринимательство в энергетике: [учеб. пособ.] / А.В. Абдуллаева, Н.А. Колайко. М. : Изд-во ЭКМОС, 2000.– 252 с.
2. Вигренко В.К. Экономика энергетики / И.А. Бланк. – Киев: Ника-Центр, 2002. – 128 с.
3. Яцук К.Н. Проблемы развития энергетики Украины / В.К. Береговой // Экономика АПК. – 2011. – №5 – С.71-78.

**ВЗАЄМОДІЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР
ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ ТА ОРГАНІВ
ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ**

*О.О. Барабаш к.е.н., с.н.с., К.О. Назірна, В.В. Лукашук м.н.с.
ІПРЕЕД НАН України, ОНПУ м.Одеса*

Найбільш дієвим механізмом активізації економіки взагалі і підприємницького сектору зокрема є налагоджена, чітко працююча система фінансово-кредитних відносин. Про недосконалість чинного режиму кредитування свідчить той факт, що нині механізми кредитування підприємницької діяльності практично не працюють. В Україні виникла загрозна тенденція, коли і банки, і суб'єкти господарювання розглядають кредитування як високоризикований бізнес. Критичною є ситуація в секторі малого і середнього підприємства, кредитування якого практично припинилося через високі ризики, малі прибутки в абсолютному вираженні, проблеми із заставою. Крім того, нинішня вартість кредитів (на рівні 15-21%) є зависокою для суб'єктів господарювання. З цих причин і обсяги кредитування суб'єктів господарювання зросли лише на 5%, сектору нефінансових корпорацій – на 3,3%. При цьому, кредити в поточну діяльність збільшилися на 4,1%, в інвестиційну діяльність – на 6,8%, що вочевидь недостатньо для відновлення нормального функціонування вітчизняної економіки. Відтак, невідкладним завданням є перегляд державної політики у сфері кредитування вітчизняного товаровиробника.

Фінансова система України складається, по-перше, з банківської системи (традиційно посідає перше місце по розмірах своїх ресурсів), що має звичайно два рівні: перший рівень - центральний банк; другий рівень - комерційні банки, по-друге, із кредитно-фінансових інститутів небанківського характеру це ринок кредитних спілок; страховий ринок; недержавні пенсійні фонди; фінансові компанії тощо. Багаторівневість і складність взаємозв'язків усередині даної структури створює можливості для її широкого використання, дозволяє вводити в дію великий набір багатоманітних кредитно-грошових важелів регулювання, впливати на економічний механізм як на систему, тому необхідність і вагомість комплексного підходу в проведенні кредитної політики значно зростає.

Взаємини держави й фінансового ринку багатопланові й фо-

рмалізуються через взаємодію комерційних банків і Національного банку України (НБУ). Держава встановлює загальні правила функціонування ринку й здійснює контроль над ним, проводити офіційну грошово-кредитну, валютну політику може виступати кредитором і позичальником. Держава може також заохочувати й захищати розвиток фінансового ринку, від якого залежить стабільність національної економіки. У першу чергу, така політика проводиться через додання ринку організаційної довершеності, стандартизацію операцій і твердий контроль. В окремих європейських країнах держава бере участь у створенні й підтримці ринків окремих фінансових активів, приймає «захисні» закони, що захищають від іноземного проникнення й зайвої конкуренції.

На сьогоднішній день в Україні на макrorівні слід визначити такі основні проблеми: рекапіталізація державою банків, зокрема, що входять у групу найбільших системних банків; забезпечення нормальної діяльності вже рекапіталізованих банків; збільшення розміру мінімального статутного капіталу комерційних банків (передбачається його підвищення до 500 млн. гривень); зростання частки проблемних і реструктуризованих кредитів (тобто фактично кредитів які не повертаються, та вимагають списання).

Відповідно до останніх заяв представників НБУ, повний перехід банків на систему оцінки ризиків, так званий "Базель II" буде здійснений не раніше 2016 року. Тобто ще п'ять років українська банківська система буде жити із застарілими в Європі принципами регулювання. У червні 2010р. НБУ видав постанову №273, яким зобов'язав збільшити мінімальний регулятивний капітал банків до 120 млн. грн. уже з 1 січня 2012 року. Банкам, що не виконують цю вимогу, буде заборонено залучати депозити фізичних осіб понад обсяг, зафіксований на момент набрання чинності даної постанови.

Згідно останнім опублікованим НБУ даним, станом на 1 жовтня 2010 року, розмір власного капіталу менше 120 млн. грн. був в 71 українського банку (або 40% від загальної кількості). Щоб відповідати встановленому критерію, їм доведеться у 2012 році збільшити свій регулятивний капітал на загальну суму близько 2,6 млрд. грн.

Таким чином, взаємодія влади та фінансових структур відбувається непослідовно і не виважено. Влада і комерційні структури не тільки не стали партнерами, вони розвиваються незалежно один від одного, а інколи й виступають супротивниками. Різке зниження

дієздатності влади в умовах кризи обумовило неможливість повномасштабної реалізації антикризового інструментарію. Чимало з ухвалених заходів антикризової політики досі залишаються лише стратегічними намірами, реалізація яких має відбуватися шляхом прийняття нормативних актів. Значна кількість антикризових заходів потребує фінансування з державного бюджету, відтак ефективність цих заходів залежатиме від здатності уряду забезпечити належні бюджетні надходження.

Головним стримуючим фактором для подолання кризових явищ та подальшого розвитку фінансового сектору була й залишається відсутність стабільної нормативної й законодавчої бази, яка б дозволяла ефективно функціонувати фінансовим механізмам. Також слід відзначити фіскальний тягар, що стримує розвиток підприємництва в реальному секторі економіки. Сьогодні українське законодавство далеко від досконалості в частині регулювання процедур злиття й поглинання в банківському середовищі, купівлі/продажу активів і пасивів. Прикладом може бути, питання передачі депозитів від одного банку до іншого. Зараз, якщо банк не перебуває під тимчасовою адміністрацією, то депозити не можна передати без узгодження із вкладником. Таке узгодження при великому їхньому числі - практично нездійсненне завдання. Інша проблема, що дуже довго вирішується, - це неможливість для банку, що викупив валютні кредити в іншій фінустанові, придбати на міжбанківському ринку валюту для своїх нових клієнтів для погашення позики. Пропонуємо внести зміни до законодавства, яке по суті забороняє сьогодні банкам використовувати власні сформовані резерви для погашення проблемних кредитів.

Ефективність функціонування фінансово-кредитної системи та й економічної системи в цілому визначається оптимальним поєднанням в ній малого, середнього й великого бізнесу. Вона залежить, в значній мірі, від здатності й бажання державних інституцій застосовувати механізми фінансової підтримки, зміцнювати та розвивати підприємство в промисловому секторі економіки.

Абсолютні розміри банку, проблеми нарощування й концентрації банківського капіталу повинні співставлятися з його достатністю і здатністю банку виконувати свої зобов'язання. Мінімум третина невеликих банків в Україні - з гарним фінансовим станом, безперебійно здійснюють операції. Але якщо банк цього не робить, якщо є проблема ліквідності, платоспроможності, адекватності, то

тоді повинні моментально включатися всі важелі, щоб він зміг виконувати свої функції й зобов'язання. Якщо й після цього установа не виконує свої функції, то вона повинна піти з ринку. Для цього є різні інструменти: поглинання, санація, ліквідація й т.п.

Необхідно переглянути механізм банкрутства в бік спрощення процедур, які повинні полягати у тому, що процеси злиття, поглинання, придбання активів та пасивів, в решті решт ліквідації проблемних банків повинні здійснюватися оперативніше. (З урахуванням діючого законодавства у випадку виконання всіх передбачених процедур процес банкрутства займає біля 3,5 років, що надто довго).

Держава не повинна виступати прямим кредитором для бізнесу, роль держави повинна насамперед полягати в створенні сприятливих умов для банківського кредитування підприємництва, рівного доступу підприємств до фінансових ресурсів.

Система механізмів фінансової підтримки підприємництва може діяти цілеспрямовано в тому випадку, якщо є державні програми, що чітко визначають пріоритети промислової й наукової політики, у зв'язку з якими надаються податкові пільги й бюджетні субсидії. При невизначеності цієї політики елементи фінансового механізму: податки, пільги, відшкодування та інш. діють безсистемно, та нерідко погіршують положення справ.

Ключовий напрямок фінансової підтримки - це діяльність з реалізації проектів, спрямованих на розвиток промислового сектору у сфері інновацій, інфраструктури, захисту навколишнього середовища, на підтримку експорту, а також підтримку малого й середнього промислового підприємства. Рішення поставлених завдань повинно відбуватися при участі комерційних банків з підтримки малого й середнього підприємства (фінансуванні кредитних організацій і юридичних осіб, що здійснюють підтримку малого й середнього підприємства), а також фінансуванні великих інфраструктурних і інноваційних програм і проектів у тому числі здійснюваних на умовах державно-приватного партнерства. При реалізації механізмів фінансової підтримки необхідно використовувати механізми поєднання державних й приватних фінансових ресурсів та активізувати роботу із залучення коштів на фінансових ринках для наступного кредитування малого й середнього промислового бізнесу.

РОЛЬ ДЕРЖАВИ В РЕГУЛЮВАННІ ПРОЦЕСІВ УКРУПНЕННЯ В АГРОПРОМИСЛОВІЙ СФЕРІ

Н.Й. Басюркіна, доц.

ІНСТИТУТ НАН України, м. Одеса

Науковою основою агропромислової політики є моделювання процесу реформування виключно за критеріальною оцінкою приросту ефекту – збільшення виробництва і глибокої промислової переробки продукції, зниження її собівартості, формування на здоровій ринковій основі необхідних доходів для сплати податків, створення внутрігосподарських фондів накопичення і споживання, які є реальним фінансовим джерелом структурного і технологічного оновлення діючих і створення нових виробництв, поповнення бюджетних надходжень, розширеного відтворення АПК. Так закладається надійний фундамент збалансованості внутрішнього продовольчого ринку і збільшення експортних можливостей [1, с. 247].

З розвитком НТП стало очевидним, що агропромислова сфера ні в якому разі не є саморегулюємою часткою національного господарства. Її розвиток практично неможливий без свідомого управління поведінкою економічних суб'єктів. Незважаючи на очевидну актуальність, велика кількість необхідних в умовах кризи функцій державного регулювання агропромисловою сферою не впроваджено або розосереджено між різними міністерствами, управліннями і відповідними регіональними структурами.

Нині, по-суті, розпочався третій етап реструктуризації аграрних підприємств (перерозподіл власності в бік трансрегіональних корпоративних об'єднань – агрохолдингів та ін.), який до цих пір ґрунтовно не досліджувався і не узагальнювався. Такі форми господарювання, як правило, створюються шляхом оренди землі потужними промисловими підприємствами, фінансовими і сервісними структурами, які інвестують кошти у виробничу і соціальну сферу села. Результатом цього етапу, який виник спонтанно і здійснюється стихійно без будь-якого втручання держави і відповідного юридичного забезпечення, стало зосередження капіталу і агропромислового виробництва в одних руках, причому з огляду на масштаби процесу концентрації можна його назвати «надконцентрацією виробництва» [2, с. 8]. Слід наголосити, що переважна більшість нових агропромислових формувань не притаманні вітчизня-

ній практиці агропромислової інтеграції, досить суттєво відрізняються між собою і не мають узагальненого визначення.

Так, результати проведених досліджень свідчать про жвавий розвиток в Україні величезних агропромислових формувань – агрохолдингів, починаючи з 2006 р. В 2012 р. 15 агрохолдингів орендують більше, ніж по 150 тис. га ріллі, при цьому абсолютним лідером залишається «Укрлендфармінг», який контролює 500 тис. га ріллі. У середньому одним із вказаних агрохолдингів орендується до 200 тис. га ріллі. В цілому нині в Україні налічується понад 50 агрохолдингів (найбільше їх зосереджено в Полтавській, Черкаській і Київській областях), які в сукупності контролюють близько 5 млн. га, або майже 15 % площі ріллі в Україні. Слід підкреслити, що в найближчий час переважна більшість агрохолдингів планують збільшувати розміри орендованих земельних угідь [3].

На основі аналізу діяльності нових типів агропромислових формувань в Україні, причин їх створення, переваг і недоліків, було зроблено висновок про необхідність державного регулювання процесів укрупнення в агропромисловому виробництві, і діяльності агропромислових формувань. В першу чергу необхідно в Господарському і Податковому кодексах надати визначення великих і малих підприємств, окреслити їх сферу діяльності, обмежити повноваження агрохолдингів, а також активно залучати їх у виконання соціальних і екологічних програм.

Практика розвинутих країн свідчить, що використання механізму прийняття організаційно-економічних рішень разом з їх координацією на всіх рівнях законодавчої і виконавчої влади приносять вигоду підприємницьким структурам-учасникам господарського процесу, забезпечують стійке зростання економіки і продовольчу безпеку країни.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Лукінов І.І. Агропромислова політика у макроструктурних пріоритетах / І.І. Лукінов; Інститут аграрної економіки. – К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2007. – 816 с.

2. Андрійчук В. Г. Надконцентрація агропромислового виробництва і земельних ресурсів та її наслідки / В. Г. Андрійчук // Економіка АПК. – 2009. – № 2. – С. 3-9.

3. ТОП-25 лендлордів України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL: <http://domik.volyn.ua/articles/top-25-lendlordiv-ukraini>, 2012.

ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

М.П. Волохова, к.е.н., доц.

Одеський національний економічний університет, м. Одеса

Необхідність подолання наслідків світової фінансової кризи та відновлення економічного зростання спонукає уряди більшості країн поряд із заходами грошово-кредитної політики активно використовувати інструменти податкового регулювання. Однак, серед вітчизняних фахівців дискусійними є питання про доцільність та ступінь використання конкретних механізмів бюджетоформуючих податків в сучасних умовах господарювання.

Значний теоретичний внесок у розвиток наукових підходів податкового регулювання присвячені праці багатьох вітчизняних вчених: З. Варналія, В. Вишневського, Т. Єфіменко, Я. Жаліла, Ю. Іванова, А. Крисоватого, Ф. Ярошенко та інших [1-3]. У цих працях науковцями розкрито теоретичні та практичні аспекти податкового регулювання на макро- та мікрорівнях, пріоритетні напрями реформування вітчизняної податкової системи. Проте результати впливу кризових явищ на національну економіку, і, передусім, її реальний сектор, що спостерігаються на сьогодні, вимагають більш детального вивчення можливостей та ефективності використання оновлених інструментів податкового регулювання в зарубіжних країнах.

Податок на прибуток підприємств – один із найважливіших податків, який є основою податкової системи України. За значущістю у доходах Державного бюджету він посідає друге місце після ПДВ. За його допомогою можна стимулювати та підтримувати економічне зростання, інноваційний вектор розвитку держави, спрямовувати діяльність платників податків у суспільно корисних напрямках. Зазначимо, що на величину надходжень податку на прибуток підприємств впливають низка факторів: економічного, соціального, нормативно-правового та політичного характеру. Серед яких можна визначити: рівень прибутковості підприємств та розмір оподатковуваного прибутку; порядок формування валових доходів та валових витрат; ставки оподаткування; пільговий механізм; правила визначення та величина амортизаційних відрахувань; величина податкового боргу тощо. Зміна порядку оподаткування прибутку підприємств - одна з найсуттєвіших новацій Податкового кодексу. Важливим нововведенням у механізмі оподатку-

вання податком на прибуток є скасування «правила першої події» при формуванні доходів і витрат та максимальне наближення об'єкта оподаткування до фінансового (бухгалтерського) прибутку. Для цього при визначенні доходів і витрат застосовується методологія розрахунку прибутку, визначена нормами Положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Треба вказати, що у Податковому кодексі України декларується податкова політика держави, коли на високому рівні тримається не податок на прибуток, а інші податки і збори, вважаючи, що поступове зниження податку на прибуток до 16 % (з 01.04.2011р. - 23 %; з 01.01.2012р. - 21 %; з 01.01.2013р. - 19 %; з 01.01.2014р. - 16 %) дасть змогу утримати конкурентний рівень українських підприємств, що в свою чергу надасть можливість знизить тінізацію економіки [4]. Вказану концепцію ефективності зменшення ставок податку на прибуток пояснює А. Лаффер, якій доводить, що коли зростає податкова ставка, бізнес або йде у тінь, або згортається і навпаки зменшення ставки податку приведе до збільшення коштів як підприємства, так і доходів бюджету з цього податку. З 2011 року другого кварталу набрала чинності норма Податкового кодексу щодо звільнення від оподаткування, у вигляді нульової ставки податку на прибуток, окремих категорій платників на період з 1 квітня 2011 року до 1 січня 2016 року. Тільки критерії, яким повинні відповідати підприємства, для яких може бути застосована нульова ставка (розмір доходів, мінімально необхідний розмір заробітної плати працівників, терміни створення та функціонування, чисельність працівників) є досить жорсткими. Тому небагато платників зможуть скористатися цією пільгою [4].

Однак, не всі обмеження, встановлені Податковим кодексом, можна вважати економічно обґрунтованими. Це стосується норми, за якою платники податку на прибуток не мають права відносити до витрат витрати на придбання товарів (робіт, послуг) та інших матеріальних і нематеріальних активів у фізичних осіб, які працюють на єдиному податку. Вказана норма призвела до руйнування господарських зв'язків, у яких задіяно більш ніж чотириста тисяч підприємців. До того ж ситуація ускладнюється тим, що при здійсненні вищезазначених операцій з купівлі-продажу у юридичних осіб не виникає податкового кредиту з ПДВ [4].

Проблема збільшення дохідної бази Державного бюджету, зокрема за рахунок податку з прибутку підприємств, повинна вирішувати

тись комплексно з урахуванням податкового навантаження на підприємство, а також із врахуванням оптимальних надходжень від податку з прибутку підприємств до Державного бюджету.

На даному етапі розвитку залишаються невирішеними проблеми формування доходів і витрат платника податку, врахування в наступних податкових періодах збитків, що утворилися на початок 2011 року, а також застосування нульової ставки податку на прибуток. Критерії перебування на нульовій ставці податку на прибуток будуть сприяти стимулюванню реінвестування прибутку, розширення виробництва, як наслідок, розвитку ділової активності підприємств та економіки у цілому. Але обмеження щодо розміру мінімальної заробітної плати може стати ризиком незастосування пільгових ставок податку [5]. Тому доцільно було б його переглянути у сторону зменшення тільки для тих підприємств, які розвиваються.

На цей час ефективність застосування пільгових ставок податку на прибуток складно оцінити, але, діючі податкові пільги - це перші кроки полегшення податкового тягаря та розвитку ділової активності українських підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Податкова політика України: стан, проблеми та перспективи: монографія / П.В. Мельник, Л.Л. Тарангул, З.С. Варналій [та ін.]; за ред. З.С. Варналія. — К.: Знання України, 2008. — 675 с.

2. Єфименко Т.І. Податковий кодекс України як перший крок на шляху реформування вітчизняної податкової системи / Т.І. Єфименко // Фінанси України. - 2010.- № 12. - С. 3-11.

3. Ярошенко Ф.О. Реформування податкової системи України в контексті прийняття Податкового кодексу (коментарі до пропозицій Міністерства фінансів України) / Ф.О. Ярошенко // Фінанси України .- 2010. - № 7. - С. 3-21.

4. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р., зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс] / Верховна рада України. - Режим доступу : www.rada.gov.ua.

5. Лист Державної податкової адміністрації України «Щодо дотримання платниками податку на прибуток двох умов для користування нульовою ставкою з податку на прибуток № 2768/6/15-0315 від 09.02.2011 р. [Електронний ресурс] / Режим доступу : www.dpa.kharkov.ua.

МЕРЕЖЕВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОСИЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ВЛАДИ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

О.О. Ворожейкін, м.н.с.

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних
досліджень НАН України

В умовах інформатизації суспільства та підвищення ролі комп'ютерних технологій в економічному та суспільному житті швидкість прийняття ділових рішень може стати однією із ключових переваг підприємництва у конкурентній боротьбі. У той же час, відсутність однозначного трактування законодавства, бюрократична тяганина заважають підприємцям адекватно реагувати на зміни в економічному середовищі. Ця проблема у значній мірі стосується не тільки України, а й більшості світу.

Проте у розвинутих країнах було знайдено механізм пришвидшення взаємодії влади та підприємництва. Так, у рамках загальноєвропейського Access-eGov у Словаччині був розроблений пілотний проект, який пришвидшував отримання дозволу на будівництво [1]. Польський уряд розробив сценарій реєстрації підприємства. Для покращення надання урядових послуг та подолання мовних невідповідностей в ЄС діє проект SemanticGov. Це перші кроки на шляху до створення Європейського електронного уряду. В Україні на відміну від ЄС фактично відсутні інституційні проекти у веб-просторі, що зменшували б витрати часу для підприємств у повсякденній діяльності. Органи місцевої влади контактують із підприємцями лише шляхом інформаційних сайтів. І це вважається значним досягненням.

У той же час, багато українських підприємців ще не готові в повній мірі використовувати можливості мережі. Для прикладу, приведемо дані опитувань ООН з приводу готовності до впровадження системи електронного уряду. Країни ЄС здебільшого опинилися у першій двадцятці, у той час як Україна посіла 68 місце поруч із Тринідадом та Панамою. Слід визнати, що за людською складовою Україна входить до 30-ки, проте низька якість онлайн-послуг та комунікаційної мережі не дозволяють у повній мірі використовувати можливості веб-простору [2].

Використання мережевих систем для покращення зв'язку бізнесу та влади можливе при виконанні наступних умов: 1) збільшення кількості користувачів Інтернету за допомогою покращення якості інформаційно-комунікаційних послуг; 2) створення або пок-

ращення технічних можливостей для передачі даних у мережі; 3) реклама Інтернету не тільки як розваги, а й як потенційного ділового середовища.

Мережеві технології в Україні можуть стати дієвим механізмом для прискорення процесу реєстрації підприємства. Окрім отримання свідоцтва про державну реєстрацію підприємства процедура реєстрації передбачає відвідання ще 7 районних інстанцій (Управління статистики; Податкова інспекція; Управління Пенсійного фонду України; Управління (відділ) Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності; Управління (відділ) Фонду загальнодержавного страхування з нагоди безробіття (центр зайнятості); Управління (відділ) Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві; Дозвільна система місцевого управління МВС України). Фактично, більшість із візитів перетворюється на формальну, бюрократичну тяганину, яка сповільнює процес реєстрації. Використання мережевих технологій, а саме створення віртуального центру реєстрації та ліквідації суб'єктів підприємницької діяльності на базі уповноваженого органу виконавчої влади, введення електронного документообігу знизить витрати часу на реєстрацію та навантаження на вище зазначені органи.

Наступним кроком впровадження інформаційних технологій повинно стати створення G2B-центрів віддаленої консультації підприємців з приводу чинного законодавства та змін до нього на базі органів місцевої влади.

Ефективність впровадження мережевих технологій в Україні може виявитися нижчою за очікувані результати, проте процес інформатизації суспільства непинно триває, і українське суспільство має рухатися у напрямку світових тенденцій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Access-eGov. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.access-egov.org>
2. E-Government Survey 2012 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un/unpan048065.pdf>
3. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 31-32, ст. 263.

ДО ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ТЕПЛОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА БАЗІ НВДЕ

О.М. Громова, д.е.н., Т.Д. Маркова

Інститут проблеми ринку та економіко-екологічних
досліджень НАН України, м. Одеса

Відомо, що теплоенергетика, в тому числі на основі нетрадиційних відновлюваних джерел енергії (НВДЕ), є однією із найважливіших складових економічної безпеки країни, тому державі необхідно застосовувати весь комплекс економічних, правових та адміністративних засобів для подолання негативної тенденції до нерационального використання паливно-енергетичних ресурсів підприємствами різних галузей народного господарства, величезних бюджетних витрат на закупівлю імпортованих енергоресурсів, збільшення обсягу антропогенних викидів. Це першочергові завдання, вирішення яких забезпечить сталий розвиток регіонів та країни вцілому.

Слід зазначити, що, правовою основою регулювання діяльності теплозабезпечення в Україні є законодавчі акти як загального направлення так і базові, спеціальні закони. Останні визначають загальні правові, економічні, соціальні та екологічні основи діяльності теплозабезпечення. Серед таких нормативно-правових актів слід відмітити Закони України «Про енергозбереження» (1994р.), «Про альтернативні джерела енергії» (2003р.), «Про теплопостачання» (2005р.), «Про комбіноване виробництво теплової та електричної енергії (когенерацію) та використання скидного енергопотенціалу» (2005р.), «Про ратифікацію Кіотського протоколу» (2004р.), тощо. Разом з цим економічні механізми вкладені у законодавчі акти держави носить більше декларативний характер, ніж регулюючий та стимулюючий. Такі направлення політики енергозбереження перешкоджають стрімкому розвитку теплонасосної енергетики з урахуванням екстреного вирішення глобальних ресурсно-екологічних проблем. Цьому свідчить державна статистика частки використання відновлюваних та альтернативних джерел енергії у енергобалансі країни (менше 1%) та абсолютна кількість викидів парникових газів у атмосферу, яка має тенденцію до збільшення. В той же час, у європейських країнах спостерігається збільшення ча-

стки енергоспоживання за рахунок використання екологічно чистих нетрадиційних відновлюваних та альтернативних джерел енергії за допомогою теплонасосних установ. Цьому сприяє ціленаправлена політика енергозбереження з різними еколого-економічними та податковими механізмами стимулювання та посиленій контроль за її виконання. В Україні на сьогоднішній день відсутні аналогічні заходи по сприянню використанню низькопотенційної енергії за допомогою теплових насосів.

Аналіз законодавчого процесу в Україні дає можливість стверджувати, що державна політика у сфері теплозабезпечення на основі енергії навколишнього середовища акумульованої за допомогою теплових насосів є дуже слабкою та формальною, що не створює фундамент ефективного розвитку теплонасосної енергетики. Одним із недоліків у законодавчих актах, на наш погляд, у сфері політики енергозбереження на основі НВДЕ полягає в узагальненому визначенні альтернативних джерел, а не в розмежуванні їх видів та конкретних механізмів забезпечення їх розвитку. Одним з основних, найбільш складних завдань економіки України сьогодні є проведення глибоких якісних перетворень у сфері теплозабезпечення з сучасними вимогами вирішення накопичених соціально-економічних та екологічних проблем (тариф на тепло, ціна тони вуглекислого газу, динаміка викидів парникових газів, тощо).

Отже, пріоритетним напрямом теплозабезпечення має бути активна політика енергозбереження на основі розвитку нетрадиційних відновлюваних джерел енергії (НВДЕ) (з усіма її видами) та формування енергоефективної національної економіки з урахуванням екологічних аспектів вирішення антропогенного навантаження на навколишнє середовище. Цьому сприятиме реалізація механізмів еколого-економічного забезпечення ефективності розвитку енерго- та ресурсозберігаючих екологічно безпечних технологій. Особливу увагу необхідно приділити механізмів подолання фінансових бар'єрів стосовно реалізації проектів на основі НВДЕ, що потребує впровадження саме економічного механізму, який включає такі складові, як стимул (фактор мотивацій) енергозбереження, інфраструктура ринку енергоефективних технологій, зокрема теплових насосів різних типів різної потужності, джерела та механізми фінансування енергоефективних проектів на основі НВДЕ.

СИСТЕМАТИЗАЦИЯ НОРМАТИВНЫХ ДОКУМЕНТОВ В ОБЛАСТИ УПРАВЛЕНИЯ МОРЕХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Е.Н. Громова д.э.н., г.н.с., А.В. Косовский

Институт проблем рынка и экономико-экологических
исследований НАН Украины, Одесса

Специфическое положение независимой Украины на современном этапе как морской державы обуславливает необходимость создания практически заново целостной национальной системы нормативов и нормативных документов для организации эффективного логически обоснованного управления морским природопользованием.

В качестве приоритетных задач управления морским природопользованием можно выделить следующее:

- определение источников финансирования государственных программ по обеспечению экологически безопасных условий функционирования морехозяйственного комплекса Украины;

- предупреждение дальнейшего загрязнения морей путем ограничения (регламентации) наиболее уязвимых видов деятельности морехозяйственного комплекса;

- стимулирование производства экологически прогрессивных технических средств, оборудования, материалов на базе отечественных резервных производственных мощностей и ресурсах.

Основные целевые функции системы нормативов, регламентов и стандартов в области морского природопользования следующие:

- ограничительная: предупреждение загрязнения морской среды и побережья путем регламентирования деятельности морских и береговых природопользователей;

- стимулирующая рациональные направления морского ресурсопользования, а также мореохранную деятельность;

- аккумулирующая финансовые ресурсы на основе развития компенсационного механизма; платности за морское природопользование; штрафных платежей;

- трансформирующая финансово-кредитные отношения в морском природопользовании адекватно рыночных преобразований.

Приоритетная роль в практической реализации данных

функций принадлежит экономическим формам и методам. Обобщенная схема комплекса нормативно-методической документации по экономико-экологическому регулированию морехозяйственной деятельности следующая:

I. Стандартизация терминов и определений в сфере морского природопользования. Система государственной морской стандартизации должна включать следующие разделы:

общие термины и определения;

классификация и классификаторы (системы ранжирования);

стандарты качества морской воды, сбрасываемых сточных вод в море по видам хозяйственной деятельности;

регламенты: нормы и правила осуществления морских видов деятельности, включающие требования к применению средозащитных средств.

II. Экономико-экологическое обоснование морехозяйственных решений.

III. Система платежей за морское природопользование. Данная система представляет фундаментальные основы финансирования морской эколого-ориентированной деятельности.

IV. Система экономических санкций: Методы определения величины штрафных платежей; базовые ставки штрафных платежей за нарушение законодательства в области рационального использования и охраны окружающей природной среды.

V. Система экономического регулирования морского природопользования на международном уровне: Рекомендация по внедрению принципов межгосударственных компенсационных взаиморасчетов за загрязнение морской среды и т.д.

Таким образом, разработка нормативной базы должна стать одной из важнейших составляющих морской политики Украины. На первый план выдвигается проблема разработки системы приоритетов и структуры комплекса нормативных документов в области морского природопользования.

ЭКОЛОГИЧЕСКИЙ ФРАНЧАЙЗИНГ В УСИЛЕНИИ ПОТЕНЦИАЛА ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА

С.Г. Демьяненко, к.э.н., В.И. Золотов, к.э.н., с.н.с.

Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины, г. Одесса

В настоящее время возникла необходимость в теоретическом осмыслении широкого круга микро-, мезо-, макроэкономических и экологических проблем, включая мотивационный аспект предпринимательской деятельности экономических субъектов, а также объективные закономерности формирования и использования их доходов. В этой связи возникает интерес и экономическая необходимость в более подробном исследовании и применении франчайзинга и, в частности, экологического франчайзинга.

Экологическому франчайзингу (как и классическому) свойственны следующие основные черты и особенности: франчайзер является владельцем исключительных прав (правообладателем): патента, идеи, авторского права и аналогичных прав; франчайзер, являясь правообладателем, передает свои права франчайзи на определенных условиях. Франчайзи осуществляет свою деятельность под экологически маркированным товарным знаком франчайзера, использует его репутацию на рынке экологически чистых и безопасных товаров (услуг, работ) и по своему фирменному стилю идентифицируется с франчайзером; франчайзер выступает в единственном числе; франчайзи, работающих по договору с правообладателем, может быть несколько, т. е. это своего рода корпорация, работающая по единой методологии; за пользование правами франчайзера и оказываемую поддержку франчайзи производит определенные платежи; Договор экологического франчайзинга имеет индивидуальный характер и находится в зависимости от условий деятельности, политики, проводимой франчайзером, и не может быть тиражирован на другие системы.

Следует отметить, что в украинском законодательстве отсутствует закрепленное понятие «франчайзинг» или «франчайзинговый договор». Проект Закона Украины «О франчайзинге» предлагался в ноябре 2001 года, однако был отклонен. Вместо этого, с 1 января 2004 года франчайзинговые правоотношения начали регулироваться главой 76 Гражданского Кодекса Украины и главой 36 Хозяйственного Кодекса Украины, где вместо понятия «франчай-

зинг» используется понятие «коммерческая концессия». Таким образом, если раньше правовую основу франчайзинговых правоотношений составляли договоры о совместной деятельности и лицензионные договоры, теперь все аспекты отношений между франчайзером и франчайзи можно описать в одном документе - договоре коммерческой концессии. Однако договор коммерческой концессии в имеющейся отечественной экономической и юридической литературе представлен типовым вариантом и достаточно ограничен по своему содержанию.

Устойчивое социально-экономическое развитие Украины во многом определяется состоянием окружающей природной среды и уровнем использования природно-ресурсного потенциала. Возникшая потребность в обеспечении равновесия между экономикой и экологией привела к тому, что в системе франчайзинга стали появляться и особо выделяться проблемы экологического содержания. Так, к числу важнейших целей современного франчайзинга относится выявление с помощью маркетинговых исследований неудовлетворенного спроса на экологически чистые условия окружающей природной среды, а также на экологически чистые товары, технику, технологию и территорию с целью ориентировать производство на удовлетворение экологических потребностей, обеспечить разработку, выпуск и реализацию товаров, на которые покупатель действительно проявит спрос. С помощью научных исследований и благодаря изучению спроса, в частности, эти обобщенные потребности покупателей учитываются при разработке механизмов корпоративного управления экологическим франчайзингом (КУЭФ).

Экологический франчайзинг – это не только обеспечение максимального роста потребления, расширение потребительского выбора и потребительской удовлетворенности, но и максимальный рост качества жизни, поддержка устойчивого, сбалансированного развития территорий, сохранение высокого качества окружающей природной среды. Целью разработки теоретико-методологических основ экологического франчайзинга как системы принципов, методов и инструментов управления природопользованием на основе соблюдения экологической безопасности является достижение экономико-экологически эффективного усиления потенциала устойчивого развития предпринимательства.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОМ ПРОМИСЛОВОГО МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

В.І. Дубницький, д.е.н., професор

Донецький державний університет управління, м. Донецьк

На сьогоднішній день актуальною тенденцією у діяльності малих промислових підприємств є маркетингова спрямованість. Це є необхідністю в сучасних ринкових умовах для «виживання» у жорсткій конкуренції. Від так кожному промислового підприємству сфери підприємництва необхідно мати деякі приховані можливості, які часто називають маркетинговим потенціалом.

Невід'ємною складовою загального потенціалу підприємства є маркетинговий потенціал, який представляє собою здатність промислового підприємства систематизовано й планомірно спрямувати всі свої функції (визначення потреб і попиту, організація та технологія виробництва, якість промислової продукції, продаж і після продажне обслуговування та ін.) на задоволення потреб споживачів і використання потенційних ринків збуту.

Також маркетинговий потенціал, як вважає А.Е. Воронкова, може бути охарактеризований продуктивністю роботи маркетингових служб підприємства, яка оцінюється достовірністю досліджень та рекомендаціями, які проводились цими службами. Однак маркетинговий потенціал промислових підприємств сфери підприємництва є сукупність можливостей підприємства, які дозволяють визначити, чи формувати та максимально задовольняти потреби користувачів у промислових продукції та послугах в процесі оптимальної взаємодії з оточуючим середовищем та ресурсами, у тому числі використання усіх передових напрацювань у галузі промислового маркетингу.

Таким чином, для сфери підприємництва доцільно навести таке визначення маркетингового потенціалу, як сукупність складових комплексу маркетингу з урахуванням системи оцінки показників (потенціал маркетингової інформаційної системи; виробничий, товарний, інноваційний та збутовий потенціал та ін.). Для умов підприємництва процес використання нововведення, пов'язаний з його отриманням, відтворенням і реалізацією в матеріальній сфері суспільства є інноваційний процес. Інноваційний розвиток технологій у середовищі діяльності промислових малих підприємств має

обов'язково супроводжуватися адекватними організаційно-управлінськими інноваціями. Особливе місце серед організаційно-управлінських інновацій займають маркетингові інновації. Маркетингові інновації для малих промислових підприємств можна розділити на три типи: форми і методи просування техніко-технологічних, технологічно-екологічних інновацій: формування нових ринків; нові засоби стимулювання споживчої активності; комбіновані інновації у маркетингу. Будь-яка інноваційна діяльність має у сфері підприємництва маркетингове підґрунтя. Аналіз причин невдач інноваційних заходів у рамках діяльності промислового малого підприємства обумовлений маркетинговими факторами: недостатньо проведене дослідження при розробці інноваційного проекту; процес розробки дорожче ніж планувався, недостатньо розроблені засоби стимулювання збуту, конкурентоспроможності промислової продукції та послуг й інше.

Ринкова економіка вимагає від промислових підприємств, в тому числі сфері підприємництва підвищення конкурентоспроможності продукції на основі удосконалення елементів комплексу промислового маркетингу, тому важливо також проводити оцінку конкурентоспроможності продукції конкретного промислового підприємства. Якість продукції та послуг – є одним з найважливіших показників конкурентоспроможності, адже саме по якості промислової продукції, що випускається, покупці вибирають собі підприємства, у якого вони будуть купувати товар. Потенціальні конкуренти для малих промислових підприємств є великі промислові підприємства (однак вони, як правило, слабо адаптуються до стратегічних знань на товарних ринках), а також товари (ресурси) – заміники становлять пряму конкурентну загрозу для промислових малих підприємств; а споживачі і постачальники – непряму загрозу, яка залежить від їхньої спроможності (наприклад, від рівня інноваційно-маркетингового потенціалу) диктувати свої умови товарному середовищу конкретного ринку.

Що ж стосується управління маркетингом, а отже і потенціалом, то на наш погляд, необхідно дотримуватись деякої технології, яка в умовах підприємництва зводиться до таких етапів: оцінка структури, динаміки та ефективності використання потенціалу підприємства, частки на ринку; оцінка конкурентоспроможності потенціалу підприємства; вибір стратегії та тактики підприємства у сфері ефективності використання потенціалу підприємства; аналіз

резервів (в тому числі, інноваційно- маркетингового потенціалу) та витрат потенціалу підприємства; реалізації заходів, спрямованих на підвищення ефективності потенціалу підприємства, виходячи з обраної стратегії та тактики. Однак, на практиці, доцільно відзначити аналіз резервів та витрат комплексного потенціалу промислового малого підприємства, оскільки він дозволяє скласти перелік сильних та слабких сторін підприємства.

В цілому можна зазначити, що при переході до орієнтації на промисловий маркетинг, для підприємств малого та середнього бізнесу, особливо для промислової діяльності, необхідно не просто внести структурні зміни до організації і техніки управління, а докорінно реорганізувати всю систему управління, що склалася на підприємстві. Таким чином, управління маркетингом, в тому числі для промислового підприємництва, забезпечить:

- цільову орієнтацію ринкової діяльності малого та середнього підприємства, спрямовану передусім на задоволення через ринок суспільних і особистих потреб;

- комплексність цієї діяльності;

- створення спрямованості на перспективу, зокрема, удосконалення товарного асортименту відповідно до потреб, що змінюються, і умов споживання.

У сучасних умовах виникла гостра необхідність в удосконаленні механізму керування маркетингом, особливо в напрямку технологічно-екологічного потенціалу в умовах реалізації стратегії сталого розвитку промислового виробництва. Практика засвідчує, що маркетингова діяльність промислових малих підприємств підвищує, як правило, економічну віддачу виробництва, створює необхідні та достатні умови для найбільш повного та швидкого розвитку промислового підприємства при економічно виправданому використанні наявних ресурсів. Завдання розвитку або адаптації підприємства до стратегічних змін на ринках мотивуються почасти необхідністю удосконалення структури підприємства.

При цьому, керівництво промислових малих підприємств практично не приділяє увагу такому важливому напрямку діяльності – реалізації технологічно-екологічної стратегії на принципах природоохоронної стратегії сталого розвитку як самого підприємства, так і середовища здійснення своєї підприємницької діяльності. Екологічний маркетинг не знаходить належну увагу з боку більшості промислових підприємств, у тому числі підприємств сфери під-

приємництва. В основному реалізується принцип: «виробити продукт – отримати прибуток». У той же час зовсім не приділяється увага екологічним наслідкам промислового виробництва. У наявності протиріччя оцінки діяльності між підприємницьким бізнесом та територіями і громадянським суспільством. У сучасних умовах цей напрямок заслуговує пильної наукової уваги, вимагає розробки конкретних мотиваційних механізмів для підприємницького бізнесу.

В умовах сталого розвитку регіону необхідно впроваджувати концепцію управління маркетингом промислових малих підприємств на принципах екологічного маркетингу та розширення використання інструментарію маркетингу взаємовідносин для рішення екологічних проблем.

НАПРЯМКИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ЗМІЦНЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

К.В. Ковтуненко к.е.н, доц., Л.П. Шацкова, асп.

Одеський національний політехнічний університет, Одеса

Впровадження у науковий вжиток поняття «інтелектуальний потенціал» стало відображенням принципово нового підходу до аналізу ринкових відносин, конкурентних переваг та лідерства підприємств, що ґрунтуються на ефективному використанні унікальних за природою нематеріальних чинників, здатних привести в дію механізм інноваційного розвитку.

Інтелектуальний потенціал – це можливості, надані інтелектуальними ресурсами у даний час і в майбутньому та можуть бути використані для вирішення якогось завдання або для досягнення певної мети [1].

Світовий досвід показує: життєвий рівень усіх верств населення, загальна соціально-економічна ситуація в країні визначаються мірою освіченості суспільства і його ставленням до інтелектуальних цінностей.

Інтелектуально-освітній рівень суспільства визначається станом інтелектуальних ресурсів, процес формування, використання та відтворення яких вимагає регулювання з боку держави. Інтелектуальні складові виступають, таким чином, як головна умова прискорення адміністративного, політичного, територіального реформування українського суспільства.

Аналіз стану державного управління розвитком окремих інтелектуальних складових виявив наявність ряду проблем. Він показав відсутність чіткого визначення інформаційних ресурсів суспільства, невідповідність стану, темпів виробництва й упровадження інформаційних технологій в Україні світовим тенденціям розвитку.

На підставі виокремлення основних складових інтелектуальних ресурсів суспільства та враховуючи фрагментарний характер державного управління розвитком інтелектуальних ресурсів в Україні, необхідно його вдосконалення за такими напрямками: державне управління знаннями; державне управління інформаційними ресурсами; державне управління людськими ресурсами.

Враховуючи стратегічну роль інтелектуальних ресурсів, державне управління знаннями, має забезпечувати інтегруючий підхід

до використання нових управлінських, маркетингових та інформаційних технологій, інноваційної активності й творчості людей. Підкреслюючи націленість інтелектуальних ресурсів на перспективу, акцентуємо увагу на необхідності підвищення ефективності використання всіх наявних ресурсів держави, одержанні кращих і більш швидких інновацій, вдосконаленні надання послуг, зниженні втрат від невикористання інтелектуальних активів. Створення чіткої і законодавчо визначеної системи підтримки і безпеки інформаційного ринку має передбачати механізм формування і розвитку національної інформаційної мережі, яка б забезпечувала одержання й обробку власного інформаційного продукту, його маркетинг і сучасні технології передачі [2].

Вироблення комплексної державної політики у сфері управління інтелектуальними ресурсами потребує виваженої інноваційної політики. Розвиток інноваційних процесів має відбуватися з урахуванням як загальнодержавних можливостей та інтересів, так і спиратись на ініціативу представників державної влади всіх рівнів. Так, зокрема, на державному рівні слід суттєво підвищити інтелектоємність державно-управлінських рішень; якісного зростання потребує творча активність управлінських команд та державних службовців. На зміну властивим для сучасної діяльності органів державної влади авторитарним, адміністративним та бюрократичним формам і методам роботи мають прийти інноваційні стилі мислення, орієнтовані на інтелектуалізацію суспільних відносин, підвищення якості та ефективності управлінської діяльності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гадзало А.Я. Значення інтелектуального потенціалу в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів // Економіка АПК. – 2006. – №8. – С. 138-142.

2. Киреева О.Б. Государственное управление развитием интеллектуальных ресурсов в Украине: теоретико-методологический аспект.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук. Дніпропетровськ. - 2006. - 20с.

МЕХАНИЗМЫ РЕАЛИЗАЦИИ СТРАТЕГИИ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ РЕГИОНА

Н.А. Кухарская, к.э.н.
ИПРЭИ НАН Украины, г. Одесса

В условиях рыночной экономики реализация Стратегии экономического развития региона должна осуществляться административными, нормативными и рекомендательными методами.

К административным методам относят: предоставление индивидуальных налоговых и таможенных льгот, проведение конкурсов на поставку товаров для госнужд и приватизационных конкурсов, осуществление процедур банкротства.

При использовании нормативных методов государство устанавливает совокупность нормативов – параметров, связывающих одни экономические величины с другими, обязательных для экономических субъектов, и контролирует их использование. У хозяйствующих субъектов сохраняется бóльшая свобода действий, но при этом государство в состоянии изменить ставки, монетарные нормативы, нормативы распределения дохода по уровням бюджетной системы, нормативы заработной платы, социальные нормативы и т.д. При этом необходим дифференцированный подход при налогообложении предприятий производственного и непроизводственного сектора, стимулирование товаропроизводителей, а также формирование налоговой системы, поощряющей процессы накопления в отношении юридических и физических лиц.

Отличительной особенностью рекомендательного метода является тесная взаимоувязка стратегических целей субъектов стратегии региона (власти, бизнеса, общества) и государства. Поэтому при определении набора мер государственного регулирования важно формирование информационной базы о стратегиях, реализуемых в регионе.

Другим механизмом реализации Стратегии является формирование организационной структуры управления. Это- привлечение стейкхолдеров, организация процессов коммуникации и институционализации деятельности стратегических субъектов для решения региональных проблем.

Третьим механизмом является определение источников финансирования Стратегии. На сегодняшний день финансирование стратегий экономического развития региона возложены на областные

государственные администрации. В связи с этим возникает необходимость финансирования ежегодных программ социально-экономического развития и целевых региональных программ из других источников.

Однако ресурсы, направляемые на реализацию стратегии развития региона, должны формироваться из следующих источников:

- собственные средства консолидированного бюджета региона (налоговые и неналоговые доходы);

- государственные средства: субвенции, дотации, программы, имеющие общегосударственное значение (программы реструктуризации, конверсии, ликвидация последствий чрезвычайных ситуаций и др.);

- собственные средства предпринимательских структур региона;

- собственные средства потребителей, в частности вкладчиков банков, заинтересованных в развитии конкретных отраслей и предприятий. Потребители полностью или частично участвуют в финансировании проектов, конкретным результатом реализации которых станет интересующая их продукция или услуги;

- средства иностранных инвесторов, международных банков и других финансовых организаций. Эти средства должны использоваться на закупку новых технологий.

Еще одним важным механизмом реализации Стратегии экономического развития региона является построение регулируемого варианта развития, который представляет собой активный прогноз развития экономики и его разработку, что необходимо, во-первых, для уточнения стратегических целей, а во-вторых, он выступает средством оперативного контроля по мере практической реализации основных этапов стратегии.

Реализация Стратегии потребует оперативного контроля за выполнением этапов путем анализа текущей ситуации, анализа новых трендов, что позволит своевременно выявлять и ликвидировать недостатки, а также вносить необходимые изменения в прохождение этапов и, в случае необходимости, вносить изменения и корректировки в цели региональной стратегии. Контроль за реализацией Стратегии должен стать общей целью деятельности руководства региона, муниципальных образований, руководителей предприятий и инвесторов.

СУЧАСНА КОНЦЕПЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ І РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

О.І. Лайко, к.е.н.

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, Одеса

Інвестиції є джерелом для розвитку всіх суб'єктів господарювання і необхідні на всіх стадіях суспільного виробництва для підтримки циклів постійного відтворення ресурсів. В той же час сам процес суспільного виробництва є середовищем не лише для капіталовкладень, але й для простого чи розширеного відтворення інвестованих в господарський оборот ресурсів, що забезпечуватиме підтримку безперервного інвестування та відтворення ресурсів. Існує величезний дефіцит інвестицій як в Україні, так і в інших європейських країнах, причому сучасні кризи із економічних систем-донорів зробили реципієнтів. Тому пошук механізмів активізації інвестиційної діяльності є нагальним і актуальним завданням, вирішити яке без глибокого вивчення природи інвестицій, методології їх дослідження та регулювання, на наш погляд неможливо. Наукові підходи та теоретичні основи щодо вивчення інвестиційного процесу постійно змінювались протягом процесу еволюції людства та економічних систем різних країн.

Незважаючи на значну вивченість і дослідженість питань регулювання інвестиційної діяльності багатьма вітчизняними та іноземними економістами, низка економічних та фінансових криз внесла свої корективи і поставила нові питання [1].

Під процесом інвестування розуміється, в загальноприйнятому аспекті, процес вкладання ресурсів в суспільне виробництво з метою отримання економічних вигід.

В діючому в Україні законодавстві щодо обліку та оподаткування діяльності суб'єктів господарювання [2,3] інвестиції визначаються як господарські операції, які передбачають придбання основних засобів, нематеріальних активів, корпоративних прав та/або цінних паперів в обмін на кошти або майно.

На нашу думку, визначати інвестицію як господарську операцію з придбання певних активів є дуже одностороннім та вузьким.

Виникає певне протиріччя між прикладною сферою та науковим супроводженням інвестиційного процесу.

З авторської точки зору, для належного управління інвести-

ційним процесом в Україні потрібне належне інституціональне супроводження, забезпечене актуальним і максимально вичерпним законодавчим базисом. Тому вважаємо за доцільне запропонувати визначення інвестицій та інвестиційного процесу в двополюсному варіанті: з точки зору інвестора та з точки зору реципієнта.

Інвестиційним процесом, з авторської точки зору, слід вважати процес вкладання фінансових або інших ресурсів інвестором в господарську діяльність реципієнта для подальшого відтворення ресурсів на стадіях виробництва, розподілу, обміну та споживання і отримання економічного або іншого ефекту з метою вилучення відтворених ресурсів з господарського обороту реципієнта або їхнього реінвестування.

Сформовані загальноприйняті підходи до трактування інвестицій та інвестиційного процесу, а також підходи до їхнього регулювання, що апробовані в міжнародній практиці, не здатні ефективно працювати в сучасних посткризових умовах. Значний ступінь лібералізації економічної системи і превалювання фінансового сектору в економіках багатьох країн призвели до відволікання значних обсягів фінансових ресурсів у непродуктивну сферу, не здатну створювати додану вартість і забезпечувати відтворення капіталу. Тому нами пропонується концепція, що передбачає зміну методології дослідження інвестицій шляхом розширення об'єкту вивчення до повного циклу відтворювального процесу в суспільному виробництві. Інвестиції в умовах дефіциту зовнішніх джерел капіталовкладень повинні розглядатись в більш загальному вигляді, як система, що пронизує всі стадії суспільного виробництва і залежить від ефективності створення і відтворення доданої вартості. Стимулювання створення максимальної доданої вартості в секторах вітчизняних товарних ринків – це головне завдання політики з регулювання інвестиційного процесу в Україні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Маршалл А. Принципы экономической науки./ Маршалл А.– М.: Прогресс «Универс», 1993. – Т.2. – 994 с.
2. Податковий кодекс України № 2755–VI від 02 грудня 2010р., ст. 14, пп. 14.1.81
3. Закон України «Про інвестиційну діяльність» № 1560-XI від 18.09.1991р.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРИРОДООХОРОНОЇ СФЕРІ (НА ПРИКЛАДІ ВІДТВОРЕННЯ ЦІННИХ ВОДНИХ ЖИВИХ РЕСУРСІВ)

К.Ю. Лукаржевська, здобувач

Нижньодністровський національний природний парк, м.Одеса

Нижньодністровський національний природний парк створений Указом Президента України від 13.11.2008 р. №1033 з метою збереження, відтворення та раціонального використання унікальних природних комплексів пониззя річки Дністра. В межах територій парку нараховується 71 вид тварин, занесених до Червоної книги України, в тому числі 7 видів риб.

Заходи щодо збереження, охорони та відтворення видів тваринного та рослинного світу, що занесені до Червоної книги України, фінансуються за рахунок коштів державного бюджету України, місцевих бюджетів та інших коштів[1]. Фактично, з правової точки зору, найбільш врегульованим на даний час є процес розведення у штучних умовах риб, які занесені до Червоної книги України.

Протягом останніх років Міністерством аграрної політики та продовольства України прийняло наказ від 06.07.2007 р. №473 „Про затвердження обсягів фінансування на здійснення заходів з відтворення водних живих ресурсів у внутрішніх водоймах та Азово-Чорноморському басейні», яким встановлена мінімальна вага особини та вартість фінансування за один екземпляр з державного бюджету. Наприклад, стерлядь, згідно до Червоної книги України, має статус об'єкту, що зникає. Мінімальна вага одного екземпляра встановлена 2,5 г, фінансування з державного бюджету не більш 5,0 грн. за особину. [2]

ТОВ „Одеський осетринницький комплекс”, розташований в Одеській області, має потужності та біотехніку для штучного розведення видів, занесених до Червоної книги України. На виконання загальнодержавної бюджетної програми „Селекція у рибному господарстві та відтворення водних біоресурсів у внутрішніх водоймах та Азово-Чорноморському басейні”, у 2011 році підприємство здійснило випуск у р. Дунай 10,0 тис. молоді стерляді вагою 3,3 г за рахунок коштів державного бюджету.

На прикладі цього підприємства доцільне дослідити модель взаємодії суб'єкта підприємництва ТОВ „Одеський осетринницький комплекс” з державними органами на протязі всього відтворю-

вального циклу: від замовлення обґрунтування на відтворення певного виду до отримання виплат за проведені роботи. Державні органи, які беруть участь в цьому процесі на його різних етапах – це Державне агентство рибного господарства України з територіальними підрозділами, Міністерство охорони навколишнього середовища України, наукова установа Одеський центр ПівденьНІРО.

Особливостями взаємодії підприємства, що займається специфічним видом господарської діяльності – розведенням у штучних умовах видів, занесених до Червоної книги України, є: неможливість суб'єкта підприємництва безпосередньо отримати дозвіл на добування тварин, занесених до Червоної Книги України; проходження щорічних конкурсів на участь у виконанні бюджетної програми; дискретність фінансування з державного бюджету робіт з відтворення видів, занесених до Червоної книги України, по певному регіону; відсутність регіональних програм відтворення видів, занесених до Червоної книги України, та їх фінансування з місцевих бюджетів.

Для створення економічної привабливості для суб'єктів підприємницької діяльності, які займаються специфічним виробництвом – штучним розведенням видів тварин, занесених до Червоної книги України, необхідно: розробити довгострокову регіональну програму відтворення видів тварин, занесених до Червоної книги України, у межах території природно-заповідного фонду Нижньодністровського національного природного парку; залучити до фінансування програми кошти місцевих бюджетів різного рівня та інші кошти; укласти довгострокові договори з суб'єктами підприємницької діяльності на штучне відтворення видів тварин, занесених до Червоної книги України; максимально скоротити непрямі взаємодії таких суб'єктів підприємницької діяльності, з органами державного контролю.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Червона книга України. Тваринний світ/за ред. І.А. Акімова – К.: Глобалконсалтінг, 2009. – С.311
2. Закон України „Про Червону книгу України”.// відомості Верховної Ради, №30, 2002. – С.201.

**ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ
ПРОМИСЛОВОГО МІСТА: АСПЕКТИ
ЗБАЛАНСОВАНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ**
*В.Ю. Луніна, аспірант Інституту економіко-правових
досліджень НАН України*

Донецький державний університет управління, м.Донецьк

Поява нових економічних, соціальних і екологічних пріоритетів, що спираються на нові збалансовані структури виробництва й споживання, нові технології та форми інноваційно-інвестиційного розвитку, спричинює необхідність трансформації національних систем управління на локальному, регіональному, державному і глобальному рівнях, головним завданням яких є гармонізація відносин у системі «природа-промислове виробництво-суспільство». У зв'язку з цим набуває актуальності розвиток систем технологічного управління і досягнення ними такого рівня досконалості, який забезпечував би гармонійний розвиток виробничого та природо ресурсного потенціалу, давав би змогу узгодження «цілі» господарювання промисловості, в тому числі, промислового підприємництва з цілями саморегуляції природних екосистем промислових міст в умовах старопромислових регіонів України.

Недооцінка в наш час значення технологічно-екологічних проблем в рамках діяльності промислових міст (наприклад, Донецької та Луганської областей), зумовлюючи виснаження та деградацію природного середовища, стає найбільшим обмежувачем майбутніх виробничих та соціальних можливостей регіонів та їх великих/малих промислових міст.

Вченим М. Реймерсом представлено тенденцію взаємовідносин між екологічними і економічними цілями в ході соціально-економічного розвитку промислових територій, в тому числі промислових міст (рис.1).

Інноваційний технологічно-екологічний збалансований розвиток регіональної економіки, в тому числі промислових міст, означає постійне підвищення ефективності виробництва і удосконалення його технологічно-екологічного рівня. Основними причинами повільного впровадження технологічно-екологічних інновацій у сфері промислового комплексу міст є такі:

- недостатньо досвідчених фахівців у галузі комерціалізації технологій в умовах промислового виробництва та інноваційного

менеджменту, в тому числі менеджменту екологічних інновацій;

- в регіонах та містах України не задіяні механізми підтримки технологічно-екологічної інноваційної діяльності, ефективність яких підтверджена досвідом багатьох інших країн;

- існує значний лаг від розробки технологічно-екологічних інновацій до її впровадження;

- впровадженню технологічно-екологічних інновацій протидіє ринок і керівництво промислового бізнесу регіонів та промислових міст.

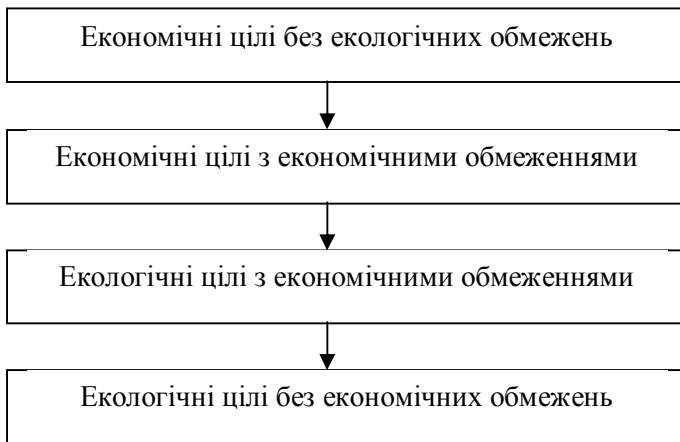

Рис.1 Тенденція взаємовідношень між екологічними і економічними цілями в умовах промислового комплексу міст

Головною причиною негативних змін в рамках промислового комплексу великих та малих промислових міст, яких зазнала технологічно-екологічна інноваційна сфера в цілому, на наш погляд є неефективність системи управління розвитком цієї найважливішої сфери життєдіяльності суспільства промислових територій України.

Труднощі, які виникають на етапі розробки технологічно-екологічних інновацій в умовах промислових міст Донбасу, полягають у тому, що:

- складно визначити навантаження, яке чинить виробництво та продукція на довкілля;

- навряд чи можна передбачити рамкові умови майбутньої

утилізації відходів;

- зростаюча складність промислових продуктів і технологічних способів виробництва утруднює утилізацію відходів;

- мають місце зростання кількості інновацій у сфері промислового виробництва і скорочення часу їх впровадження (термін служби промислового продукту зменшується, що суперечить екологічним цілям території, тобто цілям тривалого терміну використання, ресурсозбереження і екологічно прийнятої утилізації відходів).

Оскільки на сьогодні відсутнє єдине бачення щодо забезпечення технологічно-екологічнобезпечної моделі природокористування для використання на рівні промислового регіону та його міст (наприклад Донбасу), то природо ресурсний маркетинг-менеджмент слід розглядати як домінуючу парадигму розвитку технологічно-екологічного управління в просторовому контексті.

Концептуальними принципами природо ресурсного маркетинг-менеджменту на рівні екологічної політики в умовах промислових міст можна вважати:

- принцип обов'язкового відродження втраченого природо ресурсного потенціалу міст шляхом налагодження постійних компенсаційних виплат;

- принцип еколого-економічної єдності інтересів щодо формування ресурсних потоків в регіональному (містевому) вимірі;

- принцип синхронізації дій («синергії»), що проявляється в синхронному проведенні певних еколого-економічних реформ, що впливають на соціально-економічний розвиток промислових територій і далі регіонів;

- принцип субсидіарності – розподілу владних повноважень в системі ресурсного та технологічного маркетинг-менеджменту шляхом концентрації інноваційно-маркетингових, матеріальних і фінансових ресурсів на відповідному територіальному рівні управління містом;

- принцип державно-приватного партнерства, яке передбачає співпрацю між центральними органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами промислового виробництва та господарювання в процесі реалізації стратегічних технологічно-екологічних завдань, оцінки можливих негативних наслідків від впровадження нових промислових продуктів для екологічного середовища великих і малих промислових міст.

Завдання економічного, соціального та технологічно-екологічного розвитку промислових міст, особливо для умов старопромислових регіонів України мають бути взаємоузгодженими і повинні визначатися з урахуванням основних принципів сталого розвитку промислових територій. Дослідження соціально-економічних передумов розвитку технологічно-екологічної спрямованої діяльності промислових підприємств великих та малих міст, свідчить про необхідність інноваційно-маркетингового, технологічно-екологічного спрямованого розвитку вітчизняних підприємств промислових міст і наявність для його реалізації значного потенціалу.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ НА ІНТЕГРОВАНОМУ ЗЕРНОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

О.В. Нікішина, к.е.н.

ІПРЕЕД НАН України, м. Одеса

В умовах відкритої економіки забезпечення сталого розвитку зернового ринку України як системоутворюючої ланки її АПК обумовлює необхідність підвищення ефективності державної політики щодо його регулювання та управління. Проведені автором дослідження довели, що головними пріоритетами сучасної національної зернової політики є такі:

- 1) стимулювання виробництва доданої вартості товару на зерновому та суміжних продовольчих ринках;
- 2) стимулювання експорту готових продуктів зернопереробки, зменшення обсягів імпорту зернових культур і хлібопродуктів;
- 3) урівноваженість міжсекторних товарних і фінансових балансів інтегрованого зернового ринку держави.

Реалізація першого пріоритету обумовлює необхідність вирішення двоєдиного завдання: (1) відновлення внутрішнього кормового споживання зерна за рахунок максимально повного забезпечення населення продукцією тваринництва власного виробництва; (2) відновлення продовольчого зернового споживання за рахунок зростання борошномельного виробництва для задоволення внутрішніх і зовнішніх потреб. Регуляторні заходи, спрямовані на реалізацію даного пріоритету, передбачають запровадження дієвих механізмів стимулювання експорту готових продуктів зернопереробки, передусім борошна, а також системних реформ щодо розвитку тваринництва, зокрема його індустріалізацію (таблиця 1).

Реалізація другого пріоритету орієнтована на подолання сировинної орієнтації українського агроекспорту, зменшення обсягів імпорту зерна шляхом запровадження премій аграріям за додаткові посіви культур, що імпортуються. Реалізація третього пріоритету може здійснюватися у двох площинах: (1) збільшення обсягів товаропотоків між аграрним і переробним секторами зернового ринку за рахунок функціонування незалежних лабораторій контролю якості продукції та посилення державного контролю за тарифною політикою елеваторів; (2) урізноманітнення каналів реалізації продукції зерновиробників за рахунок ефективного функціонування державного збутового каналу, проведення низки реформ у системі

державних закупівель зернових культур (див. табл.1).

Таблиця 1

Головні напрями удосконалення державної політики на інтегрованому зерновому ринку України

Пріоритети	Регуляторні заходи
1. Стимулювання виробництва доданої вартості товару	<ol style="list-style-type: none">1. Системні реформи щодо розвитку тваринництва2. Запровадження механізмів стимулювання експорту українських продуктів зернопереробки:<ul style="list-style-type: none">▪ допомога борошномельним підприємствам в освоєнні зовнішніх ринків збуту продукції;▪ переорієнтація діяльності ДПЗКУ* з експорту зерна на експорт продуктів його переробки
2. Стимулювання експорту готових продуктів	<ol style="list-style-type: none">1. Премія аграріям за додаткові посіви культур, що імпортуються (зокрема, продовольчої пшениці твердих сортів, гречки, жита)2. Запровадження внутрішніх квот на переробку зернових культур для зерноекспортерів
3. Підтримання рівноваги міжсекторних балансів ринку	<ol style="list-style-type: none">1. Створення незалежних лабораторій якості2. Посилення державного контролю за тарифною політикою елеваторів3. Підвищення рівня мінімальних інтервенційних цін зерна до ринкових, висока платіжна дисципліна Державних агентів, розмежування їх функцій4. Державний контроль за обсягами та ціновими співвідношеннями експорту/імпорту культур

* ДПЗКУ – Державна продовольчо-зернова корпорація України

Впровадження запропонованих регуляторних заходів орієнтовано на активізацію відтворювальної функції інтегрованого ринку зерна, збалансування економічних інтересів держави та суб'єктів підприємництва, сталий розвиток ринку.

НАПРЯМКИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ВПК

Т.С. Обнявко

Військова академія, м. Одеса

Протягом багатьох років питання забезпечення сталого розвитку військово-промислового комплексу (ВПК) України, який після 1990 року знаходиться в хронічній кризі системного характеру, є актуальним чинником соціально-економічної модернізації країни.

Незважаючи на певну кількість публікацій і досліджень із економічних проблем ВПК, їх не так багато та їх положення залишаються дискусійними. Проте, існуючі дослідження не розкривають аспекти сталого розвитку ВПК у системному їх різноматті, хоча саме ВПК є надзвичайно складним соціо-технологічним явищем, найбільш загрозливим чинником для навколишнього довкілля та для здоров'я і життя населення.

Можна окреслити такі основні елементи екологічної небезпеки, що створюють окремі ланки ВПК: відсутність ресурсозберігаючих технологій у виробництві військової продукції; проблеми утилізації відходів; значне забруднення атмосфери; забруднення водних ресурсів; проблеми утилізації боєприпасів; демографічні проблеми.

Сталий розвиток підприємств ВПК визначають різні чинники – екологічні, соціальні, політичні, інформаційні, економічні, які, безумовно, впливають один на одного.

Головними напрямками модернізації є:

- **екологічний вектор:** підтримання екологічної рівноваги в місцях функціонування підприємств оборонного комплексу; здійснення принципу превентивності щодо охорони навколишнього середовища; посилення синергетичної взаємодії економіки та екології; скорочення обсягів шкідливих викидів в атмосферу [1, с. 92]; стабілізація та скорочення забруднення водних об'єктів [1, с. 89]; формування програми захисту та відновлення ґрунтів [1, с. 93]; розробка програми підвищення лісистості територій під військовими об'єктами [1, с. 93]; розробка програми уникання погроз природного та техногенного характеру, зниження темпів накопичення промислових та побутових відходів; розробка заходів щодо підвищення ефективності екологічного управління для мінімізації ризику

виникнення надзвичайних ситуацій, виявлення причин можливих великих аварій.

- **соціальний вектор:** проведення соціально спрямованих реформ ВПК, орієнтованих на підвищення значущості людських ресурсів; підвищення рівня суспільної екологічної свідомості; створення ефективного механізму відповідальності керівництва підприємств оборонного комплексу за заподіяння шкоди навколишньому середовищу; розробка заходів щодо підвищення рівня суспільної екологічної свідомості серед керівництва та виробничого персоналу підприємств ВПК;

- **формування політичних передумов:** виділення відповідних коштів на екологічні заходи в оборонній галузі; створення нормативної бази для розвитку ринкових відносин в галузі оборонної промисловості; залучення органів державної влади і громадських організацій для забезпечення нормальних екологічних умов функціонування підприємств ВПК; формування програми сприяння розвитку підприємництва та мінімізації появи шкідливих відходів.

- **створення інформаційних передумов:** впровадження у виробництво сучасної науково-технологічної інформації та засобів інформаційного забезпечення про екологічний стан; створення спеціальних структур (центрів) для проведення комплексної рекламно-інформаційної, просвітницької кампанії з метою формування в суспільстві розуміння цінності сприятливого для життєдіяльності людини навколишнього природного середовища;

- **економічний вектор:** посилення синергетичної взаємодії економіки та екології; зниження ресурсоемності військового виробництва; впровадження енергоефективних технологій, що підвищать конкурентоспроможність підприємств ВПК у глобальному виробництві та знизить негативний вплив на навколишнє середовище [3, с. 91]; підвищення рівня продуктивності праці в ВПК; підвищення інноваційної активності; боротьба з тіньовою економікою в ВПК.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Цілі розвитку тисячоліття. Україна - 2010. [Електронний ресурс] . - Режим доступу: http://www.undp.org.ua/images/stories/MDGs_UKRAINE__table_2011_UKR.pdf.

РЕКЛАМУВАННЯ РОЗБУДОВИ ТА ІНВЕСТУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

С.І. Рассадникова, старший наук. співробітник, доцент

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних
досліджень НАНУ, м. Одеса

Національні інтереси України вимагають негайних та ефективних заходів, спрямованих на збереження та розбудову екологічної інфраструктури, забезпечення ефективнішого її використання для подолання кризових явищ у соціально-економічному розвитку та поступово досягнення сталого розвитку суспільства. Зміст поняття екологічна інфраструктура визначається як комплекс об'єктів, територій, мереж і систем природного і та антропогенного походження, які функціонують за природними законами, а також забезпечують умови для підтримання збалансованого розвитку природного середовища, збереження середовища життя людини, а також сукупність контролюючих і та запобіжних обслуговуючих ланок, що мають забезпечити охорону навколишнього природного середовища, відтворення, збереження й примноження природних ресурсів, підтримання середовища у життєздатному стані для суспільства і економіки.

Стан екологічної інфраструктури відноситься до кризового і потребує особливої уваги від суспільства і держави, використання сукупності методів і форм регулювання, відновлення, охорони та створення розвинутої національної системи екологічної інфраструктури. Важливий вплив на процес розбудови екологічної інфраструктури в Україні можливо за допомогою розповсюдження рекламування, яке отримало суспільне значення та проникло у всі сфери життя. Рекламування здатне формувати сучасне екологічне мислення та пропонувати екологічно безпечні стандарти життя, здійснювати вплив на поступки та дії окремих соціальних груп, інвесторів, покупців та інших заінтересованих спільнот.

Рекламна діяльність відноситься до важливого складового елементу механізму інтегрованих маркетингових комунікацій, передумов розвитку конкуренції, досягнення успіху у екологічному підприємстві у сфері розвитку екологічної інфраструктури на принципах формування партнерських від-

носин між владою, бізнесом та заінтересованих стейк-холдерів [1, 2]. Реклама є неособистою формою повідомлення певної групи людей характеристик екологічної інфраструктури та екологічних благ та послуг, які вона надає, або ідей створення об'єктів екологічної інфраструктури, її удосконалення, оновлення, системного розвитку, реклама – це визначений рекламний продукт.

Рекламування – це процес створення рекламного продукту або рекламний бізнес у цілому, у даному дослідженні рекламний бізнес пов'язаний з створенням рекламного продукту для концентрування суспільної уваги щодо проблем екологічної інфраструктури, залучення потенційних інвесторів та зацікавлених сторін для вирішення складних питань щодо розбудови екологічної інфраструктури

Рекламування передбачає планування рекламної кампанії або проведення простого показу рекламного звернення у засобах масової інформації, використовуючи для нього ефекти комунікацій, які й визначають цілі рекламної комунікації щодо розвитку екологічної інфраструктури. До ефектів комунікації відноситься формування міцної асоціації у образі мислення стейк-холдерів, вплив на економічну поведінку і свідомість, створення інформованості, стимулювання, переконання щодо існуючих проблем та напрямів рішення відносно розбудови екологічної інфраструктури, стратегічних шляхів, пріоритетів, напрямів, методів її розвитку та відтворення, формування іміджу, поведінки населення, громадських і суспільних організацій, владних і управлінських структур, інвесторів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Рассадникова С.І. Реклама у системі формування екологічної інфраструктури в рамках державно-приватного партнерства / Реклама в Україні: інтеграція теорії і практики: Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції, Київський національний торговельно-економічний університет, Спілка рекламистів України, м. Київ 18 листопада 2011 р. – С.47-50.

2. Рассадникова С.І. Потенціал становлення державно-приватного партнерства у формуванні екологічної інфраструктури в Україні// Економічні інновації. Випуск 47. Проблеми та сучасні зрушення в реальному секторі економіки. Збірник наукових праць. – Одеса: ІПРЕЕД НАНУ, 2012. – С.247-256.

ФОРМИРОВАНИЕ УСЛОВИЙ АКТИВИЗАЦИИ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКИХ ИНИЦИАТИВ В РЫБОПРОМЫШЛЕННОМ КОМПЛЕКСЕ ОДЕССКОГО РЕГИОНА

О.А. Фесенко, к.э.н.

Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины, Одесса

Активное развитие региональных рыбопромышленных комплексов является сегодня приоритетом государственной политики в отрасли. Создана и постепенно апробируется в регионах базовая нормативно-правовая документация, регламентирующая деятельность субъектов рыбного хозяйства. Стратегической целью реформирования рыбопромышленного комплекса является преодоление высокой импортозависимости национального рыбного рынка за счет использования объективно существующих резервов собственного производства рыбы и водных биоресурсов. Наиболее перспективным из этих ресурсов является развитие аквакультуры и марикультуры.

Одесская область традиционно обладает фондом рыбохозяйственных водных объектов, биологические особенности которых позволяют эффективно воспроизводить и выращивать промысловых гидробионтов. В регионе сохранены и преумножены научные результаты многолетних исследований научных школ морской биологии и биотехнологий, существует необходимый квалифицированный состав научных сотрудников и специалистов-рыбоводов. На основе анализа и обобщения отечественного и зарубежного опыта, специалистами ЮгНИРО определены приоритетные для региона объекты, направления и конкретные мероприятия по широкомасштабному развитию рыб и моллюсков. Существуют также экономические обоснования условий высокой рентабельности таких проектов.

Считая современное состояние отрасли в регионе отправной точкой развития аквакультуры и марикультуры, одной из важнейших задач отраслевого менеджмента данного момента выступает поиск путей гармонизации действий местной власти, науки и бизнеса в сфере рыбного хозяйства. Интерес бизнеса способен превратиться в соответствующие предпринимательские инициативы только в случае, когда регион будет иметь единую концепцию и

стратегию развития рыбного хозяйства, которая бы органично вписывалась в существующие стратегические планы экономического и социального развития области и ее субрегионов. Анализ опыта разработки региональных программ развития рыбного хозяйства в областях Украины показал, что такие программы практически не содержат проектов, которые бы поддерживали эффективное функционирование всей отраслевой цепочки от вылова до переработки, хранения и реализации. Бизнес, отслеживая подобные стратегические ориентиры, лишен возможности определить для себя перспективные точки инвестирования. Тем не менее, профессионально разработанная стратегия комплексного развития отрасли дает возможность конвертировать стратегические планы в конкретные проекты, в том числе и с участием частного капитала. Альтернативный программно-проектному варианту отраслевого менеджмента – фрагментарные и бессистемные управленческие действия, которые не приводят к достижению заявленной цели, а способствуют еще большей разбалансированности рыбопромышленного комплекса региона. Например, факт готовности Одесского облсовета передать в аренду 119 водоемов общей площадью 1755 га предпринимателям для рыбохозяйственных целей, направлен на увеличение объемов финансовых потоков в областной бюджет. Однако, без привязки к региональной стратегии и программе развития отрасли, результат данного управленческого решения не находится в целевой области государственной политики рыбного хозяйства в регионе.

Принимая во внимание, что аквакультура и марикультура являются самостоятельным направлением в системе агропромышленного производства, координатором и консультантом для агентов рыбного рынка, а также инициатором программно-проектного подхода к управлению отраслью, должно выступать главное управление агропромышленного развития областной госадминистрации.

Вышеизложенные конструктивы являются необходимыми условиями и первоочередными действиями для создания адекватных условий развития предпринимательства в секторе рыбного хозяйства.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ЗМІЩЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛА ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Л.П. Шацкова, інженер

Одеський національний політехнічний університет

Українська наукова спільнота звернула увагу на проблеми теорії інтелектуального потенціалу в працях таких вчених як: Ю. Гава, А. Гадзало, М. Демчишин, В. Кавецкий, О. Киреева, І. Мойсеєнко, Т. Орлова та інші. У всіх цих працях наголошується на необхідності спрямувати зусилля вчених на всебічне вивчення інтелектуальних ресурсів і капіталу, методичне забезпечення їх обліку та ефективне використання.

Впровадження у науковий вжиток поняття «інтелектуальний потенціал» стало відображенням принципово нового підходу до аналізу ринкових відносин, конкурентних переваг та лідерства підприємств, що ґрунтуються на ефективному використанні унікальних за природою нематеріальних чинників, здатних привести в дію механізм інноваційного розвитку. В науковому світі нема однозначного погляду на економічну категорію «інтелектуальний потенціал», оскільки вона не є закріплена жодним законодавчим документом. Узагальнення підходів до сутності цього поняття дозволить оптимізувати менеджмент, знизити ступінь ризику, підвищити обґрунтованість і оперативність управлінських рішень, спрямованих на забезпечення конкурентоспроможності і сталого розвитку.

Інтелектуальний потенціал пропонується розглядати як систему з властивими їй елементами (інтелектуальний капітал і система управління знаннями), зв'язками і властивостями (інноваційності, конкурентоспроможності, енерго-інформаційними) та системою забезпечення (інформаційною, функціональною та організаційною) [1]. З теоретичного погляду, інтелектуальний потенціал означає можливість досягнення мети, а інтелектуальний капітал – засіб її досягнення [2].

Інтелектуальний потенціал – це можливості, надані інтелектуальними ресурсами у даний час і в майбутньому та можуть бути використані для вирішення якогось завдання або для досягнення певної мети. Інтелектуальні ресурси особистості і суспільства стають сьогодні як засобом адаптації до соціальних умов, що змінюються, так і засобом їх розвитку.

Світовий досвід показує: життєвий рівень усіх верств населення, загальна соціально-економічна ситуація в країні визначаються мірою освіченості суспільства і його ставленням до інтелектуальних цінностей. Лише інтелектуально багате суспільство є гарантом високого рівня життя народу і процвітання держави. Якщо у найбільш розвинутих країнах наука перетворилася у безпосередню продуктивну силу, то в Україні значна частина наявного виробничого потенціалу не використовується або не готова до сприйняття науково-технічних інновацій. В Україні спостерігається криза науки, адже невисока оплата праці наукових працівників, нестача коштів на придбання сучасного обладнання, несприйнятливність до впровадження результатів наукових розробок та інші явища стають причинами значних втрат висококваліфікованого кадрового потенціалу. Існування такого розриву відображає проблему невідповідності та недостатньої кількості економічних і соціальних стимулів для розвитку науки, що не лише руйнує наявний інтелектуальний потенціал, але й серйозно послаблює її економічний потенціал. Вивчення причин, що обмежують можливості ефективного використання інтелектуального потенціалу в Україні, і пошук способів розв'язання цієї проблеми, визначає подальші наукові дослідження.

Інтелектуально-освітній рівень суспільства визначається станом інтелектуальних ресурсів, процес формування, використання та відтворення яких вимагає регулювання з боку держави. Інтелектуальні складові виступають, таким чином, як головна умова прискорення адміністративного, політичного, територіального реформування українського суспільства. Аналіз стану державного управління розвитком окремих інтелектуальних складових виявив наявність ряду проблем. Він показав відсутність чіткого визначення інформаційних ресурсів суспільства, невідповідність стану, темпів виробництва й упровадження інформаційних технологій в Україні світовим тенденціям розвитку. Виходячи з цього, виникають певні суперечності: стрімке застарівання професійних навиків і необхідність постійного навчання або зміни професії, скорочення оплати праці і поява техноеліт, скорочення рівня захищеності працівників і підвищення конкуренції між ними, зникнення меж між робочим і неробочим часом. Інтелектуальні продукти стають основою соціальної поляризації, загострення проблеми бідності виглядає закономірним наслідком становлення нового суспільства і відображає розшарування суспільства на «інтелектуальну еліту» і нижчий клас,

який не має можливості брати участь в сучасному наукоємному виробництві. Підвищення якості інтелектуальних ресурсів, на думку автора, пов'язано з проблемами управління людськими ресурсами. Інвестиції в людські ресурси стають головним фактором сталого розвитку підприємництва. До них науковці зараховують вкладення в освіту і професійну підготовку, а також витрати на міграцію і пошук роботи. Ці вкладення здійснюються з надією на високу окупність в майбутньому.

Останні дослідження показали, що інвестиції в людський капітал, інформаційні технології й інші складові інтелектуального капіталу багатьох підприємств стають достроковим фактором конкурентоспроможності як окремого підприємства, так і держави в цілому. На підставі виокремлення основних складових інтелектуальних ресурсів суспільства та враховуючи фрагментарний характер державного управління розвитком інтелектуальних ресурсів в Україні, запропоновано його вдосконалення за такими напрямками: державне управління знаннями; державне управління інформаційними ресурсами; державне управління людськими ресурсами. Враховуючи стратегічну роль інтелектуальних ресурсів, державне управління знаннями, на погляд автора, має забезпечувати інтегруючий підхід до використання нових управлінських, маркетингових та інформаційних технологій, інноваційної активності й творчості людей. Підкреслюючи націленість інтелектуальних ресурсів на перспективу, акцентуємо увагу на необхідності підвищення ефективності використання всіх наявних ресурсів держави, одержанні кращих і більш швидких інновацій, вдосконаленні надання послуг, зниженні втрат від невикористання інтелектуальних активів. Створення чіткої і законодавчо визначеної системи підтримки і безпеки інформаційного ринку має передбачати механізм формування і розвитку національної інформаційної мережі, яка б забезпечувала одержання й обробку власного інформаційного продукту, його маркетинг і сучасні технології передачі [3].

Стратегія росту, заснована на використанні інтелектуального потенціалу, не обмежується інвестиціями лише в один людський капітал з метою підвищення рівня освіти. Вона також спрямована на забезпечення відкритості для інновацій і передбачає інвестиції в елементи постійного капіталу, які містять знання, а також інвестиції в людей і інститути, спрямовані на збільшення здатності суспільства і діючих в ньому економічних агентів акумулювати і вико-

ристовувати знання. Вироблення комплексної державної політики у сфері управління інтелектуальними ресурсами потребує виваженої інноваційної політики. Розвиток інноваційних процесів має відбуватися з урахуванням як загальнодержавних можливостей та інтересів, так і спиратись на ініціативу представників державної влади всіх рівнів. Так, зокрема, на державному рівні слід суттєво підвищити інтелектоємність державно-управлінських рішень; якісного зростання потребує творча активність управлінських команд та державних службовців. На зміну властивим для сучасної діяльності органів державної влади авторитарним, адміністративним та бюрократичним формам і методам роботи мають прийти інноваційні стилі мислення, орієнтовані на інтелектуалізацію суспільних відносин, підвищення якості та ефективності управлінської діяльності.

Таким чином, здатність країни до ефективного використання інтелектуального потенціалу визначає можливості її подальшого економічного розвитку на основі переходу до вищого технологічного укладу. Завдання, що постають перед Україною, полягають у реальній зміні моделі соціально-економічного розвитку, яка має ґрунтуватися на використанні інтелектуального потенціалу, пріоритеті інноваційної діяльності. Здатність підприємства до ефективного використання інтелектуального потенціалу визначає можливості його подальшого сталого розвитку та конкурентоспроможність на ринку. У новій державній стратегії розвитку інтелектуального потенціалу мають органічно поєднуватися чинники економічної ефективності та конкурентоспроможності, соціалізації та гуманізації розвитку, екологізації виробництва, ринкові механізми та засоби державного регулювання сучасного типу. Така стратегія передбачає перехід до принципово нової управлінської ідеології розвитку суспільства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Мойсеєнко І.П., Демчишин М.Я. Регресійний аналіз інтелектуального потенціалу // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №10. – С. 142-149.
2. Гадзало А.Я. Значення інтелектуального потенціалу в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів // Економіка АПК. – 2006. – №8. – С. 138-142.
3. Киреева О.Б. Государственное управление развитием интеллектуальных ресурсов в Украине: теоретико-методологический аспект.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук. Дніпропетровськ.- 2006. - 20 с.

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

*Н.Л. Шлафман, д.е.н., с.н.с., Т.О. Кір'язрова, аспірант
ІПРЕЕД НАН України, Одеса*

Податкова система країни повинна, як і всі інші фактори розвитку, сприяти вирішенню стратегічних задач розвитку нашої держави, а її фіскальна сутність має мати вторинне значення. Однак, у процесі реформування податкової системи України були шаблонно перенесені особливості податкових систем розвинених країн, що склалися протягом не одного десятиліття років, на нашу економіку. Із двох підходів до проведення податкових реформ: революційного й еволюційного, був обраний саме революційний, що передбачає внесення глибоких принципових змін в оподаткування. А саме цього, виходячи з досвіду розвинених країн, наприклад, США, не рекомендується робити. Були обрані основні податки, наприклад, такі як ПДВ і податок на прибуток, якими ефективно користуються розвинені країни, причому, не були прийняті в увагу умови, в яких вводилися дані податки, і сама їх сутність.

Характерною рисою ПДВ є те, що він призначений стримувати кризу надвиробництва й прискорювати банкрутство слабких підприємств. В Україні механізм визначення ПДВ не враховує ні сутності податку, ні його наслідків. Основна мета його введення - наповнення бюджету, адже з усіх податків у ньому найяскравіше виражена фіскальна функція. Законодавством закріплено, що ставка ПДВ застосовується у відсотковому відношенні до вартості реалізованих товарів (робіт, послуг). Таким чином, ігнорується сама сутність цього податку. Це проявляється ще й у тому, що ПДВ стягується навіть із відрахувань на соціальне страхування, внесків у Пенсійний фонд, акцизного збору, амортизаційних відрахувань і тому подібного. Таким чином, податком обкладається не додана вартість, а витрати, пов'язані з виробництвом продукції. Крім того, ПДВ сьогодні став головним знаряддям корупційного тиску на підприємницький сектор: 60 % бухгалтерів зайняті розрахунками щодо ПДВ; навколо ПДВ створилася величезна напівкримінальна сфера діяльності, в якій задіяні тисячі людей і через які проходить більше половини валового продукту.

Якщо ми хочемо перейти на інноваційний шлях розвитку, то ПДВ виявляється одним з каменів спотикання, тому що ПДВ по

суті штрафус підприємства за ускладнення виробництва: тобто, чим складніше виробництво, чим більше технологічних переділів, чим більше постачальників – тим більше розмір ПДВ. І в підсумку виходить, що чим складніше високотехнологічна продукція, тим більший податковий тягар.

Таким чином, необхідна заміна ПДВ і податку на прибуток підприємств податком з обороту. Розрахунки показали, що при ставці цього податку 5%, податкові надходження до бюджету зростуть.

При цьому перевагами впровадження податку з обороту є:

- зниження витрат держави та підприємницьких структур на адміністрування податків, тобто істотно скоротиться час і, відповідно, невикористаний персонал, необхідний для адміністрування податків, що призведе до значної економії в загальнодержавному масштабі;

- процес надходжень податку до бюджету може йти перманентно, що забезпечить стабільність наповнення його дохідної частини;

- податок з обороту набагато простіше, а тому й уникнути його сплати набагато складніше (податкове маневрування починається тільки тоді, коли в розрахунку оподаткованої бази з'являється від'ємник). Обкладаючи в однаковій мірі всі елементи вартості, держава стимулює ефективне виробництво, тоді як оподаткування прибутку або доданої вартості зацікавлює лише в матеріаломістості, вбиваючи інтерес до одержання доходу. Крім того, обкладання обороту, що включає до оподаткованої бази витрати, ще і більш справедливо, оскільки в будь-якому спожитому ресурсі є неоплачена «природна складова» (понад витрати на її видобуток / транспортування), не пов'язана з працею або імпортом;

- введення податку зробить нерентабельними багаторівневі корупційні канали розподілу з великою кількістю посередників і буде стимулювати розвиток реального сектора економіки.

НАПРЯМКИ ДЕРЕГУЛЯЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛИХ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УКРАЇНІ

*Н.Л. Шлафман, д.е.н., с.н.с., М.М. Стоянова, к.е.н.,
Городинський А.Л.*

ІНСТИТУТ НАН України, Одеса

Світовий досвід переконливо довів, що кожна з країн, які динамічно розвиваються, розробляла довгострокову програму соціально-економічних перетворень, багато в чому засновану на розвитку і підтримці сектора малого і середнього підприємництва (МСП), що є найбільш динамічним фактором економічного зростання. Ці держави, ґрунтуючись на об'єктивному аналізі всебічної інформації про стан сектора МСП і його реального внеску до економіки країни, розробляли політику підтримки і розвитку цього сектора. Таким чином, законодавством більшості розвинутих країн МСП визначено як особливий суб'єкт державного регулювання і основною тенденцією розвитку оподаткування МСП є прагнення до максимального спрощення податкових схем. На відміну від такого підходу, в Україні з кожним роком погіршується стан підприємницького середовища, тобто умови для розвитку підприємницької діяльності, про що свідчать дані основних міжнародних рейтингів. Зокрема, у рейтингу сприятливості ведення бізнесу «Ведення бізнесу - 2012: ведення бізнесу в умовах більшої прозорості» Всесвітнього банку Україна спустилася на 3 сходинки і зайняла 152-е місце серед 183-ти країн світу. У щорічному світовому рейтингу Transparency International (найавторитетніша міжнародна організація, що досліджує проблеми корупції в різних країнах) Україна опустилася з 134-го на 152-е місце, розділивши цю позицію з Таджикистаном. Україна опустилася на 164 місце в рейтингу економічної свободи серед 179 держав світу, що розраховується американською дослідницькою організацією Heritage Foundation і газетою Wall Street Journal, - це останнє місце в рейтингу економічної свободи серед європейських держав. Тоді як у 2010 році Україна займала 162 місце, а в 2009-му була на 152 позиції [1].

Таким чином, проведене дослідження дозволяє зробити висновки про суттєве погіршення інституційного середовища малого та середнього підприємництва, що становить загрозу національній безпеці, внаслідок можливого різкого зростання безробіття та зниження рівня життя населення.

Наші дослідження показали, що нагально необхідно вдосконалення інституційного середовища діяльності МСП у таких напрямках:

1. Введення обов'язкової економічної і правової експертизи нормативних актів на їх відповідність вимогам розвитку підприємництва і боротьби з корупцією. Державну службу України з питань регуляторної політики і розвитку підприємництва доцільно наділити правом відхилення документів, що не відповідають даним вимогам, ще на стадії їх розробки.

2. Вдосконалення Податкового кодексу України:

– для самозайнятих підприємців-фізичних осіб, які не мають найманих працівників, відмінити обов'язкову реєстрацію, ввести патент на надання окремих послуг, а податками, що сплачуються, мають бути: податок з доходів фізичних осіб і єдиний соціальний внесок. При наявності найманих працівників ці ж податки мають сплачуватися підприємцем за них, причому необхідно відмінити обмеження на кількість зайнятих;

– впорядкувати діяльність контролюючих органів, тобто необхідно законодавчо встановити, що позаплановий контроль підприємств проводиться тільки у випадках перевірки отриманої інформації про виникнення погрози або про заподіяння збитків життю чи здоров'ю людей, забруднення навколишнього середовища, аварійних ситуацій, а у відношенні суб'єктів малого і середнього підприємництва позапланові виїзні перевірки можуть проводитися тільки після узгодження з органом прокуратури за місцем здійснення підприємницької діяльності. Крім того, передбачити введення норми, що перевірка, визнана проведеною з порушенням закону, буде вважатися недійсною, а всі претензії до підприємця, у такому випадку, відхилені;

– виключити зі ст. 75 Розділу II Податкового кодексу України у п. 75.1 поняття «фактичні» перевірки і, відповідно, виключити п. 75.1.3, ст.80, а в п. 86.5 статті 86 замінити слова «статтею 80» словами «статтею 75».

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Большинство международных рейтингов Украины ухудшились // <http://www.analitik.org.ua/current-comment/economy/4f04024d0b06f/>

РОЗДІЛ ІІІ
МОДЕЛІ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ
ПІДПРИЄМНИЦТВА, ДЕРЖАВИ ТА
СУСПІЛЬСТВА, СПРЯМОВАНІ НА СТАЛІЙ
РОЗВИТОК УКРАЇНИ

ЕКОЛОГІЧНИЙ ФРАНЧАЙЗИНГ ЯК МЕХАНІЗМ АКТИВІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ХАРЧОВІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Н.М. Андрєєва д. е. н., В.І. Козловцева

ІПРЕЕД НАН України, м. Одеса

Харчова промисловість України є однією з галузей національної промисловості, що розвивається швидкими темпами. На сьогодні продукція харчової промисловості складає приблизно 15% всієї продукції, яка виробляється на території України. Внаслідок значних внутрішніх та зарубіжних інвестицій в українські підприємства, а також впровадження міжнародного досвіду, у галузі відбуваються позитивні зміни. Зокрема, впровадження нових технологій виробництва значно покращило якість продукції та її екологічність. Експерти одноголосно оцінюють світовий ринок екологічних товарів та послуг як досить ємний (як мінімум 500 млрд. доларів США) та один із самих динамічних. За приблизними оцінками, його щорічний приріст складає 5%, а в окремих країнах темпи приросту прогноуються ще більш високими. Наприклад, у країнах Балтії – до 8% на рік, у Канаді – 10% на рік протягом наступних п'яти років. Ринок екологічних послуг у країнах Східної Європи, включаючи СНД, оцінюється приблизно в 20 мільярдів доларів США, а його середнє зростання – 1%. За прогнозами ряду експертів, у першій половині XXI ст. до 40% світового виробництва складуть продукція та технології, які пов'язані з екологією та енергетикою. Важливість екологічного франчайзингу як економічного інструменту сталого розвитку галузі харчової промисловості важко переоцінити. Наприклад, одна з найвідоміших міжнародних корпорацій «McDonald's Corporation» володіє лише 15% ресторанів створених на базі її бренду, тоді як 85% ресторанів належать національним франчайзі.

Українська харчова промисловість традиційно виробляє основні продукти харчування, такі як цукор, сіль, рослинна олія, молочні продукти, алкоголь, кондитерські вироби. Серед переважних напрямків у цій галузі - молочне та м'ясопереробне виробництво, цукрорафінадна промисловість, виробництво муки та зернових продуктів, екстракція рослинної олії, виробництво крохмалю і патоки. Дана галузь володіє значними виробничими потужностями, трудовими ресурсами та дослідницьким потенціалом, тому за останні роки інтерес до неї виявило чимало міжнародних компаній. Постійне зростання кількості виробників продуктів харчування та

супермаркетів також свідчить про розвиток цього сектору, який залишається одним з найбільш привабливих як для зарубіжних, так і для українських інвесторів. Аналіз зазначених векторів розвитку прямо обумовлює необхідність в визначенні нормативних, а головне – економічно обґрунтованих правил гри, які активізують розвиток ринку харчової промисловості з одночасним запобіганням галопуючим та стагнаційним процесам.

Найбільш вдалим інструментом, покликаним реалізувати цю політику, є саме франчайзинг, що в першу чергу обумовлене його генезисом і тісним зв'язком з економічною складовою, яка постає головною складовою в підприємницькій діяльності. На підґрунті аналізу існуючого законодавства України, запропонуємо авторське бачення економічної та правової сутності франчайзингу [1-2]. Виходячи з цього, зазначимо, що екологічний франчайзинг у харчовій промисловості – це один з видів підприємницької діяльності в умовах сталого розвитку, що полягає в активній поведінці правоволодільця (франчайзера), направленої на створення публічної оферти з передачі прав правоотримувачу (франчайзі) на об'єкт інтелектуальної власності (франшизи), а саме право на використання екологічно чистих технологій, який знаходиться в приватній власності правоволодільця, на договірних засадах з суттєвими умовами договору у вигляді: темпоральних меж, об'єкту угоди, суб'єктного складу та плати за користування. До форм екологічного франчайзингу в галузі харчової промисловості, які активно можна впровадити саме в Україні, слід віднести: маркет-франчайзинг, сервісний франчайзинг, бізнес-франчайзинг, конверсійний франчайзинг, віддалений франчайзинг, субфранчайзинг, розширений франчайзинг, комбінаційний франчайзинг, змішаний франчайзинг, франчайзинг дистрибуції продукту, майстер-франчайзинг.

Резюмуючи усе вище наведене, зазначимо, що відсутність сформованих організаційно-методичних та економіко-правових засад впровадження екологічного франчайзингу в Україні гальмує розвиток та активізацію екологічно чистих виробництв у вітчизняної харчової галузі. Подальші дослідження у напрямку розкриття сутності, особливостей та розкриття можливих форм впровадження екологічного франчайзингу є важливою складовою сталого розвитку українських підприємств у сфері харчування.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р.//Голос України: офіційне видання від 12.03.2003 № 45.
2. Постанова КМУ "Про затвердження Національного стандарту № 4 "Оцінка майнових прав інтелектуальної власності" від 03.10.2007 р. № 1185// Урядовий кур'єр офіційне видання від 17.10.2007 № 191.

ІНСТРУМЕНТИ ЗАХИСТУ ІНТЕРЕСІВ ВІТЧИЗНЯНИХ ЕКСПОРТЕРІВ ЗА КОРДОНОМ

Б.В. Буркинський, академік НАН України, д.е.н., проф.,

І.А. Циналеєвська

ІПРЕЕД НАН України, м. Одеса

Процес включення вітчизняних підприємств до глобалізованої світової економіки обумовив виникнення значних можливостей збуту для вітчизняної продукції. Разом із тим, доступ до закордонних ринків товарів та послуг пов'язаний із залученням до системи глобальних конкурентних відносин. Для країн, що є реципієнтами вітчизняної продукції, виникнення значного імпортного потоку продукції, що складає конкуренцію місцевим виробникам спричиняє необхідність захисту місцевих ринків через застосування селективних протекціоністичних заходів, особливо необхідність застосування таких заходів актуалізується в часи виникнення спаду національного виробництва та економічних криз. Саме тому, незважаючи на те, що більшість розвинутих країн світу є членами СОТ, вибіркового захисту національних виробників через надання прямої держаної допомоги (надання пільг національним виробникам), введення заходів захисту торгівлі (антидемпінгові, компенсаційні та спеціальні заходи), впровадження держзамовлень на випуск продукції та підвищення ввізних митних тарифів є прийнятним, за умови формування чітких та прозорих правил для всіх суб'єктів ринку та наявності неспростовних доказів (у випадку антидемпінгового розслідування) присутності недобросовісної конкуренції.

Станом на початок 2012 року в ряді країн світу та деяких митних союзів проти українських експортерів поводяться 25 чинних антидемпінгових заходів, а саме: в Аргентині, США, Мексиці, Таїланді, Туреччині, Канаді, ЄС та 4 спеціальні заходи, зокрема: в Митному союзі Республіки Білорусь, Республіки Казахстан та Російської Федерації та окремо в Казахстані. Крім того, антидемпінгові розслідування проводяться на даний момент в Індонезії та Індії, а об'єктам чинних спеціальних розслідувань є експорт в Митний союз Республіки Білорусь, Республіки Казахстан та Російської Федерації та окремо в Республіку Казахстан. Тривають перегляди виробів (термін яких вже спливає) щодо розслідувань порушення антидемпінгового законодавства в Аргентині, США та ЄС.

Сукупність методів захисту інтересів національних товаровиробників за кордоном можна умовно розділити на фінансові (надання пільг за експортними кредитами, субсидіювання тощо), іміджеві (проведення за державної підтримки виставок, ярмарок, форумів та інших репрезентативних заходів) та консультативні (надання допомоги в питаннях дослідження закордонних ринків, юридичного супроводу та ін.).

У вітчизняній практиці, моніторинг протекціоністичних заходів проти українських експортерів здійснює Департамент співробітництва з СОТ та з питань торговельного захисту при Міністерстві економічного розвитку та торгівлі (МЕРТ). Як правило, проблеми, що виникали в питаннях захисту вітчизняної продукції за кордоном вирішувалися на рівні самих товаровиробників. Закордонні дипломатичні установи України лише фіксували випадки та передавали інформацію до МЕРТ, проте, здебільшого, провадили політику невтручання, зважаючи на те, що вирішення таких питань не входило до їх компетенції. Із набранням чинності Постанови КМУ від 01.06.2011 №578 «Про внесення змін до Порядку здійснення захисту інтересів вітчизняних товаровиробників під час проведення іноземними державами, їх економічними або митними об'єднаннями антидемпінгових, спеціальних захисних або компенсаційних розслідувань щодо імпорту товарів українського походження», нормативно зафіксовані обов'язки закордонних дипломатичних представництв України щодо відслідковування в офіційних джерелах іноземних держав інформації про наявність загрози порушення розслідування або факт його порушення та оперативного інформування МЕРТ через МЗС.

Як свідчить практика експортної діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання, забезпечення захисту інтересів вітчизняних товаровиробників, так само, як і просування вітчизняних товарів та послуг за кордоном, залишається завданням експортера. Через діяльність закордонних представництв мають змогу реалізувати власні інтереси лише ті підприємства, що є найбільшими експортерами, або підприємства, що відкрили власні представництва ще за часів СРСР. Разом із тим, навіть для найбільших підприємств, що володіють достатніми фінансовими ресурсами процесуальні процедури захисту інтересів за кордоном пов'язані із значними витратами часу та потребують відповідного досвіду та компетенції. Основні матеріальні витрати в питаннях порушення проти вітчиз-

няних товаровиробників за кордоном антидемпінгових та спеціальних захисних розслідувань пов'язані із юридичним супроводом та перекладом документів, що пов'язані із процедурою розгляду антидемпінгового розслідування. Відтак, захист інтересів експортерів, що є суб'єктами малого та середнього бізнесу є приреченим через відсутність достатньої кількості фінансових ресурсів.

Зважаючи на окреслену проблему, на нашу думку, доцільною є пропозиція щодо створення спеціалізованої організації, що займатиметься питаннями, пов'язаними із захистом національних інтересів та просуванням вітчизняної продукції за кордоном. Така установа може бути створена як централізовано (Асоціація експортерів України), так і за територіальним принципом побудови (Асоціація експортерів відповідного регіону України) та, відповідним чином, функціонувати, як на території України, так і на території країн, що є найбільшими споживачами вітчизняної продукції.

Відтак, діяльність Асоціації експортерів України має бути зосереджена в 4 основних напрямках: маркетингове консультування (дослідження зовнішніх ринків, підготовка до проведення в країні базування презентаційних заходів для вітчизняних експортерів, розробка дистрибуційних каналів тощо); юридичне консультування (юридичний супровід угод між вітчизняними підприємствами та зарубіжними партнерами та допомога в підготовці судових позик та захисту інтересів вітчизняних експортерів за кордоном); та адміністративне асистування (оформлення віз, процедура легалізації документів/проставляння апостилю тощо) та управлінське консультування (інформування про режим іноземного інвестування та умови провадження діяльності в країні базування, кадрове консультування щодо методики ведення переговорів із зарубіжними партнерами із урахуванням менталітету, гендорної політики, етнічних та релігійних особливостей тощо. Функціонування такої установи сприятиме зменшенню транзакційних видатків та ризиків зовнішньоекономічної діяльності, та, відтак, слугуватиме основою збільшення ефективності експортної діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання.

РАЗРАБОТКА СИСТЕМЫ ОЦЕНОЧНЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ДЛЯ КОНТРОЛЛИНГА В СИСТЕМЕ ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЯ

О.И. Головина

Одесский государственный экологический университет

Для выполнения функций контроллинга необходимо четко определить состав показателей с распределением их по центрам ответственности.

При формировании системы показателей необходимо учитывать принципы *ценности и достаточности*. Если показателей недостаточно, то при осуществлении операций контроллинга могут быть утеряны существенные данные. Если же их слишком много, то усложняются процедуры сбора и анализа данных, что может привести как к увеличению времени, так и стоимости обработки информации.

Определение показателей представляет собой один из основных инструментов обеспечения оперативности процессов контроллинга.

На основании плановых оценочных показателей осуществляется отслеживание процессов функционирования объектов природопользования, степень отклонения от поставленных целей.

В процессе разработки показателей должны быть учтены такие факторы, как:

- основная цель деятельности подразделения (центра ответственности), которая подчинена цели функционирования всего объектов природопользования;

- подцели и задачи центра ответственности, выделение которых позволит привести в соответствие им тот или иной показатель. При этом для оценки достижения основной цели может быть использован ключевой показатель, а степени выполнения задач - вспомогательные, что обеспечит как оперативный контроль, так и стратегический анализ;

- особенности анализируемого явления при определении количественных и качественных показателей, так как система управленческого учета позволяет вести измерение, как в стоимостном, так и количественном выражении;

- возможность сбора необходимых данных, а также стоимость данной процедуры, так как затраты на получение информа-

ции не должны превышать результативность принимаемых на их основе решений.

Первичные документы представляют собой источники, из которых собираются данные для последующей обработки.

Для управленческого учета, как технологии контроллинга, первичными документами, кроме данных учетной системы, служат сведения о нормах расхода материальных ресурсов, технологических отходов, исследования о ситуации на рынке, отчеты о проведении научно-исследовательских работ, возможности использования их результатов в соответствующих условиях производства, размеры штрафных санкций при невыполнении сторонами пунктов хозяйственных договоров и др. Из первичных источников данные собираются посредством установленных форм управленческой отчетности и распределяются по специально разработанным учетным регистрам.

Процедуры сбора, обработки и предоставления информации представляют собой отношения по поводу сбора информации для нужд контроллинга.

Также важным моментом как при формировании системы контрольных показателей, так и в целом при функционировании системы контроллинга является временной аспект. Установление временных характеристик при реализации всех элементов контроллинга — основа обеспечения его эффективности. При определении слишком больших сроков теряется оперативность. Если контрольное время меньше, чем периодичность изменения исследуемых элементов функционирования предприятия, то происходит повторный сбор данных и перегрузка излишней информацией, усложняются процедуры управленческого учета и увеличивается его трудоемкость.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Аристархова М.К., Зуева О.К., Матягина Т.В. Подход к построению механизма контроллинга// Современные проблемы экономической теории и практики: Сборник научных трудов - Уфа: Изд-во УГНТУ, 2005.

2. Головина Т.В., Исакова Р.Е. Попова Л.В. Контролинг// Учебное пособие – М., 2003.

ИННОВАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ КАК ФАКТОР ОБЕСПЕЧЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ

Е.Н. Гончаренко, доцент

Одесский национальный экономический университет, г. Одесса

На современном этапе экономического развития внедрение инновационных технологий является необходимым условием обеспечения устойчивого функционирования предприятия. Инновационная деятельность является средством достижения конкурентных преимуществ предприятия. При этом конкурентные позиции предприятий, интенсивно использующих сложную технологию, все больше зависят от их способности принимать обоснованные технологические решения, что требует значительного объема инвестиций, разработки, освоения, использования технологических инноваций и управления инновационными процессами предприятия как единым целым.

Функционирование предприятий невозможно без внедрения инновационных технологий, поэтому особую актуальность представляет разработка теоретической базы и методических рекомендаций по оценке инновационных возможностей предприятия.

Несмотря на глубокую разработанность инвестиционной теории, многие вопросы, связанных с осуществлением инновационных проектов и внедрения инновационных технологий на предприятиях остаются нерешенными, в частности, влияние их на устойчивость работы предприятия.

Высокий производственный потенциал является основой для эффективного использования предприятием технологических и других видов инноваций, так как, имея современные активы, предприятие становится более восприимчивым к различным нововведениям [1, 2]. Однако, на современном этапе развития предприятия сталкиваются с рядом проблем. Во-первых, резко усложнился выбор производственной технологии в условиях ее динамичного развития. Во-вторых, предприятия все чаще оказываются перед дилеммой - закупать технологию на рынке или довольствоваться собственными разработками. И, в-третьих, сама технология становится источником дохода, поэтому предприятия должны решать вопрос, продвигать ли свои разработки на рынок или использовать их самим.

При выборе инновационных технологий важно определить их влияние на устойчивость функционирования предприятия. Для предприятий можно выделить этапы внедрения инновационных технологий в зависимости от их сложности и наукоемкости: адаптация новых технологий к существующим возможностям предприятия, что позволит обеспечить конкурентные преимущества; разработка технологий, способных обеспечить устойчивое развитие предприятия; инсталляция технологий ведущих предприятий отрасли к условиям данного предприятия, перенявшего данную технологию; технологический скачок обеспечивает долгосрочные преимущества в конкуренции за счет широкого спектра поисковых научно-исследовательских разработок, направленных как на производство новой продукции, так и поиск преобразующих технологий.

Можно функциональное состояние предприятия представить в виде $X(t)$ вектора. Пусть $X(t)$ – вектор состояния предприятия на момент оценки его функционирования; $\dot{X}(t)$ - изменение функциональных возможностей предприятия (например, в условиях кризиса); ε - возмущения, направленные на производственную деятельность предприятия, в том числе и с использованием инновационных технологий. Тогда модель функционирования предприятия:

$$\dot{X}(t) = f(x, t, \varepsilon).$$

Анализ устойчивого развития предприятия зачастую связан с возмущениями внешней среды ε (эффективностью использования инновационных технологий). Для конкретных условий существуют весьма незначительные колебания экономических показателей, что в условиях кризиса приводит к формированию точек бифуркации дальнейшего функционирования предприятия.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Економіка і організація інноваційної діяльності: Підручник / О.І. Волков, М.П. Денісенко, А.П. Гречан. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 960 с.
2. Економіка підприємства в умовах ринкових перетворень: Монографія // За ред. проф. О.Г. Янкового. – Одеса: Атлант, 2010. – 389 с.

БИЗНЕС-МОДЕЛИ ОРГАНИЗАЦИИ РАБОТЫ КРУПНЫХ МИРОВЫХ ПОРТОВ

А.Г. Демьянченко, к.э.н.

Азовский морской институт ОНМА, г. Мариуполь

Дискуссии о реформировании портовой отрасли ведутся в среде украинских экспертов на протяжении длительного времени. Принятие Закона Украины «О морских портах» позволяет сделать первые уверенные шаги в направлении повышения эффективности работы портов за счет расширения правового поля для совместной деятельности государственных и частных компаний, перестроения системы управления и перераспределения полномочий административных органов. Серьезные преобразования ставят новые задачи перед специалистами отрасли, одной из которых является построение эффективной бизнес-модели существования «нового» порта. Для решения данной задачи целесообразно обратиться к опыту организации работы крупных мировых портов, которые апробировали многие механизмы из предполагаемых для внедрения в практику работы украинских предприятий.

Предлагается рассмотреть бизнес-модели пяти крупнейших мировых портов, выбранных по показателям эффективности – производительность, доходность, объем грузовых услуг, логистических и производственных, а именно Port Authority of Singapore, Port of Rotterdam, Port Authority of New York & New Jersey, Shanghai international port, The port of Los-Angeles.

В результате анализа можно сделать следующие выводы:

1. Крупнейшие порты мира находятся в муниципальной или государственной собственности, причем в Shanghai international port единственным оператором является государственная компания. Верхний уровень управления – наблюдательный совет, а оперативное руководство осуществляется исполнительными дирекциями и/или единолично генеральным директором/президентом.

2. Активно внедряются инновационные технологии: применение робототехники, повышение экологичности и энергоэффективности, формирование единой информационной сети порта, использование альтернативных источников энергии.

3. Задачи управления персоналом – клиентоориентированность, повышение качества работ и постоянное обучение.

4. Приведенные порты являются лидерами отрасли и по

уровню технологического развития. Такое положение ими было достигнуто за счет маркетинга услуг и взаимодействия с партнерами портовой администрации. В общем, каждый порт использовал такие методы:

- предоставление земли и инфраструктуры в долгосрочную аренду, создание зон свободной торговли, редевелопмент неэффективно используемых участков;

- финансовое стимулирование энергоэкономичности и экологической чистоты;

- формирование эффективной системы взаимодействия как между крупнейшими клиентами при посредничестве администрации порта, так и между менеджерами партнеров и руководством порта;

- формирование из сервисных компаний портовых объединений, что позволяет повысить качество их работы, экономить на технологической базе, улучшить коммуникации.

5. В области управления финансами и рисками подходы к менеджменту также почти идентичны и отвечают современным технологиям, а именно:

- наличие системы бюджетов, центров ответственности, финансового мониторинга и контроллинга;

- использование эффективной системы инвестиционного планирования и реализации проектов – соответствие инвестиционной стратегии долгосрочному плану развития порта;

- использование единой корпоративной системы планирования ресурсов предприятия.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ:

1. Rotterdam Authority Annual report 2011 / World Port Center (WPC). – Rotterdam, Netherlands. – 2012. – 186 p.

2. MPA Annual report 2011 «Growing together» / Maritime and port authority of Singapore. – Singapor. – 2012. – 112 p.

3. Закон Украины «О морских портах». – Голос Украины. – №105 – 13.06.2012.

4. Financial policies for the harbor department of the city of Los Angeles. – Режим доступа: http://www.portoflosangeles.org/idx_finance.asp

5. Corporate Information. – Port Authority of NY & NJ. – Режим доступа: <http://www.panynj.gov/corporate-information>.

СТИМУЛЮЮЧА РОЛЬ КОЛЕКТИВНИХ ІНТЕРЕСІВ В ПІДПРИЄМНИЦТВІ

С.Б. Колодинський, к.е.н., доцент

Одеський національний економічний університет м.Одеса

Потреби учасників виробництва породжують їх інтереси. Необхідно чітко розмежовувати дані економічні категорії. Так, потреби - це об'єктивна необхідність виробництва і відтворення матеріальних і духовних умов життя людей, і їх слід усвідомлено направляти і задовольняти. Тоді як інтереси є об'єктивною спрямованістю діяльності людей задовольняти потреби, обумовлені тим або іншим їх положенням в суспільстві і формою виробничих відносин.

Основою інтересу, його субстанцією виступає потреба. Необхідність задоволення потреб є спонукальним мотивом для людської діяльності, розвитку виробництва, а сама потреба спонукає до трудової діяльності і викликана потребою, що представляє економічний інтерес.

Колективи малих підприємств, незалежно від форм власності, складаються з окремих працівників, кожний з яких має свої специфічні потреби, виявляються в конкретних економічних інтересах. Економічні інтереси працівників малих підприємств не можна представляти як просту сукупність їх особистих інтересів, як просте їх поєднання. Колективних інтерес є інтересом вищого порядку, який включає не тільки матеріальну зацікавленість, але на нашу думку є, поза сумнівом, визначальним, що відображає інтелектуальну та моральну зацікавленість в результатах праці.

Колективні інтереси членів малих господарських форм як суб'єктів ринкової економіки, припускають необхідність реалізації власності на засоби виробництва в цілях створення певних матеріальних благ, що забезпечують отримання прибутку. Тому серед інтересів працівників малих підприємств слід виділяти як виробничі, так і невиробничі інтереси. Перші складаються на основі необхідності розвитку і розширення речовинних чинників виробництва, другі - під впливом необхідності задовольняти свої природні потреби. Дані інтереси тісно взаємозв'язані і неможливо їх реалізувати відособлено.

Засобами, що спонукають до задоволення як колективних, так і особистих інтересів є система економічних стимулів. Стиму-

ли, як потреба і інтереси, мають об'єктивну основу існування і є формами реалізації і вирішення протиріч економічних інтересів в процесі суспільного виробництва.

Взаємозв'язок інтересів і стимулів необхідно розглядати як єдність "внутрішнього-зовнішнього", "сутності-явища", як єдність особистого та колективного. Якщо інтереси пов'язані з суттю економічних відносин, то стимули є проявом суті на поверхні економічних явищ і виступають у вигляді об'єктивно необхідних в даних умовах господарських формах: прибутку, заробітній платні, засобах матеріального заохочення і т.д. Дані засоби здатні достатньо близько поєднувати інтереси держави, колективу і окремих працівників, якщо у останніх буде створена достатня матеріальна зацікавленість в результатах праці. В процесі реалізації, при взаємодії стимулу і інтересу, останній переростає в матеріальну зацікавленість, змістом якої виступає інтерес, а формою матеріальний стимул. Ступінь матеріальної зацікавленості залежить від того, наскільки стимули відповідають матеріальним інтересам колективів і окремих працівників.

В умовах переходу до ринкових форм господарювання, однією з яких є малий бізнес, формується якісно нова система виробничих відносин, в якій змінюються і способи матеріального стимулювання виробників. При цьому необхідно враховувати особливості становлення і розвитку ринкових форм на різних етапах господарських перетворень, з тим, щоб постійно удосконалювати методи дії на матеріальну зацікавленість працівників.

Вдосконалення форм реалізації економічного стимулювання малого бізнесу повинне супроводжуватися перетворенням ринкових важелів в один з основних регуляторів господарської діяльності. Розгортання ринкових відносин в економіці повинен супроводжуватися наданням свободи в господарській діяльності підприємств, в розподілі і використуванні прибутку на інвестиційні потреби і поточне споживання. Дана умова є об'єктивною необхідністю, тому що, централізоване деталізоване планування і наказовий розподіл прибутку веде до зниження ефективності виробництва.

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЙ ПОДХОД К УПРАВЛЕНИЮ РЕСТРУКТУРИЗАЦИЕЙ ПРЕДПРИЯТИЙ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УКРАИНЫ

Н.М. Куприна, доцент, к.е.н.

Одесская национальная академия пищевых технологий

Глобализационные процессы, влияющие на развитие экономики Украины, требуют в настоящее время поиска методов защиты отечественного товаропроизводителя, способствующих сохранению их конкурентоспособности и эффективности деятельности предприятий, а также внедрению инноваций во все сферы их деятельности и создания и продвижения экологически безопасных и высококачественных продуктов. Вопросы реструктуризации предприятий широко рассматривались в работах отечественных и зарубежных ученых, однако условиях переходного периода адаптации промышленных предприятий к условиям и нормам ВТО, поглощения предприятий и других проявлений влияния глобализационных процессов, являются особенно актуальными для предприятий пищевой промышленности Украины.

Проведенное исследование показало, что направлениями проведения реструктуризации предприятий в последние годы являлись адаптационная, организационно-управленческая, финансовая реструктуризация и реструктуризация в системе антикризисного управления. Однако, направлением сохранения конкурентоспособности и эффективности деятельности национального товаропроизводителя в соответствии со значительными изменениями внешней среды, является выделение отдельного вида реструктуризации предприятий с учетом действия принципа импаритета – импаритетной, как для предприятий пищевой промышленности, так и других предприятий других отраслей промышленности (выделена автором впервые), и, следовательно, отдельного нового структурного компонента реструктуризации по способам ее осуществления – трансформацию деятельности. Импаритетная реструктуризация промышленных предприятий, по мнению автора, в сложившихся условиях хозяйствования субъектов предпринимательской деятельности Украины направлена на формирование интегрированных структур вертикального типа, которые в современных условиях имеют более высокую «выживаемость» на внутреннем рынке и сохранения конкурентоспособности, а также сохранения эффектив-

ности деятельности и дальнейшего ее развития, перспективы выхода и способности к активной конкуренции на международных рынках.

Выделение нового вида реструктуризации промышленных предприятий в современных условиях требует методологии ее обоснования и методики проведения, что разработано автором. Для оценки деятельности предприятия выделено понятие «персистентность деятельности», отражающую ее устойчивость и затрагивающие его эффективность и конкурентоспособность.

В контексте проведенного следования, импаритетная реструктуризация по форме проведения является стратегической, по радикальности ее проведения – кардинальной, по способу осуществления представляет собой трансформацию деятельности предприятия, по фазе воздействия может быть как превентивной, так и последующей, а также носит социально ориентированный характер. Социальная направленность деятельности является особенно актуальной для предприятий пищевой промышленности, которая направлена на удовлетворение социальных потребностей промышленного предприятия, потребителей и общества в целом и нацелена на переориентацию деятельности предприятий с чисто экономической направленности на социально-экономическую. А инструментом ее проведения является аудит (как внешний так и внутренний), который охватывает большинство функций управления на предприятии, а именно планирование, анализ и контроль.

Таким образом, выделение актуального вида реструктуризации – импаритетной для предприятий пищевой промышленности – это не только сохранение их конкурентоспособности, повышение экономической эффективности деятельности с помощью привлечения дополнительных инвестиций и развития новых направлений и видов деятельности, но социальных аспектов деятельности, которые охватывают и способствуют сохранению рабочих мест, возможности обучения и материального стимулирования персонала, выпуску экологической и безопасной продукции, что способствует не только сохранению экономической и продовольственной безопасности Украины, но и учитывает обеспечение социальной защиты населения.

СОВМЕСТНОЕ ПРЕДПРИЯТИЕ КАК ФОРМА ВЗАИМООТНОШЕНИЯ ГОСУДАРСТВА И ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА

А.А. Павлинчук, аспирант

Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины, Одесса

Для развития и упрочнения отношений между предпринимательством и государством в рамках государственно-частного партнерства одной из форм является совместное предприятие.

Совместное предприятие является как формой государственно-частного партнерства, так и формой международного разделения труда, следовательно, это дает возможность привлечь в страну капитал, технологии и зарубежный опыт управления, что будет способствовать росту производительности труда, развитию рыночной инфраструктуры и вхождение страны в мировое сообщество.

Совместное предприятие как форма государственно-частного партнерства более сложна, чем форма международного разделения труда, так как найти общие договоренности между государством и предпринимательством по поводу единой цели составляет трудности, отсюда и происхождение рисков.

Риски, связанные с созданием совместных предприятий можно классифицировать на:

- идеологические риски, партнеры имеют разное видение и разные цели для совместного предприятия;
- организационно-правовые риски связанные в первую очередь с управлением и контролем совместного предприятия;
- экономико-финансовые риски связанные с распределением прибыли и контролем денежных потоков, со сбытом и т.д.;
- культурные риски, связанные с разным стилем управления.

Чтобы преодолеть и сгладить остроту рисков в совместном предприятии необходимо скрупулезно анализировать цели и задачи правильно составлять организационно-правовые и учредительные документы и последовательно писать бизнес-план.

Для совместного предприятия целесообразно и разумно опираться на пессимистический бизнес-план, который охватывал бы все риски и их последствия.

Также совместное предприятие это не только риски связанные с его деятельностью, но это еще дополнение одной стороны

другой и их взаимосвязь.

У государства в «руках» сконцентрированы такие значимые ресурсы как:

- политико-правовые;
- земля/недра;
- инфраструктура.

У бизнеса в «руках» сконцентрированы такие ресурсы как:

- денежно-финансовые ресурсы;
- знание, опыт и управление;
- технологии;

В процессе функционирования совместного предприятия для государства должна быть отведена такая функция как контроль за деятельностью предприятия, особенно на ранних стадиях развития совместного предприятия, а частному инвестору должны быть отданы такие функции как хозяйственная (эксплуатация, ремонт и др.) и управленческая.

Также стоит заметить, чтобы не складывался императив со стороны государства, частный инвестор в некоторых вопросах должен обладать правом вето.

Совместное предприятия между государством и частным инвестором должно создаваться в виде консорциума, так как в этом объединении четко оговорены цели, постановка задачи, время функционирования, функции каждого участника, а также общая координация их действий.

После истечения срока действия договора о совместном предприятии должна произойти переуступка право собственности.

«Правильно построенное» совместное предприятие в рамках государственно-частного партнерства частично может разрешить ряд вопросов, таких как занятость, насыщение рынка и удовлетворение потребностей населения, технологическая отсталость, дефицит торгового баланса путем расширением экспортной базы и производством импортнозамещаемой продукции и т.д.[1]

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. http://ru.wikipedia.org/wiki/Совместное_предприятие

МОДЕРНИЗАЦИЯ ПРОМЫШЛЕННОСТИ И ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВО

И.А. Сааджан, к.э.н.

ИПРЕЕД НАН Украины, г. Одесса

В.А. Сааджан

ОНПУ, г. Одесса

В последнее десятилетие наблюдается системный рост ресурсоемких видов деятельности и в первую очередь добывающих в общей структуре производства. Высокие прибыли в сырьевых видах деятельности оттягивают капитал и препятствуют развитию высокотехнологических производств. Решение возникшей проблемы возможно за счет проведения модернизации. Модернизация предполагает решение следующих задач:

- совершенствование технологий, используемых на действующих производствах;
- создание и внедрение новых современных производств и технологий;
- создание нового модернизированного продукта

Модернизация – это задача, требующая комплексного подхода для решения, включающая как организационные, так и экономические составляющие.

Использование комплексного подхода к модернизации должно предусматривать создание благоприятных условий на всех этапах:

- создания и развития идеи;
- разработки технико-технологической документации;
- привлечения специалистов конструкторов, технологов, рабочих высокой квалификации, чьи навыки и опыт могут быть полезны для участия в модернизационных процессах, включая обучение;
- стимулирования и отлаживания условий разработки рационализаторских предложений, проектов и их внедрение должно осуществляться на основе :
 - а) создания системы учета и отбора;
 - б) формирования условий и проведения конкурсов по соответствующей тематике;
 - в) пропаганды и развития информационных технологий и продукта, обеспечивающих их доступность для предпринимательских структур;

г) проведения рекламы.

Широкому вовлечению предпринимателей к вопросам модернизации будет способствовать:

- реализация программы обучения;
- создание системы учета и отбора модернизационных проектов.

Объектная направленность стимулирования как движущая сила модернизации должна включать такие направления:

- производство – производитель;
- работники.

В зависимости от объекта стимулирования могут быть использованы конкретные инструменты или их система, обеспечивающие оптимизацию результата с учетом индивидуальной специфики.

Использование современных организационных технологий предполагает необходимость прохождения следующих этапов:

- создание технопарков, технополюсов и т.п.
- установление степени реализованности, определение оценки эффективности их деятельности и сопоставление с соответствующей потребностью;
- формирование новых организационных образований, обеспечивающих модернизационные процессы.

Перспективным средством модернизации является развитие совместных предпринимательских структур, способных решить такие проблемы как:

- создание совместных высокотехнологичных продуктов, конкурентоспособных на внешних рынках;
- привлечение современных высокоэффективных зарубежных технологий;
- получение доступа к рынкам сбыта, освоенных партнерами для продвижения модернизированного продукта.

ПРОБЛЕМИ БАГАТОКРИТЕРІАЛЬНИХ ОЦІНОК СКЛАДНИХ ПРИРОДОПЕРЕТВОРЮЮЧИХ ПРОЕКТІВ

В.М. Степанов, д.е.н., професор

Є.В. Степанова, к.е.н., доцент

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних
досліджень НАН України, м. Одеса

У цій доповіді розглядається проблема розробки методологічних і методичних основ багатокритеріальної оцінки проектів господарської та іншої діяльності, що використовують природні ресурси і надають вплив на навколишнє середовище. При цьому було звернуто особливу увагу на питання формування системи цілей (цілепокладання), рішення змістовного контексту багатofункціональності та багатокритеріальності природоперетворюючого проектування, типологію багатокритеріальних задач прийняття проектних рішень, методологічні та методичні підходи до оцінки ефективності проектів на стадії дослідного (передінвестиційного) проектування. При вирішенні будь-яких реальних природоперетворюючих проектів (ПП), з точки зору проектного управління, слід особливо звертати увагу на наступне: ПП необхідно розглядати як складні системи, які, як правило, складаються з великої кількості і невідомим чином взаємопов'язаних елементів, природа яких багато в чому є невизначеною; соціально-економіко-екологічні процеси, що розглядаються в рамках ПП, неможливо коректно математично описати і дати кількісну оцінку; до числа основних проблем таких складних систем як ПП, з точки зору теорії управління, слід віднести проблеми багатовимірності, багатofункціональності та багатокритеріальності.

Проблема багатокритеріальності складних ПП розглядається як задача вибору рішень при наявності декількох (безлічі) функцій мети. Рішення багатокритеріальних проблем в природоперетворюючому проектуванні зводиться до вибору компромісних рішень, при яких значення функцій мети можуть бути зменшені до можливих меж. При цьому важливим етапом вирішення завдань проблем багатокритеріальності є певна безліч допустимих оптимальних рішень. Фундаментальними поняттями теорії оптимального функціонування і розвитку природно-господарських (економіко-екологічних) систем, які повинні бути піддані спеціальному дослідженню, є критерії економіко-екологічної оптимальності в умовах

багатофункціональності цілей і багатокритеріальних задач програмного (проектного) планування і управління. При цьому слід приділити увагу опрацювання питань системи критеріальності за такими напрямками та різновидів критеріїв оптимальності як глобальні критерії оптимальності розвитку економіко-екологічних (ЕЕ)-систем, так і локальні критерії оптимальності ЕЕ-рішень.

При дослідженні проблем проектного планування розвитку ЕЕ систем може виникнути необхідність вирішення завдань особливого класу - багатоекстремальних завдань, що розглядаються як складні нелінійні задачі математичного програмування, цільова функція яких може мати як глобальний, так і локальні оптимуми. При цьому слід враховувати, що в багатоекстремальних задачах існують такі допустимі набори керуючих параметрів (інструментальних змінних), які можуть бути найкращими серед досить близьких до них наборів, але не оптимальними. В цьому контексті набуває особливої актуальності вирішення проблем вдосконалення: схем компромісних рішень, заснованих на принципах рівноправності, справедливої поступки, виділення головного критерію, послідовної поступки і др.; способів нормалізації критеріїв, завдання та обліку пріоритету критеріїв. На нашу думку при підготовці питань багатокритеріальних оцінок при природоперетворюючому проектуванні необхідно також розглядати критеріальну оцінку якості систем проектного управління, яка може бути представлена як певна сукупність показників, що характеризують якість окремих складових та елементів проектного управління. На практиці критерії якості проектного управління можна розглядати як свого роду характеристики «ціни», яку доводиться «платити» за досягнення поставлених цілей.

МОДЕЛЬ ОЦЕНКИ ПОТЕНЦИАЛЬНОГО ПАРТНЕРА МАШИНОСТРОИТЕЛЬНОГО ПРЕДПРИЯТИЯ ПО РАЗРАБОТКЕ ИННОВАЦИЙ

С.В. Филиппова, д.е.н., проф., Ван Тао, асп.

Одесский национальный политехнический университет, Одеса

Разработка инновация у ряда машиностроительных предприятий требует привлечения внешних человеческих и информационных ресурсов. Одним из их источников и возможных партнеров может стать ВУЗ соответствующего профиля. В качестве инструмента оценки его возможностей предлагается модель оценки стратегического потенциала и стратегических позиций ВУЗа. Последние определяются степенью соответствия предоставляемой ВУЗом услуги по разработке инноваций или прикладным научным исследованиям ряду стратегических условий: макро-, микро-, рыночным и отраслевым условиям [1].

К стратегическим макроусловиям относятся условия: социальные, политические, экономические, технологические. Микроусловия формируются финансово-экономической системой, системами организации научных исследований, управления, маркетинга, корпоративной культуры. Совокупность систем представляет собой стратегический потенциал ВУЗа – потенциального партнера предприятия.

Рыночные условия осуществления научной деятельности определяются: потенциалом (размером) рынка высшего образования; структурой рынка; возрастом рынка; эластичностью спроса; ключевыми факторами успеха на рынке.

Отраслевые условия предоставления услуги по разработке инноваций формируются под действием пяти конкурентных сил в отрасли: структуры и динамики конкурентной среды; угрозы потенциальной конкуренции; влияния потребителей; рынок ресурсов; давление производителей услуг-заменителей.

На основании представленной структуры стратегических условий в статье предлагается модель, определяющая пространство стратегических позиций ВУЗа в девяти областях:

– Область 1 - агрессивные позиции, макросреда благоприятна, а стратегический потенциал позволяет полностью контролировать микроусловия.

– Область 2 - консервативные позиции. Очень высокий стратегический потенциал, способный контролировать условия макросреды, но самые непривлекательные сегменты, где вуз не имеет конкурентных преимуществ.

– Область 3 - конкурентные позиции. Непрофильный вуз, макросреда и микросреда неблагоприятны.

– Область 4 - оборонительные позиции. Неблагоприятные условия макросреды, отсутствие стратегического потенциала. Научные услуги, предоставляемые ВУЗом, не имеют конкурентных преимуществ и предоставляются по самым непривлекательным направлениям.

– Область 5 - неясные позиции. Стратегический потенциал не противостоит изменяющимся условиям макросреды.

– Область 6 - агрессивно-консервативные позиции. Высокий стратегический потенциал в адекватных макроусловиях.

– Область 7 - агрессивно-конкурентные позиции. Хорошие конкурентные преимущества, но условия нестабильной макросреды или недостаточный стратегический потенциал.

– Область 8 - консервативно-оборонительные позиции. Стратегический потенциал ВУЗа или недостаточно высок при благоприятных условиях макросреды, или же в основном тратится на преодоление ее негативного влияния.

– Область 9 - конкурентно-оборонительные позиции. Невысокий конкурентный статус или высокий конкурентный статус по непривлекательным направлениям подготовки. Решающее воздействие на функционирование ВУЗа оказывает неблагоприятная изменчивая макросреда.

Для определения стратегических позиций в описанной модели необходимо провести анализ стратегических условий, который должен опираться на результаты всестороннего анализа состояния ВУЗа, рынка, направлений прикладных научных разработок, так условий, определяющих макросреду.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Ван Тао. Модель выбора стратегии высшего учебного заведения С.С. Шаповал, Ю.Н. Свиначев, Ван Тао // Труды Одесского политехнического университета, вып. 2(22). – 2011. – № 4 (42). – С. 42-51.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ТРИПАРТИЗМУ НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Л.М. Черчик, д.е.н., професор

Східноєвропейський національний університет
ім. Лесі Українки, м. Луцьк

Найбільш поширеною моделлю взаємодії суб'єктів господарювання, держави та суспільства в другій половині ХХ-го століття у країнах Західної Європи став трипартизм. Його поширення дозволило значною мірою поліпшити інституційне середовище соціально-трудової сфери цих країн, знизити кількість та гостроту конфліктів, забезпечити подальший розвиток в ключі конструктивної взаємодії з метою узгодження інтересів шляхом пошуку компромісів та розробки превентивних заходів та процедур пом'якшення протидії та протистояння.

Варто зазначити, що класична трипартистська модель соціально-трудових відносин (СТВ) активно розвивається, оскільки повноправним учасником стали не лише громадські організації – представники найманих працівників та роботодавців, а й іншого спрямування. Як зазначають автори колективної праці [1], “трансформація трипартизму у систему “нового соціального партнерства”, що розпочалася на Заході у 80-х роках минулого століття, відбулася під впливом низки економічних та соціально-політичних чинників, серед яких ... активізація процесів самоорганізації громадськості та розвиток нових соціальних рухів”. Посилюється вплив організацій та об'єднань неполітичного характеру, які набувають однакової з державними інститутами значущості, тобто держава не лише залучає інституції громадянського суспільства до процесу підготовки та прийняття рішень через систему органів соціального партнерства, а й делегує їм виконання частини своїх функцій у гуманітарній, екологічній, соціальній та інших сферах державної політики.

Зокрема, кінець минулого та початок нинішнього тисячоліття ознаменувався потужними громадськими рухами щодо захисту довкілля, вирішення глобальних екологічних проблем, обумовлених світовою екологічною кризою. Екологічна криза, найперше, це криза діючих механізмів адаптації соціуму до навколишнього природного середовища. Постає нагальна потреба зміни вектора цієї взаємодії за допомогою реформи інститутів управління [2]. Йдеться

про управління не лише економікою, а й усім історичним процесом, включаючи формування нових громадських та державних інститутів, базових умов розвитку суспільства.

У Доповіді Міжнародної комісії з навколишнього середовища “Наше спільне майбутнє” зазначено, що досягнення сталого розвитку потребує таких передумов: політична система, здатна забезпечити участь широкої громадськості у прийнятті рішень; економічна система, яка могла б забезпечити розширене виробництво та технічний прогрес на власній основі; соціальна система, здатна забезпечити зняття напружень, що виникають за умов негармонійного економічного розвитку; система ефективного виробництва, зорієнтованого на збереження еколого-ресурсної бази; технологічна система, яка могла б стимулювати постійний пошук нових рішень; міжнародна система, що сприяла б усталеності торговельних та фінансових зв'язків; достатньо гнучка, здатна до самокорегування адміністративна система [3, с. 69].

Отже, потрібна нова модель, сформована на засадах сталого розвитку, що забезпечувала б досягнення консенсусу у взаємодії суб'єктів господарювання, держави та суспільства на стратегічну перспективу з урахуванням екологоорієнтованого світогляду, суспільних цінностей, основоположних політичних, економічних і етичних принципів, націлених на забезпечення високих стандартів і безпеки життя нинішнім та майбутнім поколінням людей.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Феномен неокорпоративізму: європейські реалії та тенденції інституціонування в Україні / І.С. Сало, О.О. Даниляк, Т.В. Джига / за ред. В.М. Яблонського, С.О. Янішевського. – К.: НІСД, 2010. – 49с.
2. Толстоухов А.В. Екобезпечний розвиток: пошуки стратегем: (Монографія) / А.В. Толстоухов, М.І. Хилько; Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України; Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. – К.: Знання України, 2001. – 333с.
3. Наше общее будущее: Доклад Всемирной комиссии по вопросам окружающей среды и развития. – М.: Прогресс, 1989. – 376с.

РОЗДІЛ ІV
ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ
ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО СЕРЕДОВИЩА
В УКРАЇНІ

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО СЕРЕДОВИЩА ТУРИСТИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

К.В. Бровкова, О.Г. Бровкова, к.е.н, доц., І.І. Соколи, д.е.н, доц.
Одеський Національний Політехнічний Університет, м. Одеса

У сучасних умовах розвиток туристичної складової економіки є одним з найбільш динамічних, що обумовлено процесами глобалізації, підвищенням стандартів життя, масштабними інвестиціями у привабливі туристичні регіони, підвищенням мобільності населення.

В роботі туристичної галузі можна виділити наступні проблеми, що стримують її розвиток. Серед них:

- відсутність розгалуженої системи інформаційно-рекламного забезпечення діяльності галузі та туристичних представництв за кордоном;

- відсутність цивілізованих умов перетину кордону та несприятливий візовий режим для іноземних туристів;

- податкове законодавство, що не сприяє вкладенню інвестицій в інфраструктуру туризму та санаторно-курортний комплекс;

- недоліки в системі регіонального управління;

- необхідність передання частини повноважень органам місцевого самоврядування.

- недостатній рівень розвиненості мережі та об'єктів туристичної інфраструктури;

- низький рівень обслуговування, зумовлений загальною кваліфікацією працівників галузі.

Для удосконалення рекреаційно-туристичної діяльності велике значення має інформація про навколишнє середовище, яке включає демографічні, науково-технічні, політико-правові, соціально-культурні, природні та економічні фактори. До того ж усі фактори макро- та мікросередовища взаємопов'язані і взаємообумовлені. Тому всі дані повинні бути зосереджені у відповідних інформаційних центрах, об'єднаних в єдину інформаційну систему. Ця система повинна бути повна, зрозуміла у використанні та загальнодоступна.

Головними зовнішніми чинниками, які стримували і продовжують стримувати розвиток туризму в Україні, є млявість економі-

чних реформ, несприятливість наявних умов для підприємництва взагалі та туристичного зокрема, недосконалість і навіть певна агресивність нормативно-правового поля і, як наслідок, – відсутність потрібних інвестицій для розвитку туризму – як внутрішніх, так і іноземних.

Саме ці зовнішні та внутрішні чинники можуть бути базою, на основі якої розроблятимуться пропозиції щодо виходу галузі з кризового становища та слугувати вказівниками подальших напрямків її розвитку. І цими проблемами не можна нехтувати, адже Україна, з її унікальним історичним минулим, з її неповторним мальовничим ландшафтом та гостинними людьми, є ідеальним простором для розвитку туризму.

Поряд з цими проблемами виникли додаткові труднощі, пов'язані з поширенням глобальних кризових явищ

Проблеми, які існують на цей час в туристичному бізнесі, потребують вирішення як на макрорівні, мезорівні, так і на макрорівні. На макрорівні це стосується механізмів державного регулювання, які повинні бути спрямовані на стабілізацію економічного середовища в країні; на мезорівні – раціональне використання туристичного потенціалу території та підтримка місцевими органами влади, можливостей мобілізації наявних і прихованих резервів для утримання даного бізнесу в умовах кризи; на мікрорівні – пошук інструментів, заходів та швидке реагування на прояви негативних тенденцій в економіці та галузі.

Розвиток туристичної галузі буде сприяти підвищенню ефективності всієї економіки України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Сокол Т.Г. Основи туристичної діяльності : підручник / за ред. В.Ф. Орлова. – К. : Вид-во "Грамота", 2006. – 264 с.: Бібліограф. – 260с.

2. Школа І.М., Вдовічена А.А., Ореховська Т.М. та ін. Стратегія розвитку підприємств невиробничої сфери регіону : навч. посібн. / за ред. І.М. Школа, А.А. Вдовічена. – Чернівці : Книги-XXI, 2008. – 288с.

ПОТЕНЦІАЛ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

І.Д. Гречкосій, пошукувач

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень
НАН України, м. Одеса

Перетворення в економіці України супроводжуються створенням ряду нових інститутів, одним з яких є інститут антикризового управління. Основним завданням формування економічного і юридичного інструментарію є підвищення ефективності системи антикризового управління промисловими підприємствами в сучасних умовах господарювання.

Стабілізації економіки і посиленню її власного внутрішнього механізму, направлено на стабільність, сприяє державне втручання та ефективні механізми регулювання. Держава формує основу для розвитку, захищаючи права власності, створюючи правові та інші регулюючі системи, сприяючи ефективній підприємницькій діяльності громадян і збереженню навколишнього середовища.

Реформування економіки починається з оздоровлення її основних елементів – підприємств, реструктуризації господарських зв'язків. Подолання структурної кризи і, як наслідок, приведення економічної системи в стан стійкості і самоорганізації, можливо з урахуванням тих факторів, що об'єктивно та суб'єктивно впливають на циклічність відтворення. Процес структурного оздоровлення економіки підприємства може мати як стратегічний характер, пов'язаний із збереженням підприємства, так і полягати в реструктуруванні "хворих" підприємств, спрямованому на ліквідацію неплатоспроможності в межах проведення процедур зовнішнього управління і санації [1], з метою повернення підприємств в стан діючих. Реструктурування може бути єдиним способом уникнути банкрутства і ліквідації підприємства.

І реструктурування "хворих" підприємств і стратегічне реструктурування ґрунтуються в більшості випадків на використанні однакової техніки структурного оздоровлення для досягнення своїх цілей.

Система організаційно-правового реструктурування, розробки, аналізу і відбору варіантів антикризової стратегії оздоровлення припускає об'єднання в послідовний, структурований процес, різних методів дослідження фінансово-економічного стану підприєм-

ства і їх вдосконалення, з метою виявлення недоліків в його діяльності і проектування варіантів реформування бізнесу. В системі розробки і відбору варіантів стратегії структурного оздоровлення, пріоритетним напрямом якої є пошук внутрішніх резервів підвищення ефективності, введені механізми аналізу можливостей досягнення цілей структурного оздоровлення при мінімальних змінах в складі і структурі найбільш капіталомісткого елементу підприємства як системи – основних виробничих фондів. Весь цикл виробництва устаткування слід розглядати системно, в межах єдиної технологічної системи.

Невід'ємною частиною системи структурного оздоровлення економіки підприємства є розробка і відбір варіантів реформування підприємства. Розробка варіантів змін в операційній, інвестиційній і фінансовій сферах діяльності підприємства, розробка варіантів реорганізації і визначення режиму реалізації намічених процедур структурного оздоровлення економіки підприємства в загальному правовому режимі або в процедурах банкрутства.

Аналіз стану і основних тенденцій розвитку економіки за останні п'ятнадцять років привів до висновків: 1) розвиток країни здійснювався переважно інституційно-правовими (а не інвестиційними способами), 2) відбувалося зменшення у виробничій базі питомої ваги прогресивного устаткування, 3) був втрачений момент великого структурного зрушення, пов'язаного з організацією серійного виробництва високотехнологічної продукції на базі сучасної техніки і технології з широким використанням гнучких інтелектуалізованих технологій, 4) економіка країни, як і раніше, орієнтована на поточний платоспроможний попит внутрішнього і зовнішнього ринку, не пов'язаного з підтримкою виробничо-технологічних систем.

Для забезпечення сталого розвитку вітчизняного промислового комплексу пропонується пропозиції:

- 1) формування комплексу діагностики фінансово-економічного стану промислових підприємств з побудовою відповідної системи моніторингу;

- 2) створення спеціалізованих інжинірингових структур, які направлені на реалізацію антикризових програм і процедур банкрутства на підприємстві;

- 3) розробка і реалізація спеціальних антикризових програм для підприємства;

4) уточнення загальних параметрів інвестиційного клімату, розробка та реалізація маркетингових програм.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про внесення змін до Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»: Закон України // Підприємництво, 2012. - № 6, 7 (806, 807). - С. 4–30.

2. Бутенко А.И. Управление предпринимательством: критерии эффективности / А.И. Бутенко, И.Н. Сараева. — Одеса: Фенікс, 2004. — 364 с.

АНАЛІЗ ПРОГРАМ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В АСПЕКТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

А.В. Курносова, м.н.с.
ІПРЕЕД НАН України, м.Одеса

Одним з найголовніших пріоритетів внутрішньої політики України є реалізація інноваційної моделі економічного розвитку, яка значною мірою забезпечується ефективним функціонуванням системи малого підприємництва.

Мале підприємництво потребує державної підтримки та створення сприятливих умов існування, бо має особливості, обумовлені самою природою його діяльності. Підтримка цього сектору економіки належить до першочергових завдань держави, зокрема це визначено в Законах України «Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні», «Про державну підтримку малого підприємництва», урядовій програмі економічних реформ на 2010 – 2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава». Інструментом реалізації на обласному рівні державної політики щодо підтримки малого підприємництва та інвестиційно-інноваційної стратегії є регіональні програми підтримки та розвитку малого підприємництва (далі – Програми).

Означені регіональні Програми з точки зору сприяння інноваційному розвитку, на нашу думку, доцільно розглядати у трьох аспектах:

- 1) відповідність структурі та змісту щодо перспектив інноваційного розвитку регіонів;
- 2) фінансове забезпечення, зокрема заохочення та залучення суб'єктів малого підприємництва до інноваційної діяльності;
- 3) відповідність пріоритетним напрямам соціально-економічного розвитку регіонів та пріоритетним напрямам інноваційного розвитку.

Результати аналізу Програм регіонів Українського Причорномор'я [1-4] свідчать, що у кожній програмі проголошується необхідність інноваційного розвитку та підвищення добробуту і конкурентоспроможності регіонів й національної економіки на підставі інноваційної діяльності, але інноваційна складова відображена фактично на декларативному рівні, без проведення спостережень та

моніторингу інноваційної активності малого бізнесу, реальної підтримки та стимулювання суб'єктів малого підприємництва цієї сфери. Найбільш уразливим «вузьким місцем» Програм є недостатність коштів на їх реалізацію, неповна інформація щодо їх фінансування. На цільову підтримку інноваційно активних малих підприємств або розробку, впровадження інновацій інвестицій зовсім не передбачено. Аналіз заходів та пріоритетних напрямів даних Програм відповідності національним державним та регіональним пріоритетам соціально-економічного та інноваційного розвитку показав відсутність взаємозв'язків пріоритетних напрямів підтримки та розвитку малого підприємництва по регіонах Українського Причорномор'я й стратегічних та середньострокових національних та регіональних пріоритетів.

Основними чинниками, що перешкоджають впровадженню інновацій, на наш погляд є: невизначеність економічної вигоди, нерозвиненість інфраструктури, недосконалість нормативно-правової бази, брак інформації про ринки збуту, висока вартість нововведень, низький попит на нові товари, нестача коштів, низький інноваційний потенціал малих підприємств, тощо. На нашу думку, основним стримуючим чинником слід вважати відсутність в українському виробничому бізнесі мотиваційних умов для створення і підтримки повноцінного попиту на інноваційну продукцію (послуги).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Програма підтримки малого підприємництва в Одеській області на 2010-2012 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gue.odessa.gov.ua/Main.aspx?sect=Page&IDPage=28819&id=106>
2. Програма підтримки та розвитку малого підприємництва в Автономній Республіці Крим на 2011-2012 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.crimea.ua/act/9863>
3. Програма підтримки малого підприємництва у Миколаївській області на 2011-2012 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oga.mk.ua/publication/content/4317>
4. Регіональна програма розвитку малого підприємництва в Херсонській області на 2011 -2012 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oda.kherson.ua/uk/frontend/page/26>

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ В МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

В.В. Лукашук, м.н.с.

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних
досліджень НАН України, м.Одеса

Зростання національної економіки, розвиток внутрішнього ринку та створення нових робочих місць вимагає подальшого реального вдосконалення підприємницького середовища. На сьогоднішній день, уже ні в кого не повинно залишитися сумнівів щодо пріоритетності розвитку підприємницького сектору, який є основою покращення якості життя населення України.

Особливої уваги заслуговують малі підприємства, оскільки вони протягом останніх років, як в Україні, так і в Миколаївській області, займають понад 92% всієї кількості підприємств. Кількість зайнятих працівників на яких в 2011 році по Україні становила 26,6% загальної кількості зайнятих працівників, по Миколаївській області – 32,5%. Та незважаючи на це, на долю малих підприємств в Україні приходилося в 2011 році лише 13,1% обсягу реалізованої продукції (робіт, послуг), що на 5 пунктів менше за 2007 рік, в Миколаївській області, хоча й спостерігається останніми роками певне покращення ситуації, приходилося 24,4%, що менше на 1,2 пункти за 2007р. (див. табл. 1).

Для порівняння в країнах ЄС, в США і Японії на малих підприємствах зайнято понад 50% від загальної кількості працюючих і їх вклад в ВВП США становить близько 50%, в країнах ЄС – близько 67%, Японії – 55%. Мале підприємництво в інноваційній сфері є першою по масовості і найбільш динамічною структурною складовою ринкового інноваційного потенціалу промислово розвинутих країн.

В Україні, як і зокрема в Миколаївській області, надмірний тиск державних органів, нестабільність та суперечливість законодавчої бази, складність отримання дозвільних документів, недостатній рівень поінформованості та вмінь з питань організації та ведення підприємницької діяльності, недоступність стартового капіталу, складність доступу до нових ринків, нерозвиненість інфраструктури підтримки малого бізнесу, особливо в сільській місцевості, заважають малому бізнесу відігравати важливу роль в розвитку економіки. Дані проблеми призвели до зменшення в Україні кіль-

кості малих підприємств на 10 тисяч осіб наявного населення в 2010р. до 63 одиниць, що менше на 13 одиниць за 2007р., в Миколаївській області – до 58 одиниць, що менше на 19 одиниць за 2007р. Разом із цим з кожним роком зростає кількість збиткових підприємств. В Україні в 2010 році їхня кількість досягла рівня 41,4%, що більше на 8,6 пункти за 2007 рік, в Миколаївській області – 39,0% [1].

Таблиця 1

Основні структурні показники діяльності підприємств за їх розмірами в Україні та Миколаївській області, [2]

	2007	2008	2009	2010	2011
Україна					
Кількість підприємств, %, з них:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
– великі, %	0,4	0,5	0,5	0,6	0,6
– середні, %	6,4	6,8	5,8	6,5	5,7
– малі, %	93,2	92,7	93,7	92,9	93,7
Кількість зайнятих працівників, тисяч з них:	9154,3	8969,4	8274,8	7885,8	7793,5
– великі, %	37,6	40,1	39,6	41,9	43,3
– середні, %	38,0	35,0	34,4	31,9	30,1
– малі, %	24,4	24,9	26,0	26,2	26,6
Обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг), млн. грн.; в т.ч.:	2414715,3	3014742,4	2740778,5	3359471,6	3991529,8
– великі, %	39,3	44,6	45,6	48,8	51,3
– середні, %	42,6	39,1	37,7	37,0	35,6
– малі, %	18,1	16,3	16,7	14,2	13,1
Миколаївська область					
Кількість підприємств, %, з них:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
– великі, %	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4
– середні, %	5,5	5,9	5,3	6,0	5,0
– малі, %	94,2	93,8	94,4	93,6	94,6
Кількість зайнятих працівників, тисяч; з них:	173,3	166,4	154,4	146,5	141,9
– великі, %	27,1	29,0	29,2	30,7	33,6
– середні, %	43,0	40,1	38,5	36,5	33,9
– малі, %	29,9	30,9	32,3	32,8	32,5
Обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг), млн. грн.; в т.ч.:	35106,8	38529,0	42848,0	46253,6	49214,4
– великі, %	32,0	41,1	45,9	44,6	46,9
– середні, %	42,4	33,1	32,0	34,4	28,7
– малі, %	25,6	25,8	22,1	21,0	24,4

Отже, неналежне та неефективне проведення реформ призвело до несприятливості підприємницького середовища як в Україні, так і в Миколаївській області зокрема. Відсутність належного діалогу між владою і бізнесом призводить до непослідовності і неефективності державної регуляторної політики. Розвитку діалогу також заважає й тінізація національної економіки, так в 2011 році Україна понизилася зі 134 на 152 місце в рейтингу корумпованості 183 країн світу. За даними міжнародних експертів Україна входить в двадцятку країн-лідерів з найбільшим обсягом відтоку тіншового капіталу з країни, що становить майже 9 млрд. дол. США за рік [3].

Тому сьогодні влада повинна зосередитися на негайному практичному вирішенні проблем розвитку саме малого підприємництва і задекларовані в 2012 році Законом України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» [4] основні напрями державної політики, а саме удосконалення та спрощення порядку ведення обліку, запровадження державних програм кредитування, надання гарантій для отримання кредитів, сприяння розвитку інфраструктури підтримки, гарантування прав суб'єктів малого і середнього підприємництва під час здійснення державного нагляду у сфері господарської діяльності, сприяння спрощенню дозвільних процедур тощо, просто не мають права залишитися формальними.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Діяльність суб'єктів малого підприємництва. – Київ: Державна служба статистики України, 2011. – 204с.
2. Діяльність суб'єктів господарювання. – Київ: Державна служба статистики України, 2011. – 454с.
3. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2012 році: Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К.: НІСД, 2012. – 256с. (електронна версія: www.niss.gov.ua).
4. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» від 22 березня 2012 року № 4618-VI (електронна версія: www.rada.gov.ua).

ФИНАНСОВОЕ СТИМУЛИРОВАНИЕ РАЗВИТИЯ МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА

*В.И. Ляшенко, д.э.н., с.н.с., А.В. Колесникова, аспирант
ИЭП НАН Украины, Донецк*

Для стимулирования развития малого предпринимательства одним из важных направлений наряду с налоговыми льготами, совершенствования правовой базы, является обеспечение дополнительного финансирования как прямого кредитования, так и использование различных видов банковских услуг по мобилизации ресурсов.

Исследования финансовой среды показывают, что банковская система в регионах Украины развита слабо, предприниматели пользуются только стандартными видами услуг, тогда как банки это универсальные учреждения, которые могут обеспечить предоставление различных видов услуг для улучшения качества бизнеса и повышение его эффективности. К тому же практически во всех банках Украины то предприятие, которое пользуется большим спектром услуг в одном банке имеет значительные льготы по кредитным ставкам и ставкам комиссионного вознаграждения за обслуживание, что в значительной степени может удешевить расходы субъектов малого предпринимательства.

Услугами по стимулированию предпринимательской деятельности, путем обеспечения платности контрактов и страхования рисков предпринимательской деятельности являются банковская гарантия, факторинг, аккредитив.

Документарный аккредитив представляет собой обязательство банка выплатить продавцу товаров или услуг определенную сумму денег при своевременном представлении соответствующих документов, подтверждающих отправку товара или выполнение договорных услуг, он: облегчает финансирования; обеспечивает юридическую защиту; гарантирует экспертную оценку документов. Недостатками аккредитива являются: цена, необходимость наличия обеспечения при некоторых видах аккредитива, низкая информированность предпринимателей о механизмах аккредитивных расчетов. В Украине стоимость аккредитива колеблется от 0,6% и выше от суммы контракта, но не менее 150-200 долл.США. В зависимости от сложности операций комиссия по аккредитиву может достигать 3%.

Для повышения привлекательности использования аккредитива возможно использование его упрощенной формы во внутренних расчетах. Упрощение схемы расчетов по аккредитиву можно осуществить за счет соединения функций банка поставщика и банка покупателя в одном банке. При этом банк, являясь гарантом расчетов между контрагентами и одновременно его клиентами, может осуществить анализ деятельности обеих сторон сделки, тем самым обезопасить себя от риска неплатежа.

Другим видом банковских услуг, которые способствуют мобилизации ресурсов и снижают риск неплатежей является банковская гарантия. Банковская гарантия – денежное обязательство банка-гаранта перед кредитором заявителя за исполнение им своего обязательства в полном объеме или частично. Банковская гарантия в отличие от аккредитива не требует предоставления в банк документов для подтверждения обоснованности платежа по гарантии. Банковская гарантия является инструментом обеспечения выполнения обязательств, тогда как аккредитив является инструментом платежа. Банковская гарантия призвана защитить интересы кредитора.

Банковская гарантия дает следующие преимущества: отсрочку платежа по поставкам товаров от производителей; возможность участия в тендерных процедурах и заключения договоров с государственными организациями; получение авансового платежа (предоплаты) от контрагентов.

Еще одним инструментом, который помогает ускорить оборачиваемость денежных средств на предприятии, что является жизненно важным для малого бизнеса, является факторинг. Факторинг – это комплекс финансовых услуг, которые предлагаются клиенту банками или финансовыми компаниями, по передачи права требования денежных средств. Услуги факторинга включают: финансирование поставок товаров (выполнения работ, оказания услуг), которые были произведены на условиях отсрочки платежа; управление дебиторской задолженностью продавца в рамках уступленных банку денежных требований.

Развитие малого предпринимательства требует решения проблем финансирования и кредитования. Для успешного развития малого предпринимательства необходимо проводить удешевление банковских кредитов, что возможно при проведении грамотного регулирования ставок рефинансирования и минимизации стоимо-

сти кредитов со стороны центрального банка, развивать финансовую инфраструктуру, стимулировать развитие альтернатив кредитования, в частности лизинга, факторинга, аккредитивных операций, банковских гарантий. Повышенное внимание необходимо уделить развитию альтернативных способов обеспечения кредита. В частности, развитие страхования финансовых рисков, создания гарантийных фондов или предоставления государственных гарантий по кредитам малых предприятий, что будет способствовать увеличению объемов кредитования, не требуя от государства значительных бюджетных расходов. Проводить мероприятия по повышению информированности субъектов малого бизнеса по поводу разнообразия банковских услуг и их влияние на уровень эффективности предпринимательской деятельности, повышения их кредитной культуры.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В ХАРЧОВІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Н.В. Мельник, аспірантка

Одеський національний економічний університет, м. Одеса

Активізація інвестиційної діяльності є вирішальною ланкою економічної політики держави, оскільки на її основі можна реально здійснити структурну перебудову вітчизняної економіки. Інвестиційні процеси в країні, як і у будь-якій іншій трансформаційній економіці, відбуваються за участю багатьох складових, взаємопов'язаних державних і недержавних, фінансових та не фінансових інституцій, методів, засобів та інструментів.

Для економіки України протягом тривалого часу був характерним період зниження обсягу інвестицій, що стало причиною посилення тенденцій для фізичного старіння основних засобів та уповільнення темпів відтворювальних процесів у промисловості, в тому числі і в харчовій. Це стало причиною втрати конкурентоспроможності підприємствами галузі та наповнення ринку харчових продуктів товарами іноземних товаровиробників. Така тенденція зберігалась протягом 1990-х рр. і лише починаючи з 1997 р. стали відбуватись позитивні зміни: поступове нарощування інвестицій, зміна їх структури. Але темпи нарощування інвестицій і зараз залишаються недостатніми.

Останнім часом в Україні дещо зменшилися обсяги інвестицій в різні галузі харчової промисловості, що проявилось у зниженні введення в дію їх потужностей [1, с.112] (табл.1). Згідно даним табл., це стосується, в першу чергу, потужностей м'ясної і молочної галузей. Інвестиції переважно спрямовуються на пускові та важливіші об'єкти, будівельна готовність яких перевищує 70 %.

Враховуючи умови, що сталися в країні з фінансування капітального будівництва та з метою забезпечення розвитку вітчизняної економіки Уряд України постійно проводить роботу по заохоченню іноземних інвесторів. За даними Державної служби статистики України загальний обсяг прямих іноземних інвестицій на 01.01.2012 р. становив 49362,3 млн. дол., в тому числі в промисловість 15238,6 млн. дол. або 30,9 %, [1, с.146]. Найбільші обсяги іноземних інвестицій надійшли з Кіпру (12645,5 млн. дол.), Німеччини (7386,4 млн. дол.),

Нідерландів (4822,8 млн. дол.), Росії (3594,5 млн. дол.), Австрії (3423,1 млн. дол.) [1, с.145].

Таблиця 1

Введення в дію окремих потужностей харчової промисловості України

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Річні потужності з виробництва:								
хлібобулочних виробів, тис. т	40,9	12,2	12,0	41,2	6,3	14,0	32,4	32,7
м'яса, тис. т	31,1	20,4	36,0	13,7	84,4	33,9	17,0	43,0
продукції з незбираного молока, тис. т	37,1	7,1	16,4	13,4	5,6	54,6	14,7	7,7
сиру, тис. т	5,0	1,2	20,3	5,3	25,9	14,3	20,8	7,7
олії, тис. т	1072,7	503,4	21,9	75,1	1152,2	271,3	1096,9	539,5
плодоовочевих консервів, млн. умовних банок	11,5	11,0	-	6,1	10,1	-	11,0	20,8

Сучасний стан інвестиційного клімату в Україні характеризується низькою ефективністю традиційних ринкових джерел фінансових коштів, зростанням комерційних ризиків при здійсненні капіталовкладень у реальне виробництво, відсутністю державної мотиваційної складової інноваційно-інвестиційної політики, спрямованої на підвищення активності учасників інвестиційного процесу, слабкістю державної регуляторної політики інвестиційної діяльності промислових підприємств, що проявляється у високому ступені корумпованості, нестабільності законодавчої влади, недостатності державних фінансових та юридичних гарантій. Саме невирішеність цих проблем стала причиною пошуку підприємствами самостійних шляхів щодо забезпечення потреб здійснення відтворювальних процесів у виробництві, вкладанням коштів у проекти з незначним терміном повернення інвестицій, які забезпечують короткострокову прибутковість.

Визначаючи шляхи підвищення ефективності інвестиційної політики в харчовій промисловості, слід урахувувати той факт, що дана галузь тісно взаємодіє з іншими галузями і регіонами, розташованими на всій території України. Тому розглядаючи вказану

проблему комплексно, треба, перш за все, виходити із загальнодержавних інтересів і підходів.

На нашу думку, органами виконавчої влади країни із залученням учених і експертів необхідно розробити пакет законопроектів, метою яких є підвищення інвестиційної активності в реальному секторі економіки, в тому числі і в харчовій промисловості. Головною метою даного пакету стимулюючих заходів є прискорення процесів модернізації, реструктуризації та перепрофілювання підприємств, будівництво нових виробництв на основі сучасних, у тому числі і енергозберігаючих екологічно чистих і наукоємних технологій. Окрім того, слід більше уваги приділити подальшому розвитку транспортної та загальної ринкової інфраструктури України.

Найважливішим результатом реалізації вказаних заходів є створення не просто нових робочих місць, а, в першу чергу, високотехнологічних і високооплачуваних робочих місць. Пакетом законопроектів повинен бути передбачений у найближчі роки введення на всій території України спеціальний режим інвестиційної діяльності, який покликаний стимулювати розвиток пріоритетних для нашої країни галузей економіки і, в першу чергу, харчової промисловості. У рамках даного режиму слід увести звільнення в найближчі роки від оподаткування прибутку, отриманого від реалізації інвестиційних проектів на новостворених підприємствах, а також на діючих підприємствах, на яких відбулася реструктуризація або модернізація, тільки в частині, отриманої від освоєння цих інвестицій. А в подальші роки пропонується з таких інвестиційних проектів вже стягувати податок на прибуток у розмірі до 8 %. В той же час прибуток, отриманий в результаті інших господарських операцій і не пов'язаний з зареєстрованими інвестиційними проектами, оподатковувати на загальних засадах. Кошти, звільнені від сплати податку на прибуток, зможуть направлятися на розширення виробництва, переоснащення матеріально-технічної бази підприємств, впровадження нових технологій або на погашення кредитів. Пропонується також надати можливість таким підприємствам при введенні на територію країни обладнання та комплектуючих (при відсутності вітчизняних аналогів), призначених для створення нового або реконструкції існуючого виробництва, розраховуватися з податку на додану вартість податковими векселями. Додатково пропонується звільнити операції з імпорту цього обладнання від ввізного мита. У випадку, якщо інвестор не буде дотримуватися умови інве-

стиційного проекту і допустить, наприклад, нецільове використання цього обладнання, то державну реєстрацію проекту слід скасувати і всі нараховані податки в межах наданих йому пільг стягнути. Пакет документів, який необхідно розробити, повинен містити обов'язкові умови для отримання преференцій з оподаткування та митного регулювання – встановлений мінімальний рівень сум вкладення капіталу в реалізацію інвестиційних проектів і кількості створених при цьому робочих місць з диференціацією по категоріях підприємств. Це надасть можливість користуватися пільгами не тільки великим, але також середнім і малим підприємствам. Як зазначив А.П. Ключев, незважаючи на труднощі в світовій економіці, приплив прямих іноземних інвестицій в Україну в порівнянні з 2011 р. збільшується: за перший квартал 2012 р. надійшло понад 30 % усього річного обсягу 2011 р. Однак, це ще явно недостатньо для прискореного розвитку країни. Незважаючи на те, що економічна ситуація України виглядає сьогодні непогано на тлі низки інших держав, темпи розвитку і модернізації промисловості і сільського господарства повинні бути значно вищі. Капітальні інвестиції в першому кварталі поточного року зросли на 23 % порівняно з відповідним періодом минулого року і перевищили 48 млрд. грн. До того ж в першому кварталі 2012 р. капітальні інвестиції на 67 % становили кошти самих підприємств, а кошти бюджетів всіх рівнів – менше 4 % [2].

Слід мати на увазі, що за останні роки значно скоротилась питома вага в обсязі інвестицій у виробництво позикових коштів. Саме тому необхідно терміново вдосконалити механізми державного стимулювання інвестиційної діяльності. Як приклад можна розглядати Китай, який, сполучаючи комплекс інвестиційних стимулів, ефективну промислову і науково-технологічну політику, досяг високих темпів зростання власної економіки протягом багатьох років.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Україна у цифрах у 2011 році: Статистичний збірник / За ред. Осауленка О. Г., відп. за вип. Остапчук О. Е. – К. : АВГУСТ ТРЕЙД, 2012. – 252 с.
2. Ключев А. П. В Украине введут специальный режим инвестиционной деятельности [Электронный ресурс] / А. П. Ключев. – Режим доступа : - <http://fundmarket.ua/news/v-ukrainye>

ТРАНСФЕРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

С.А. Нізяєва, ст. викл., О.С. Дашковський, здобувач
Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса

У ринкових умовах господарювання підприємство, як відкрита система, функціонує у складному, нестабільному та динамічному зовнішньому середовищі, є учасником трансферних відносин. Безліч вхідних і вихідних потоків інформації, фінансових і матеріальних ресурсів і готової продукції є перманентним предметом договірних узгоджень економічних інтересів організацій. В такому контексті, природно закономірним, є перехід до якісних перетворень виробничого потенціалу підприємства засобами активізації трансферного забезпечення розвитку іноваційної діяльності підприємства як основи його економічної безпеки.

Метою даної роботи є дослідження особливостей трансферного забезпечення економічної безпеки підприємства.

З огляду на те, що термін «забезпечення» означає рівень достатності чого-небудь, то під трансферним забезпеченням (ТЗ) доцільно розуміти достатність трансферних ресурсів. Згідно положень ресурсної теорії, не всі ресурси підприємства можуть розглядатись як джерела довгострокових конкурентних переваг. Частину ресурсів підприємства, що є основою реалізації його стратегії та здатні забезпечити стійкі конкурентні переваги, відносять до категорії стратегічних. Відповідно, саме стратегічні ресурси підприємства повинні стати базою формування економічної безпеки, а їх захист і підтримка – забезпечуватимуть її високий рівень. До них належать: права власності на активи; науково-технологічна інформація; креативні продукти і технології; фінансові ресурси (власні і залучені кошти); працівники підприємств як носії технологічної інформації.

Для забезпечення зростання економічної безпеки підприємствам необхідно:

- підтримувати іммобільність ресурсів, які за результатами аналізу потрапили до категорії стратегічних;
- поступово створювати бар'єри для переміщення ресурсів, які мають стратегічний характер для економічної безпеки підприємства;

- забезпечити ефективне використання інших ресурсів для підтримки ресурсної рівноваги і пошуку нових ресурсних комбінацій.

Носіями можливостей внутрішнього і зовнішнього середовищ є суб'єкти трансферних відносин. Вони визначають і узгоджують між собою цілі трансферу (отримання економічної вигоди у формі очікуваного прибутку або отримання ресурсів, необхідних для реалізації програм інноваційного розвитку). Цілі суб'єктів трансферних відносин реалізуються на договірних засадах. Аналізування контрактів, укладених суб'єктами трансферу, показало, що передавання ресурсів або готової продукції від одного суб'єкта трансферу до іншого супроводжується використанням конкретних трансферних моделей (схем трансферу одних ресурсів, продуктів або технологій в обмін на інші ресурси, продукти або технології з часовою і просторовою конкретизацією умов їхньої передачі та отримання суб'єктами трансферу). Рішення щодо вибору певної трансферної моделі є підставою для конкретизації комунікацій, які забезпечуватимуть трансфер, а також технологій і способів управління ним. Проведені дослідження показали, що незалежно від того, яку саме трансферну модель обирають суб'єкти трансферних відносин, вони, найчастіше, здійснюють трансфер інформації та фінансових ресурсів.

Таким чином, система трансферного забезпечення економічної безпеки підприємства є сукупністю взаємопов'язаних моделей передавання і отримання підприємством науково-технологічної інформації, креативних продуктів і технологій, а також фінансових ресурсів і працівників підприємств як носіїв технологічної інформації під час реалізації проектів розвитку. Принципами забезпечення економічної безпеки підприємства є: формування джерел трансфертних, зокрема фінансових ресурсів, слід здійснювати із врахуванням їхнього впливу на показники ліквідності; заходи, націлені на забезпечення ліквідності активів підприємства, необхідно здійснювати із врахуванням рівня диверсифікації сукупних активів підприємства і рівня їхньої прибутковості; рішення про граничний обсяг витрат на розвиток систем управління доцільно здійснювати із врахуванням рівня їхньої економічної ефективності та відповідності фактичних параметрів систем управління очікуваним параметрам; рішення про зміну структури і обсягу фінансування проектів розвитку доцільно здійснювати із врахуванням його впливу на ін-

формаційну безпеку підприємства. Для забезпечення дієвості цих принципів на практиці їх доцільно розглядати у комплексі із принципами фінансового та інноваційного менеджменту підприємства. Подальші дослідження доцільно формувати у напрямку побудови автоматизованих технологій управління системи трансферного забезпечення економічної безпеки підприємства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Державний департамент інтелектуальної власності
<http://www.sdip.gov.ua>

2. Український інститут промислової власності
<http://www.ukrpatent.org>

3. Український центр інноватики та патентно-інформаційних послуг <http://www.ip-centr.kiev.ua>

4. Князь С.В. Трансферний потенціал: сутність, функції, проблеми формування і використання / С.В.Князь, Н.В.Савіцька, О.Л. Коломієць. <http://ru.investcentre.net/investuvanya/konferentsiji/problemy-formuvanya-ta-rozvytku-inovatsijnoji-infrastruktury/transferyj-potentsial-sutnist-funktsiji-problemy-formuvanya-i-vykorystanya.html>

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В ОДЕСЬКОМУ РЕГІОНІ

І.М. Сараєва, к.філос.н., Н.І. Носова, пров. інж.
Інститут проблем ринку та економіко-екологічних
досліджень НАН України, м. Одеса

В сучасних умовах ефективно функціонуючий підприємницький сектор стає життєво необхідним для економічного зростання й підвищення конкурентоспроможності економіки. Сьогодні в багатьох промислово розвинених країнах мале підприємництво активно розвивається, забезпечуючи сталий розвиток, впровадження інновацій, створення нових робочих місць, спрямованість виробництва на випуск продукції, що користується попитом.

Стабільний розвиток сектора малого бізнесу реалізується за допомогою системи заходів підтримки малого підприємництва (інституціонально-правових, податкових, організаційних). Розвиток бізнесу має бути спрямованим на вирішення економічних і соціальних задач: формування конкурентного середовища, насичення ринку товарами й послугами, забезпечення зайнятості, збільшення податкових надходжень, впровадження інновацій, стримування тенденцій монополізації ринку.

Сьогодні в Україні понад 90 відсотків підприємств належать до малих і знаходяться у приватній власності. Тільки в Одеській області у 2010 р. частка малих підприємств становила 93,3% підприємств, середніх – 6,3%, великих – 0,4%.

Однак, незважаючи на повну свободу дій у межах закону, малі підприємці потерпають від несприятливого підприємницького середовища, слабкої інфраструктури підтримки бізнесу, високих податкових ставок та інших економічних і адміністративних перешкод, внаслідок чого уповільнюються темпи їх розвитку. Зокрема, в Одеській області кількість підприємств на 10 тис. осіб наявного населення зменшилася з 93 у 2009 р. до 74 у 2010 р. (на 19 одиниць або на 20,4%), кількість зайнятих працівників (на 21543 особи, або на 9,47%), збільшилася питома вага збиткових підприємств (зокрема малих підприємств на 4,5% за два роки), зберігається негативний фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, суттєво зменшилися обсяги валових інвестицій у секторі МП (на 47% у порівнянні з 2008 р.), за той же час майже на 16% зросла кількість суб'єктів господарювання, підприємницьку діяль-

ність яких припинено (див. табл. 1, розраховану за даними [1,2]).

Таблиця 1

*Основні показники суб'єктів підприємницької діяльності
Одеської області*

	2008	2009	2010
Кількість підприємств на 10 тис. осіб наявного населення, од.	88	93	74
Кількість зайнятих працівників, осіб	435726	407091	385548
Середньомісячна заробітна плата найманих працівників, грн.	1501,22	1633,70	1948,96
Обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг) у діючих цінах, млн. грн.	124625,2	124335,4	132191,9
Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, млн. грн.	-3628,4	-570,4	-224,3
Питома вага підприємств, що одержали збиток, %	39,0	41,5	43,1
Кількість малих підприємств на 10 тис. осіб наявного населення, од.	82	88	69
Кількість фізичних осіб-підприємців, од.	195 738	198 921	206130
Кількість фізичних осіб-підприємців на 10000 осіб населення	819	832	863
Питома вага МП у загальному обсязі реалізованої продукції (робіт, послуг), %	25,17	23,36	23,0
Питома вага зайнятих у малому підприємстві (МП і фізичні особи-підприємці) у % до загальної кількості зайнятих у регіоні	29,39	30,71	31,3
Середня заробітна плата у секторі МП, грн.	888,99	945,03	1063,82
Питома вага збиткових МП у % від загальної кількості збиткових підприємств регіону	39,2	41,6	43,7
Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування МП, млн. грн.	-2499,9	-2038,1	-1162,9
Обсяг валових капітальних інвестицій МП, млн.грн.	2596,6	1575,1	1376,2
Кількість суб'єктів господарської діяльності, підприємницьку діяльність яких припинено	120329	131005	140609

Рівень підприємницької активності суб'єктів господарювання та фізичних осіб-підприємців, розрахований за формулою 1–

$K_{\text{пр}}/K_{\text{зар}}$, де $K_{\text{пр}}$ – кількість суб'єктів господарювання (або фізичних осіб-підприємців), які припинили підприємницьку діяльність, а $K_{\text{зар}}$ – кількість зареєстрованих суб'єктів господарювання (або фізичних осіб-підприємців), постійно знижується. Ця тенденція спостерігається і для України в цілому (див. Рис. 1).

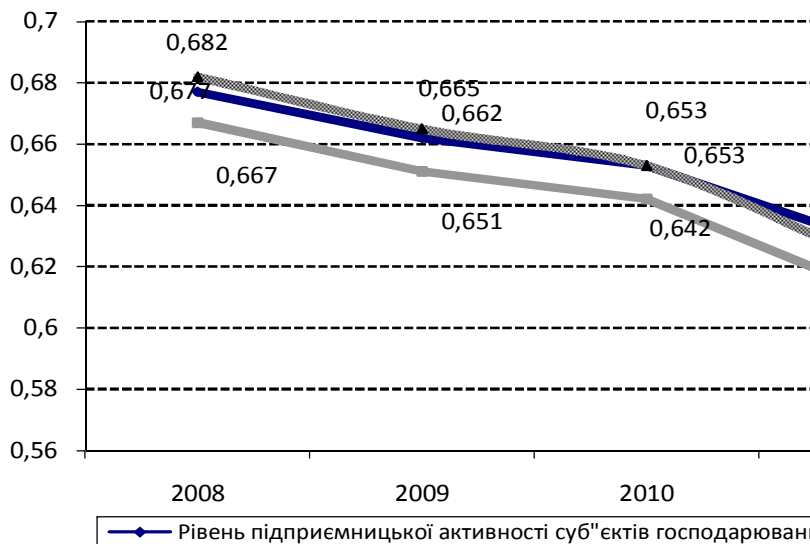

Рис. 1. Динаміка рівня підприємницької активності суб'єктів господарювання у 2008-2011 рр.

Проведений аналіз показав, що існуючий в Одеському регіоні підприємницький клімат у цілому не сприяє успішному веденню бізнесу внаслідок його надмірної зарегульованості, низкого рівня фінансування державних програм підтримки, недостатньо ефективної діяльності виконавчих органів регіонального рівня та нерозвиненості мережі об'єктів підприємницької інфраструктури, а саме: бізнес-інкубаторів, технопарків тощо.

Тому першочерговим завданням державного регулювання розвитку малого підприємництва на регіональному рівні є оптимізація й підвищення ефективності діяльності виконавчих органів влади, зокрема в напрямку вдосконалення інфраструктурної підтримки підприємництва, для чого необхідно:

- здійснити комплексний аналіз існуючої інфраструктури підтримки підприємництва в регіоні з метою підвищення ефективності її роботи, зокрема побудувати мережу бізнес-інкубаторів, для підтримки компаній, що перебувають на початковій стадії розвитку, регулярно вносити зміни в бази даних об'єктів інфраструктури на сайті регіону й відповідних муніципальних і районних сайтах;
- внести зміни в розроблені регіональні Програми підтримки підприємництва на місцях у частині надання допомоги й підтримки існуючої інфраструктури або створення нових об'єктів інфраструктури підтримки підприємництва в регіонах;
- запровадити моніторинг інфраструктури підтримки підприємництва, зорієнтований на аналіз зовнішнього середовища розвитку регіону;
- розробити спеціалізований сайт в мережі Інтернет у відкритому доступі, в якому би містилася би вся інформація для підприємців нормативні документи тощо в режимі оперативного відстеження;
- створити при облдержадміністрації Єдиний інформаційно-аналітичний центр для збору в одному місці усієї оперативної й достовірної інформації щодо діяльності різних державних структур й служб.

Такі заходи мають сприяти підвищенню ефективності регіональної моделі підтримки малого підприємництва в регіоні і подальшому розвитку цього важливого сектора економіки.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Розвиток підприємницької діяльності по містах та районах Одеської області. – Одеса: Державний комітет статистики України. Головне управління статистики в Одеській області, 2011. – 95 с.
2. Основні показники стану державної реєстрації суб'єктів господарської діяльності в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.drso.gov.ua/show/1660>

ФАКТОР ТОВАРНОГО РЫНКА В ЛОГИСТИЧЕСКОЙ ПОДДЕРЖКЕ РЕАЛИЗАЦИИ ПРОДУКЦИИ

Н.Л. Тараканов, к.э.н., с.н.с.

Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины, г. Одесса.

В традиционном представлении логистика материальных потоков решает задачи обеспечения эффективного перемещения товарно-материальных ценностей в логистических цепях [1]. Кризисные явления в мировой экономике, которые особенно масштабно стали проявляться в настоящее время, заставляют пользователей логистических услуг все больше внимания уделять сопоставлению логистических затрат с коммерческим успехом от реализации товаров на рынке. По этой причине в последнее время широко стала обсуждаться теория логистических каналов (ЛК), которая ориентирует материальные потоки под условия фазы сбыта продукции. В авторской трактовке под ЛК понимается упорядоченное множество различных логистических посредников, осуществляющих доведение товарно-материального потока до конечного потребителя с целью его реализации. Относительная новизна сбытовой логистики, ее начальный этап развития на Украине породили целый спектр научно-прикладных проблем, которые требуют ускоренного осмысления и разработки рекомендаций по внедрению в практику логистической деятельности, в том числе: проблема учета логистических затрат, проблема становления клиент-ориентированной логистики, проблема развития логистического аутсорсинга, проблема логистического маркетинга, и ряд других направлений.

Перечисленные проблемные области сбытовой логистики и пути их решения направлены на преодоление отставания от зарубежных логистических моделей ведения бизнеса, таких как MRP (планирование материалов, деталей, комплектующих), «точно в срок», системы «Канбан» и др. [2]. В тоже время отметим, что отставание от зарубежной практики сбытовой логистики содержат в себе не только отрицательные, но также и положительные моменты, связанные с возможностью использования накопленного зарубежного опыта для последующего инновационного «прорыва» в исследуемой сфере логистического бизнеса. В таком контексте, а также с учетом проведенного анализа актуальных направлений научно-прикладных исследований сбытовой логистики нами выделя-

ется мало изученная область взаимосвязи ЛК с фазой потребления, обусловленная учетом типов товарных рынков, на которых реализуется продукция.

Для украинской экономики проблема адаптации ЛК к типам товарных рынков крайне актуальна. Она определяется, во первых, возрастающими требованиями к входу продукции на международные рынки; во - вторых - усилением протекционизма во внешней торговле, когда защитные барьеры можно преодолевать только с помощью мобилизации нестандартных ресурсов; в-третьих - подтверждением логистической практикой потребности в таком учете. В целях конструктивного учета фактора товарных рынков предложена система критериев типологии рынков, которая основана на дифференциации рынков в зависимости от поведения ЛК.

Основу концепции формирования ЛК под типы товарных рынков образуют базовые звенья (складирование, распределение, доработка товаров и пр.). Базовые звенья ЛК содержат значительный резерв эффективности, который структурируется на три составляющие: резерв равного доступа клиентуры к пользованию логистическими услугами, резерв специализации ЛК, резерв адаптации базовых звеньев под изменения внешней рыночной среды. Одновременно решается проблема логистического обеспечения сбалансированного функционирования фаз воспроизводственных циклов в качестве необходимого условия устойчивого функционирования товарных рынков.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Прокофьева Т.А. Логистика транспортно-распределительных систем: региональный аспект / Т.А. Прокофьева, О.М. Лопаткин – М.: РКонсульт, 2003. – 400 с.

2. Савченко Л. «Точно в срок»: история, мировой опыт и проблемы внедрения в Украине / Л. Савченко, А. Романенко // Логистика: проблемы и решения. – 2011. - №2. – С. 68 – 73.

ВЗАЄМОДІЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА БАНКІВ В НАПРЯМКУ ІНВЕСТУВАННЯ РОЗВИТКУ

С.В. Філіппова, д.е.н., проф., І.Р. Крючкова, асп.

Одеський національний політехнічний університет, Одеса

В умовах трансформаційних процесів в економіці України важливе значення займає ефективна інвестиційна діяльність підприємств. На мікрорівні її ефективність залежить насамперед, від формування раціональної інвестиційної стратегії підприємства та його можливостей залучити кошти. Серед основних джерел залучення коштів слід виділити такі розповсюджені види позик як позики від:

- місцевих (державних) органів влади;
- фінансових установ (при цьому враховуючи нерозвиненість фінансового ринку України на долю банків припадає майже 85% позик);

- іноземних інвесторів. Але враховуючи нерозвиненість фондового ринку в Україні (лістинг на ПФТС на 1.12.2011р. пройшли лише 88 українських компаній, з яких лише 40% склали промислові підприємства), такі позики є складними для отримання.

Адже, основним джерелом запозичення коштів для промислових підприємств є банківські установи [1]. При цьому 2007-2011рр. у промисловості України більша частина інвестицій в основний капітал надійшли в галузі, які, за класифікацією Організації економічного співробітництва та розвитку, належать до середньонизькотехнологічних - виробництво харчових продуктів, будівництво. Натомість галузі, які забезпечують пропорційно більшу частку виробництва інноваційної продукції, залучили значно менші обсяги інвестицій.

На нашу думку, це пов'язано в першу чергу з структурою БСУ, національною приналежністю капіталу банку та його специфічними цілями. Такими цілями були:

- «слідкування» за національним бізнесом. Коли бізнес в тій чи іншій країні виходив за рамки національного та починав організовувати свої представництва в інших країнах, банки йшли за ним. Так серед крупних корпоративних клієнтів «Укрсиббанку» (група «BNP Paribas», Франція) 50 компаній (з 240 загальної кількості ко-

рпоративних клієнтів) мають французьке походження, 28 – україно – французький капітал;

–отримання надприбутку із роздрібного бізнесу. Але аналіз роботи з клієнтами роздрібного бізнесу показав, що регіонами – лідерами продажів є Київ, Донецьк, Дніпропетровськ, Харків, Луганськ, тобто промислово – розвинуті регіони.

Слід вказати, що інноваційна ефективність інвестицій є найвищою для машинобудування, хімічної та нафтохімічної промисловості і металургійного виробництва. Саме ці галузі мають потенціал для забезпечення інноваційного зростання та модернізації промисловості України, генеруючи прогресивні структурні зрушення також у суміжних галузях і в технологічній базі промисловості в цілому. Ці галузі обслуговуються майже виключно українськими банками, які входять до відомих фінансово-промислових груп («ПУМБ», «Донгорбанк» - група «СКМ», «Приват банк» - група «Приват», «Кредит Дніпро банк» - група «Интерпайп», «Біг – енергія», «Український кредитний банк», «Перший інвестиційний банк» - група «Київська група СДПУ(О)»).

Така ситуація призводить до того, що машинобудівні підприємства залишаються наодинці із проблемою фінансування інноваційних процесів. Оскільки більшості з них не вистачає власних фінансових джерел, інноваційний розвиток машинобудування в цілому гальмується, інновації впроваджуються повільно, а ті з них, що мають низький рівень технологічності – практично фінансуються підприємством самотужки за несистематично.

Відтак, вирішення проблеми розвитку машинобудівного підприємства, що випускають інноваційну продукцію різного ступені інноваційності стає для нього надскладним завданням, яке неможна вирішити без суттєвих змін банківської політики.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Крючкова І.Р.Сучасний стан та шляхи подолання банківської кризи в Україні // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України, 2009. - №24. – с.205-209.

РЕЗОЛЮЦІЯ
Науково-практичної конференції
«ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМНИЦТВА В ПАРАДИГМІ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ» УКРАЇНИ»
11-12 жовтня 2012р. м. Одеса

Учасники конференції констатували, що підприємництво – це провідний сектор ринкової економіки, який забезпечує насиченість ринку товарами та послугами, сприяє здоровій конкуренції, створює новий прошарок «підприємець-власник», сприяє підвищенню інвестиційної привабливості територій. Великою мірою роль підприємництва в концепції сталого розвитку України полягає саме у вирішенні ключової проблеми - проблеми соціальної справедливості, що проявляється, насамперед, у здатності бізнесу створювати нові робочі місця та вирішувати проблеми зайнятості населення, подолання безробіття й бідності.

За кількістю підприємств малий і середній бізнес в Україні становить основу підприємництва. Із загальної кількості підприємств 93,7 відсотка - це малі підприємства, 5,8 відсотка – середні підприємства і лише 0,5 відсотка – великі підприємства. Крім того, в Україні здійснює діяльність понад 2,4 млн. фізичних осіб – підприємців. Динаміка загальних темпів приросту суб'єктів підприємництва країни свідчить про те, що починаючи з 1991 року, цей сектор економіки кількісно виріс майже у 12 разів.

В Україні створена достатня законодавча база, яка регулює підприємницьку діяльність.

Створено Єдиний державний реєстр юридичних і фізичних осіб-підприємців, відомості якого є відкритими і загальнодоступними.

Для підтримки малого підприємництва в Україні реалізуються щорічні заходи Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва та регіональні програми розвитку малого підприємництва.

Функціонує розгалужена інфраструктура підтримки підприємництва, яка налічує: 69 бізнес-інкубаторів, 438 бізнес-центрів, 243 фонди підтримки підприємництва, 659 кредитних спілок, 457 стра-

хових організацій, 760 лізингових центрів, 2254 аудиторські фірми та приватних аудиторів, 2988 інвестиційних та інноваційних фондів та компаній.

На регіональному рівні упроваджено механізм часткового відшкодування з місцевих бюджетів відсоткових ставок за кредитами, залученими суб'єктами малого і середнього підприємництва для реалізації інвестиційних проектів.

Водночас бізнес-клімат в Україні, за даними Світового банку, залишається ще складним і потребує суттєвого покращення. Україна у 2010 році посіла 145 місце серед 183 країн світу, бізнес-клімат яких досліджувався в рамках проекту “Ведення бізнесу”.

Зокрема, серйозними проблемами для українського підприємництва на сьогодні є довготривалий і суттєво затратний процес отримання ліцензій, дозволів, погоджень, експертних висновків у будівництві; складна процедура закриття бізнесу; тощо.

Як стверджують самі підприємці, найхарактернішими факторами, які гальмують розвиток підприємництва є наступні:

1. Організаційно-правові труднощі започаткування бізнесу, особливо на стадії переходу від реєстрації до початку діяльності.

2. Довготривалий і суттєво затратний процес отримання ліцензій, дозволів, погоджень, експертних висновків у будівництві;

3. Недоступність кредитних ресурсів як для започаткування, так і для ведення бізнесу чи його відновлення, недостатні зв'язки з фінансовими організаціями по залученню інвестицій і грантів.

4. Переважно декларативний характер державної підтримки підприємства, неоднозначність та суперечливість чинної нормативно-правової бази.

5. Територіальні диспропорції, тобто концентрація малих підприємств довкола промислових центрів і майже відсутність їх у віддалених районах і селах.

6. Неприятлива (тобто фіскальна) податкова політика, непомірний тягар оподаткування (особливо в питаннях начислення на заробітну плату, що призводить до значної тінізації в малому бізнесі.)

7. Доволі громізка система бухгалтерського обліку та звітності.

8. Обмежені можливості для захисту від протиправних посягань.

9. Криза неплатежів та проблеми з формуванням нових взаємозв'язків, каналів збуту.

10. Слабкість інфраструктури малого підприємництва.

11. Недостатність професійних знань та досвіду тих, хто займається малим та середнім бізнесом.

12. Складна процедура закриття бізнесу

Вирішення цих проблем, на думку учасників конференції можливе через забезпечення систематичного ефективного діалогу між владою, бізнесом і громадянським суспільством, підвищення інвестиційної привабливості національної економіки, проведення реформ у дозвільній системі, системі ліцензування, входження та виходу з бізнесу, системі державного нагляду (контролю), оптимізацію податкового навантаження та забезпечення демократизації податкової служби.

Так, зокрема, реформування у дозвільної системи повинно забезпечити:

– скорочення переліку документів дозвільного характеру для провадження певних дій щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності: скасування документів дозвільного характеру, застосування яких є недоцільним та економічно невиправданим та які не передбачені законами України;

– запровадження можливості проведення певних дій щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності на підставі декларації відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства: зменшення переліку документів, що необхідно подавати для одержання дозволів (подання тільки документів, що підтверджують здатність суб'єкта господарювання проводити відповідну діяльність);

– спрощення дозвільних процедур у будівельній галузі: спрощення порядку видачі ліцензії на здійснення господарської діяльності у будівництві, зокрема скорочення строку розгляду заяви про видачу ліцензії та документів, що додаються до неї;

– делегування повноважень з надання документів дозвільного характеру з центрального на місцевий рівень та законодавче врегулювання питання щодо створення дозвільних центрів на обласному рівні;

– посилення відповідальності посадових осіб дозвільних органів за порушення вимог законодавства.

Реформування системи ліцензування повинно забезпечити:

– спрощення порядку отримання ліцензії, зокрема шляхом зменшення кількості документів, які додаються до заяви для отримання ліцензії;

– подальше скорочення кількості видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню (у 2010 році відмінено ліцензування 23 видів господарської діяльності провадження яких не пов'язано із загрозою безпеці держави, життю та здоров'ю людей, погіршенням стану навколишнього природного середовища, а також стосовно яких існують інші засоби державного регулювання);

Реформування входження та виходу з бізнесу повинно забезпечити:

– спрощенні та здешевленні процедури започаткування бізнесу для суб'єктів господарювання, шляхом прийняття нормативно-правових актів, спрямованих на:

– запровадженні принципу здійснення господарської діяльності суб'єктами приватного права без печаток та усунення необхідності отримання дозволу для їх виготовлення;

– запровадженні можливості використання єдиної форми статутів (модельні статuti) для відповідної організаційно-правової форми, скасування необхідності нотаріального завірення статутів, подачі їх до органів реєстрації тощо.

– створенні та запровадженні в Україні електронної системи державної реєстрації та звітності суб'єктів господарювання шляхом: вирішення питання сумісності електронних систем реєстрації і звітності завдяки запровадженню єдиної захищеної системи електронного документообігу в органах державної влади;

– формуванні єдиної інфраструктури електронного документообігу з електронним цифровим підписом, підвищення надійності, оперативності та ефективності роботи органів державної влади та органів місцевого самоврядування, посилення їх взаємодії з юридичними і фізичними особами, сприяння підвищенню рівня інформаційної безпеки держави).

– спрощенні процедури припинення суб'єктів господарювання шляхом зняття з них ряду адміністративних обов'язків під час її проведення та покладення цих обов'язків на органи державної вла-

ди, скорочення переліку документів, що необхідно подати для припинення бізнесу тощо.

Реформування у сфері державного нагляду та контролю повинно забезпечити:

- зменшення існуючої кількості контролюючих органів;
- впровадження ризик-орієнтованої системи державного нагляду (контролю);
- визначення переліків питань для здійснення планових заходів нагляду (контролю) залежно від ступеня ризику.
- запровадження жорсткої регламентації контролюючих процедур, завершення процесу затвердження органами державного нагляду (контролю) переліків питань для здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) з урахуванням ступенів ризику від провадження господарської діяльності, а також типових форм актів (додатків), які складаються за результатами відповідних перевірок.

Оптимізація податкового навантаження та забезпечення демократизації податкової служби повинно забезпечити:

- встановлення більш справедливих підходів при наданні пільг з урахуванням рівня задекларованого доходу особи, врахування принципу платоспроможності при оподаткуванні доходів фізичних осіб шляхом підвищення податкового навантаження на високодохідні групи населення через: збільшення ставки податку з доходів, що перевищують місячний максимальний розмір заробітної плати, з якої сплачуються страхові внески до соціальних фондів, а також запровадження оподаткування за підвищеною ставкою доходів у вигляді процентів по депозитних (вкладних) банківських рахунках, вкладах до небанківських фінансових установ або відсотків (дисконтних доходів) на депозитні (ощадні) сертифікати, розмір яких сукупно за рік перевищує місячний максимальний розмір заробітної плати, з якої сплачуються страхові внески до соціальних фондів.
- оптимізація податкового навантаження на самозайнятих осіб та розповсюдження на них принципу оподаткування доходів фізичних осіб.
- надання права платникам податків за їх бажанням у будь-який час ознайомлюватись в електронному вигляді з інформацією щодо стану їх розрахунків з бюджетом та станом бюджетного від-

шкодування платникам податків, формування реєстру бюджетної заборгованості з ПДВ;

- забезпечення безоплатного доступу платників до форм податкових декларацій та інструкцій до них, створення простих інструкцій для заповнення форм податкових декларацій;

- підвищення прозорості і публічності в діяльності органів державної податкової служби шляхом своєчасного інформування громадськості про рішення податкових органів, результати їх діяльності, обсяги та напрямки витрачання коштів на утримання податкової служби;

- забезпечення дотримання в процесі адміністрування податків принципів стабільності та усунення суперечностей (забезпечення однакового розуміння податкових норм платниками податків та адміністраторами; надання офіційного тлумачення норм податкового законодавства виключно Конституційним Судом України);

- кодифікація законодавчих норм, що встановлюють відповідальність за порушення норм податкового законодавства та узгодження їх з відповідними нормами фінансового, адміністративного та кримінального законодавства.

Учасники науково-практичної конференції схвалюють викладені вище рекомендації та висловлюють сподівання, що відображена в них колективна думка вчених-економістів і практиків буде врахована центральними і місцевими органами виконавчої влади і представницькими органами у практичній роботі та законодавчій діяльності.

Наукове видання

**ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМНИЦТВА В ПАРАДИГМІ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ**

**Матеріали науково-практичної конференції
м. Одеса, 11-12 жовтня 2012 року**

Відповідальні редактори:

Буркинський Б.В. – д.е.н., професор, академік НАН України,
директор Інституту проблем ринку та економіко-екологічних
досліджень НАН України

Бутенко А.І. – д.е.н., професор, завідуючий відділу розвитку
підприємництва Інституту проблем ринку та економіко-
екологічних досліджень НАН України

Упорядники:

Хумарова Н.І., д.е.н., с.н.с.

Карпінська Г.В., к.е.н., с.н.с.

Лукашук В.В., м.н.с.

Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень
НАН України

Підписано до друку

Формат

Гарнітура

Обліково-видавн. арк. Ум. друк. арк.